

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Græsk og Nordisk Mythologi for Ungdommen

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Græsk og Nordisk Mythologi for Ungdommen", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. VIII. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1847_874-txt-shoot-idm334.pdf (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

I. Græske Myther.

Uranos og Gæa.

I Begyndelsen var *Chaos* og dernæst den bredskuldrede *Gæa* med det store Moderskiød, og *Eros*, den Skiønneste af de u dødelige Guder. *Chaos* fødte *Erebos* og Sortsmutten *Nyx*, og deres Børn var igien *Æther* og *Hemera*; men *Gæa* fødte først sin egen Mage, *Uranos*, som kunde overskygge hende og altid favne de salige Guder, hun fødte ogsaa *Pontos*, uden kiærlige Følelser, men, omfavnet af *Uranos*, fødte hun den dybtbevægede *Okeanos*, *Köos*, *Krios*, *Hyperion* og *Japetos*, *Thea*, *Themis* og *Mnemosyne*, den guldkrandsede *Phøbe* og den elskværdige *Tettys*, allersidst den snedige *Kronos*. Derpaa fødte hun de stolte *Kykloper*: *Brontes*, *Sterops* og den haardnakkede *Argos*, som havde kun eet Øie midt i Panden, men gjorde deres Ting med Kraft og Styrke og Konst. Endelig havde *Uranos* med *Gæa* tre Sønner endnu, ubeskrivelige Uhyrer: *Kottos*, *Briareus* og *Gyges*, Vanskabninger, hver med hundrede Arme, halvtredsindstyve Hoveder, og saa med Væxt og Styrke derefter; men alle 2de *forskrækkelige* Børn hadede *Uranos* og lod dem ikke komme for Dagens Lys, men smed dem, saasnart de var født, i det mørke Hul. Derover sukkede imidlertid *Gæa* dybt i sit Inderste og opspandt onde Rænker, frembragde den graa Demant, skabde deraf en Segl, og opmuntrede sine Børn til at gjøre en Ulykke paa deres Fader, som den, der først selv havde krænket Retten, og vel blev alle Børnene saa forfærdede ved den Tale, at Ingen vovede at knye, men endelig tog dog den snedige *Kronos* Ordet og lovede at følge sin Moders Raad. Ved Nattetid listede nu *Kronos* sig til at lemlæste sin Fader, men af Blodsdraaberne fødtes de frygtelige *Errinnyer*, og *Uranos* spaaede sine Børn, at det vilde gaae dem ilde for deres formastelige Udaad.

Dette er *Stamtavlens* Begyndelse, med Udeladelse af hvad vi, især ved Sammenligning med *Bibliotheket*, kan see, er upassende Indskud, og vi seer strax, at det Eiendommelige ved denne Begyndelse er ikke *Chaos* eller det store *Virvar*, som alle vegne møder os ved Tidens Ophav, men *Maaden*, hvorpaa Alt, baade det Synlige og det Usynlige, udledes deraf. Her er nemlig ingen *Skabelse*, men kun *Fødsler* og *Ægteskaber*, hvorved Alt af en hemmelig Grund-Drift udvikler og det Eensartede forbinder sig, og skiøndt den største Deel af denne *Grund-Mythe* maa være *Ægyptisk* og *Phønicisk* Arbeide, kun optaget af *Grækerne* som en død *Forudsætning*, saa har dog Sjælen deri behaget dem; thi *saadanne* Fødsler og *Ægteskaber* er aabenbar *Sjælen* i hele den *Græske Mythologi*.

Begge Dele viser sig ogsaa strax i *Bibliotheket*, som giver os det Gængse, thi det begynder med *Uranos* (Himmelherren) og *Gæa* (Jordfruen), uden at nævne *Chaos*, *Nyx* (Natkonen), *Erebos* (Aftenmanden) eller engang *Eros* (Elskeren), men holder fast paa de tre Kuld Børn af *Uranos* og *Gæa*, og lader dem kun følge i en omvendt Orden, som vi maa kalde den *Græske*, saa først fødes *Kykloperne* og de hundredarmede *Uhyrer*, og sidst *Gudebørnene*; thi efter den *Græske* Tankegang maatte alt det Stygge, Vilde og Grændseløse fraskilles og udryddes eller bindes, før *Skiønheden*, rolig og afrundet, kunde udvikle og forplante sig.

Ogsaa i Opregnelsen af *Gudebørnene* har *Bibliotheket* det for sig selv, at det indskyder *Dione* mellem de Kvindelige, men hun bliver da den *Trettende*, der ikke blot forstyrrer *Parrene*, men varsler ilde, saa *Dione* maa føres tilbage til *Okeanos-Døttrene*, hvor hun, efter *Stamtavlen*, har hjemme.

Endelig giver *Bibliotheket* os Tal og Navn paa *Erinnyerne*, som vi, paa Latin, pleier at kalde *Furier*, saa de skal have været tre og hedt *Alekto* (Uro), *Tisiphone* (Hevnraab) og *Megæra* (Nidkiærhed), men saalænge vi hverken kiende Hjemmelen eller indsee Grunden, maae vi lade det staae ved sit Værd.

Hvad nu *Lemlæstelsen* af *Uranos* angaaer, som vi alle vegne møde, da passer den kun i *Stamtavlen*, hvor *Gudebørnene* fødes først og siden lutter *Uhyrer*, som Faderen raser imod, thi kun efter denne *ægyptiske* Tankegang kan det findes rimeligt at berøve *Uranos* Kraften til videre Forplantelse, og da *Kronos* skal være *Tidsaanden*, og hans Forhold til sin Fader altsaa afbilde Forholdet mellem *Tid* og *Evighed*, kan vi nok skimte, hvad de gamle Lurendreiere ved Nilen havde bag Øret, at *Evigheden* jo paa en Maade maa afbrydes, for at *Tiden* og *Tidsregningen* kan træde i Kraft; men allerede *Erinnyernes* Fødsel ved denne Leilighed viser os, at *Grækerne* ikke havde den Betragtning, og vi skal siden see, at for dem svævede *Tidsbegynderen Kronos* kun som den himmelske *Barndom*. *Uranos* og *Gæa* vedbliver derfor ogsaa hos dem at staae i Baggrunden som et Par ældgamle, men dog guddommelige Aftægts-Folk, der vel ikke mere befatte sig med Verdens Bestyrelse, men holde dog Øie med deres Afkom og er til dens Tjeneste baade med Raad og Spaadom, naar de forlange det, saaledes som vi kan tænke os Forholdet, hvori *Menneske-Aanden* og *Menneske-Hjertet* i vore første Forældre staaer til alle fra dem nedstammende Folke-Aander og Hjertelag, et Forhold, der baade er dybt og sikkert nok, men for fjernt og dunkelt til uden ved overordenlige Leiligheder

at kunne indtræde i Enkeltmandens eller selv i Folkeandernes Bevidsthed.

Hvorfor Gudebørnene (Uranionerne) nu netop var sex Mandlige og sex Kvindelige, er ikke let at sige, da Indfaldet neppe er *Græsk* og røber sig derfor ikke ved *Navnene*, men vi seer dog heri Grunden til det alminsdelige Sagn, at de egenlige Guddommes Tal var *Tolv*, thi naar dette ikke henføres til Uranionerne, tæller man aldrig saa tit, at man jo maa finde, der er Grund Nok til at tælle om igjen. Ligesaa lidt kan vi sige, hvorfor disse Uranioner kaldtes *Titaner* og *Titanider*, thi vel spiller *Stamtavlen* dermed paa et *Græsk Ord*, som betyder at stræbe og anstrænge sig, men det er et blot Ordspil, med mindre de skulde udtrykke ligesaamange *Grund-Drifter* hos Livet i deres mandlige og kvindelige Beskaffenhed, altsaa i deres Kraft og Kilde, Høihed og Dybde, Virksomhed og Omfang.

Titaner og Olympier.

For det meste giftede Titaner og Titanider sig med hinanden, saa *Okeanos* tog *Tettys*, *Köös* tog *Phøbe*, *Hyperion* *Thea* og *Kronos* *Rea*; men der var dog Undtagelser, thi *Krios* giftede sig med *Pontiden* *Eurybia*, og *Japetos* med *Okeaniden* *Klymene*, saa Titaniderne *Themis* og *Mnemosyne* blev ledige.

Kronos og Rea fik imidlertid et Børnekuld, der frembragde en stor Omvæltning i Gudernes Verden, som Uranos og Gæa havde spaaet, at efter Giengjældelsens Ret skulde ogsaa Kronos stødes fra Thronen af sin Søn; men Kronos blev dog forsaavidt selv Skyld deri, som han, af Gru for Spaadommen, var grusom nok til at sluge alle sine Børn, saasnart de blev født. Saaledes slugde han *Hestia*, *Demeter* og den guldskoede *Here*, den ubarmhertige *Hades* og Bulderbassen *Poseidon*; men 6det skar *Rea* i hendes Hjerte, saa da hun blev frugtsommelig *sjette* Gang, da søgde hun Raad hos *Uranos* og *Gæa*, fødte *Zeus* i Dølgemaal og gav *Kronos* en stor Steen i Barnesvøb at sluge istedenfor Sønnen. Saaledes kom *Zeus* til Verden, og da han blev stor, bragde han ved List *Kronos* til at komme ud med Alt hvad han havde slugt, og da først med *Stenen*, der blev sat til et Mindesmærke i det hellige *Pytho* under *Parnasset*, og saa med alle Børnene. Det blev imidlertid ikke derved, thi nu gjorde *Zeus* og alle hans Sødskende Opstand, og der udbrød en farlig Krig i Gudernes egen Verden; thi alle de gamle Titaner, saa nær som *Okeanos*, holdt med Kronos, og trodsede paa Bjerget *Othrys*, medens *Kroniderne* slog Leir paa *Olympen*, og lokkede de unge Titaner og Titanider til sig med det forførende Løfte, at de skulde arve de Gamles Rang og Værdighed. Da nu Kæmperne paa begge Sider styrkede sig med *Nektar* og *Ambrosia*, saa trak Krigen ud i hele *ti Aar* og tegnede til at blive uendelig, men tilsidst kaldte *Kroniderne*, efter *Gæas* Raad, *Kykloperne* og de *Hundredarmede* til Hjælp, og det gjorde Udslaget, thi *Kykloperne* smeddede Tordenkiler og Lynstraaler til *Zeus*, og de *Hundredarmede* tog en Klippe i hver Haand og slyngede mod *Titanerne*, som da ikke blot maatte give tabt, men blev nedstyrtede til *Tartaros*, saa lavt under Himlen, som en Ambolt kan falde i atten Dage og saa dybt under Jorden, som den falder i Ni. *Poseidon* indsluttede dem der med en Kobbermur og de *Hundredarmede* sattes 7til at bevogte dem. Derpaa skiftede *Kroniderne* ordenlig med Samfrænder, saa hver fik sin Ret, og nu raadte *Zeus* uden Medbeiler.

Saaledes skildrer *Stamtavlen* den store Omvæltning, og dermed stemmer vel *Bibliotheket*, men glider, som man kunde vente, let hen over Krigen, som dog er den mythiske Hoved-Begivenhed, og søger derimod at afrunde Fortællingen ved at tilføie, det var i en Hule paa det *Kretensiske Dikte-Bjerg*, *Zeus* blev født, og af *Melisse-Døttrene*, *Ida* og *Adrastea*, han blev opfostret med *Amaltheas* Mælk, medens *Kureterne* gjorde saadant et Gny med deres Skjolde, at *Kronos* ikke kunde høre det lille Barn græde. Fremdeles høre vi, det var *Okeaniden* *Metis*, der ved at give *Kronos* et Brækmiddel, nødte ham til at kaste op hvad han havde slugt, at *Kykloperne*, foruden Tordenkilerne og Lynstraalerne til *Zeus*, smeddede en *Hyllehat* (Usynligheds-Hjelm) til *Pluto* og en *Trefork* til *Poseidon*, og endelig, at ved det store Samfrænde-Skifte faldt *Himlen* i *Zeus's*, *Havet* i *Poseidons* og *Hades* eller de *Dødes Rige* i *Plutos* Lodd.

Herved maae vi især lægge Mærke til *Herredømmets Deling* mellem de tre Brødre, som en blot Slutning af Mythographeerne, uden ordenlig mythisk Hjemmel, og i Henseende til *Kretenser-Snakken*, om *Zeus* i *Dikte-Grotten*, oplyse, at vel findes i *Stamtavlen* et dunkelt Vink om Grotten ved *Lykta* i *Ægos-Bjerget*, som kan dreies til *Kreta*, men hentyder dog kiendelig spaa noget ganske Andet og nævner hverken *Melisse-Nympherne*, *Amalthea* eller *Kureterne*.

Holder vi os nu til *Stamtavlen*, som vi i Regelen maae, naar Spørgsmaalet er om *Mythernes* Aandelighed, da lader Striden mellem Titaner og Olympier, med den paafølgende *Kronos-Afsættelse*, sig vel udtyde paa flere Maader, naar man hverken bryder sig om mythologisk *Sammenhæng* eller tænker paa, hvad der mulig kunde synes et saa aandrigt Folk, som Grækerne, en Grund-Aabenbaring af *Aande-Livet*; men der er kun een virkelig *Forklaring* af Mythen, som man finder ved at give Agt paa *Menneske-Livets* naturlige Deling i *Barndom*, *Ungdom*, *Manddom* og *Alderdom*; thi da kan man godt paa *Græsk* betragte *Barndommen* som en *Kronos*, der vel paa den ene Side ved *Barnligheden* skaber en *Guldalder*, men bliver dog ved *Barnagtigheden* i Tidens Længde en utaalelig Tyran, og ligner, ved at standse Udviklingen og forebygge Fremskridt, en

unaturlig Fader, som sluger sine nyfødte Børn. At det nu er den *yngste Søn*, der gaaer fri, gjør Opstand og afsætter sin Fader, betyder naturligviis, at det er *Ungdommen*, man gaaer over til, naar man ryster Barnet af Ærmet, og Erfaringen tør vel stadfæste, at Barnet *flygtig* kan sætte sig ind i Manddommen og Alderdommen, men ikke i *Ungdommen*, som er dens naturlige Afløser og binder derfor Barndommen, saasnat de levende mødes. At endelig Kronos sluger en Steen istedenfor Zeus, skal ventelig sige, at Barndommen, som ikke vil rømme Marken for Ungdommen, nødes 9til at forstene sig, og Opkastningen følger af sig selv, naar Livet, ved Ungdommens Thron-Bestigelse, tilbagevinder sin for Øieblikket hemmede, fri Udvikling; men om det havde noget at betyde med *Stenen*, der blev sat til et Mindesmærke under *Parnasset*, er et Spørgsmaal. At man i den Romerske Keisertid ved *Delphi* foreviste den Steen, som Kronos havde slugt og kastet op igjen, vækker nemlig vel den Mistanke, at Stenens Opbevaring i det Hele er et af den *Græske* Middelalders Æventyr, men da netop *Parnasset*, fra en vis Side betragtet, poetisk kan ligne en egensindig forstenet Barndom, lade vi bedst Spørgsmaalet staae aabent.

Betragte vi nu den store Strid mellem Titaner og Olympier, som en Kamp mellem Barnlighed og Udvikling, begge guddommelige, da maae vi vel give Grækerne Ret i, at der var *Ligevægt*, saa, naar en af Parterne skulde underkues, maatte noget Tredie gjøre Udslaget, og det er *forsaavidt* klogt nok af Olympierne at kalde *Kykloperne* og de *Hundredarmede* til Hjælp, men det er ogsaa en farlig Sag at løse dem, thi de *eenøiede* Kykloper er naturligviis umaadelig *eensidige*, saa hvem der vil have dem paa sin Side, maa blive som de, og naar *Bærsærke-Gangen* kommer paa de Hundredarmede, der kun lever i Slagsmaal, da slaaer de aabenbar ned for Fode uden at spørge om Ven eller Fjende. Grækerne har derfor ogsaa følt, at Striden jævnedes bedst, naar *Kronos* frivillig trak sig tilbage og indrømmedes de *Saliges Øer* i en Udkant at beherske; thi denne Anskuelse træder ikke blot tydelig frem hos *10Pindar*, men glimter ogsaa igiennem det *Hesiodiske Dagværk*, og i alt Fald har Olympierne smigret sig med, i *Okeanos* og *Tettys* at have beholdt det Bedste af Barndommen, nemlig *den* Barnlighed, som nødvendig hører til den rette Lyksalighed.

Det kunde ellers synes, som, efter denne Anskuelse, *Poseidon* ogsaa i Tidens Løb maatte støde *Zeus*, og *Pluto* igjen Poseidon fra Thronen, og man har ogsaa virkelig ymtet derom, ja, efter *Illiaden*, havde det engang nær lykkedes *Poseidon*, i Forbund med *Here*, at binde *Zeus*, saa det var kun den hundredarmede *Briareus* eller *Ægæon*, der havde forhindret det, men det er dog kun løse Rygter, og da *Briareus*, efter *Stamtavlen*, er blevet *Poseidons* Svigersøn, vilde han vel snarere opmuntret sin kiære Svigerfader til Oprør end standset ham deri. Vi kan ogsaa let opdage, hvorfor *Zeus* maatte beholde Thronen, naar ikke Himlen skulde falde ned og alle Fuglene med, thi det er ikke for Intet, at *Himlen* er hans Bolig og *Ørnen* hans Fugl, saalidet som det er tilfældigt, at *Indbildnings-Kraften* er stærkest hos *Ungdommen*, og det burde være os Alle bekjendt, at naar *Lidenskabeligheden* eller den umættelige Begiærlighed, som *Poseidon* udtrykker, gjør Oprør mod Indbildnings-Kraften, da mister den paa Timen hele sit høiere Præg, saa *Jordrysteren* bliver til et blot *Jordskælv* og han med Guld-Treforken til en død Sø. Endnu klarere er det, at Alderdoms-Vætten *Pluto*, der sammensmelter med det *Hades*, han behersker, som død og magtesløs umulig kan *bemægtige*

11sig Regjeringen, men kun paa en Maade arve den, naar hans Brødre døde, uden at han dog blev Konge over Andet end Skygger, da Livet uddøer med dem, han skal arve, saa med *Zeus* staaer og falder *Olympen*.

Uagtet for Resten allerede *Titanernes* Nedstyrtelse til Tartaros viser, det hængde i Grunden daarlig sammen baade med deres og Olympiernes *Guddommelighed*, saa er "Nektar og Ambrosia" dog meget ordenlige Navne paa *Gudernes Føde*, thi de betyde *Uforkrænkelighed* og *Udødelighed*, og Grundtanken i den Græske Mythologi, at Mennesket i *sin Natur* kan og skal see Billedet af *Guddommen*, er aabenbar sand.

Prometheus og Atlas.

Efter *Stamtavlen* var baade den snu og smidige *Prometheus*, den stivsindede *Atlas* og den vindgale *Epimetheus* Sønner af *Titanen* Japetos og *Okeaniden* Klymene, og siden de ikke nedstyrttes til Tartaros med deres Broder Menætios og de øvrige Titaner, maae de være gaaet over til *Olympierne*, men at dog *Prometheus* havde Skielmen bag Øret, kom snart for Dagen. Under den store *Krig* var nemlig Menneskens Børn raget uklar med Olympierne i *Mikone* (Valmudalen), og da narrede *Prometheus* paa deres Vegne *Zeus* ved Offeringen, i det han paa den ene Side lagde *Benene* smukt tilrette, dækkede med Fedt, og paa den anden Side *Kiødet* i Huden, skjult med Vommen. Vel stod nemlig Valget til *Zeus*, og han tog, siger *Stam12tavlen*, fejl med Villie, men han skrev det dog bag Øret og straffede strax Menneskene ved at nægte dem den *himmelske* Ild, og saa stjal *Prometheus* den til dem fra *Solen* i en *Trøskeplante* (Nartheke), hvorover *Zeus* blev saa forbitret, at han med faste Baand lod *Prometheus* fængsle til en Steenstøtte og lod en Ørn bestandig udhakke hans *Lever*, som, fordi han var udødelig, fornyedes hver Nat til at fortæres om Dagen.

Først maae vi nu lægge vel Mærke til, hvad Mythogripherne har overseet, at dette er et *Mellemspil* i Titan-Krigen, og at *den Ild*, *Prometheus* stjæler fra Solen, ligesom ved et *Brændeglas*, er *den Ild* fra Himlen, der skulde *antænde* det velbehagelige *Offer*; thi først da seer vi, der er Mening og Sammenhæng i Mythen, som har laant Skikkelse af Sandsagnet om det *første Offer*.

Dernæst see vi, at Mythe-Smeden har havt Øie paa *Barne-Klogskaben*, der ved sit troskyldige Udseende og den tilsyneladende Føielighed bedrager *Ungdommen*, og synes derfor at maatte bindes, før *Zeus* kan sidde fast i *Sadelen*, og dette, at Fængslingen af *Prometheus* var nødvendig for *Olympens Fred*, skal ventelig betegnes derved, at hans *Baand*, efter *Bibliotheket*, var af *Oliekviste*.

Det blev imidlertid et almindeligt Sagn, at *Herakles* blandt sine mange Heltegierninger ogsaa gjorde den at *løse Prometheus* og skyde *Ørnen*, som hakkede hans *Lever*, og skiøndt det sagtens er senere indskudt, staaer det nu udtrykkelig i *Stamtavlen*, med den Bemærk

ning, at *Zeus* tillod det for at *Herakles* kunde vinde des større *Ære* og *Berømmelse*. At nu dette er en meget daarlig *mythologisk Grund*, har *Grækerne* selv følt, og derfor snart giættet paa at *Prometheus* forsonede *Zeus* ved en vigtig *Spaadom*, og snart fortalt, at *Prometheus*, efter *Skæbnens Villie*, skulde løses, naar en *Udødelig* vilde *døe* for ham, og at det skedte, da den *udødelige Chiron* blev kied af *Livet*. Det Sidste seer man nok, er reent hen i *Veiret*, da *Udødeligheden* ikke var den *bundne Titans Savn*, men ligesaavel hans *Plage*, som den *ulægelig saarede Chirons*, og den eneste rette *Forklaring* bliver da nok den, at i *Herakles-Tiden*, da *Zeus* aabenbar gik i *Barndom*, har han ventelig glemt sit *Nag* til *Prometheus* og maatte i alt *Fald*, som en *afmægtig Sultan*, taale Alt hvad der behagede hans *vældige Storvezir Herakles*. Det gik nemlig med de *senere Græker*, ligesom nu med os, at alle *haarde Straffe* syndes dem *grusomme* og i *Aandens Verden* nemme at afskaffe, derfor lod de *Herakles løse Prometheus* og syndes, det var deres *Pligt*, da, som vi seer af *Bibliotheket*, Ordet gik, at *Prometheus* var faldet i *Unaade* hos de *nidkiære Guder* for *Menneskenes Skyld*, som han baade havde *skabt* og *skiænket* den dem *uundværlige Ild*, som *Guderne* misundte dem. *Prometheus-Mythen* var desuden vist oprindelig *ægyptisk*, saa *Grækerne* har maaskee aldrig forstaaet og havde da nemt ved at forkvæle den.

Om den stivsindede *Atlas* siger *Stamtavlen*, at han staaer ved *Verdens Ende*, hos *Hesperiderne* med den skingrende *Stemme*, og bærer *Himmelen* paa sit *Hoved* og sine *utrættelige Hænder*, som det er ham af *Zeus* beskaaret.

Ogsaa denne Mythe er sikkert *Ægyptisk*, ei blot fordi man finder denne *Himmelbærer* mellem *Hieroglypherne*, men især fordi *Fremstillingen* er smagløs, dog kan *Atlas-Navnet* ogsaa paa *Græsk* betyde "Taalmodigheden," der, som det *Stærkeste* af *Alt*, er den naturlige *Himmelbærer*. Naar vi i *Bibliotheket* høre, at *Herakles* afløste *Atlas*, mens han hentede *Hesperidernes Æbler*, og at han siden maatte narre *Atlas* til igjen at paatage sig den *svære Byrde*, da beviser det kun, med saameget *Andet*, at i *Herakles-Tiden* meende *Grækerne*, at *Legems-Styrke* og *Snildhed* kunde bøde paa alle *Savn* og *udrette* hvad det skulde være.

Guldalderen og Pandora.

I *Stamtavlen* ender aabenbar den oprindelige *Guldalder* med *Lemlæstelsen* af *Uranos*, da med *Erinnyerne* baade den *haarde Skæbne* og den *sorte Død* kom til *Verden*, men dog møde vi allerede der den *falske Tryllerinde*, skabt af *Hephæstos*, som *Epimetheus* var tosset nok til at tage i *Favn*, og ved hvem *Zeus* haardelig straffede *Menneskene* for *Ildtyveriet*.

I det *Hesiodiske Dagværk* er det imidlertid først, vi finde baade *Pandoras Navn* og hendes *Æske*, og her er hun *Ulykkes-Fuglen*, ved hvis *Ankomst Guldalderen* forsvinder, thi før, mens *Kronos* herskede, havde *15 Menneskens Børn*, *jævnaldrende* med *Guderne*, ført et *Liv* som *deres*, uden *Slid*, uden *Sot*, uden *Sorg* eller *Alderdom*; *Kornet* som *Græsset* kom op af sig selv og *Hjordene* mylrede frem, saa *Enhver* kunde sysle i *Mag* med hvad hans *Hu* stod til, alle *Lemmer* vare ligesaa *smidige* den *sidste Dag* som den *første*, og naar *Menneskene* døde, sov de *sødelig* hen uden *Smerte* og *omsvævede* i *luftige Legemer* deres *Afkom* som *Skytsaander*. Men da *Prometheus* havde *stjaalet Ilden*, befalede *Zeus Hephæstos* at skabe et *Blændværk*, der lignede en *bly Jomfru*, og hende *udsmykkede Athene, Chariterne, Pitho, Aar-Diserne* og *Aphrodite* med *Skiønhed* og *Ynde*, *Guldkjæder* og *Blomsterkrandse* og Alt hvad der kunde fortrylle, medens *Hermes* indblæste hende *Falskhed* og *Smiger*, og skiøndt *Prometheus* havde advaret sin *Broder* for alle *Gaver* af *Zeus*, modtog dog *Epimetheus* hende med *aabne Arme*, som en *Gave* fra alle *Guderne*, der svarede til *Navnet Pandora*. Da tog hun *Laaget* af *Æsken*, hvori alle *Ulykker* laae og de *fløi* ud over *Jorden* at *forbittre* *Menneske-Livet*, dog blev *Laaget* smækket til, før *Haabet*, som alt spillede paa *Bredden*, slap ud.

Man seer strax, at *Pandora-Mythen* oprindeligt er udsprunget af *Sandsagnet* om *Kvinden*, som forspildte

Paradis-Livet, men hvad Mythogripherne har overseet, er, at vi i *Stamtavlen* og *Dagværket* har Levninger af tre forskellige *Pandora-Myther*, thi efter *Stamtavlen* gjorde Tryllerinden vor Ulykke ved at blive *Stammoder* til alle de skønne men falske Kvinder, som sætter Ægtemænd graa Haar i Hovedet, og *Dagværkets* Fortælling er sammenflettet af to høist forskellige *Æske-Myther*. Slutningen om *Haabet*, som ene blev tilbage i Æsken, hører nemlig aabenbar til en Mythe, hvorefter Kvinden havde en Æske fuld af virkelig gode Gaver, som skulde glemmes godt, men som hun af *Nysgierrighed* aabnede, saa de fløi alle bort paa *Haabet* nær, som hun dog havde Aandsnærværelse nok til at smække Laaget i for; da det derimod i Æsken med lutter *Ulykker* maa netop være det Modsatte: *Mishaabet* eller *Fortvivlelsen*, der ved et lykkeligt Tilfælde bliver inde, skiøndt det spiller paa Bredden, og skiøndt den *ondskabsfulde* Pandora har Lyst til at gjøre al den Ulykke, hun kan.

Betragte vi nu Pandora-Mythen, som den findes i *Stamtavlen*, da maae vi først frikiende den for, hvad kun meget flygtige eller meget uartige Læsere har bragt ud deraf, at *hele* det *smukke Kiøn* skulde nedstamme fra Skiftingen, thi der gøres udtrykkelig Forskiel mellem *hendes Døttre*, som er Jordens Plage og de *ædle* Kvinder, som tvertimod forsøde Livet og bringe *Ligevægt* mellem Sorg og Glæde ind i Huset, naar de hjemføres; men selv dette hører ligesaa lidt til *Mythen*, som *Titanen* Epimetheus hører til *Menneskens Børn*, naar de betragtes *adskilte* fra Guderne. Tage vi derimod *Ildtyveriet*, som det sig bør, *billedlig*, og det fortryllende Blændværk, hvormed Tyveriet straffes, ligesaa, da bliver Hephæstos-Værket Pandora til det grove *Afguder* med *Billeddyrkelse*, der ganske rigtig er Straf for den *pantheistiske* Leg med Ild og Lys, som falder *Barndommens* Selvklogskab naturlig.

Vender vi os derpaa til de to Pandora-Myther, hvoraf vi har Brudstykker i *Dagværket*, da er den, hvorefter Kvinden medbragde alle Himlens Gaver til Jorden, men forspildte dem paa *Haabet* nær, unægtelig den dybeste og ret egenlig i Nordisk Smag, men den Anden, hvorefter Æsken var fuld af Ulykker, som alle slap ud, paa *Fortvivlelsen* nær, er saa *ægte Græsk*, at den lyver sig ikke Moder til.

Denne paa et hængende Haar nær fortvivlede Anskuelse af Livet vedkiender da ogsaa *Dagværkets* Digter sig, thi efter Guldalderens Slægt, siger han, kom der en anden, der kunde lignedes ved *Sølvet*, og saa en tredie som *Kobber*, baade indvortes og udvortes, og vel stræbde *Zeus* at raade Bod paa Jordens Vaande ved at skabe *Halvguder*, men de uddøde snart ved *Theben* og *Troja*, og nu, siger Skjalden, er Alt af *Jern* og *Staal*, saa jeg vilde ønske, jeg var født enten før eller efter den femte Slægt, som tidlig graaner og færdes saa ugudelig, at selv *Ædos* og *Nemesis* (Blu og Billighed) har forladt Jorden.

Uagtet nu *Dagværkets* Digter unægtelig tog *Jernalderen* med sine *Jernbaner* meget for tidlig, maae vi til hans Undskyldning dog bemærke, at *Halvgudernes* mislykkede Forsøg paa at fornye Guldalderen ganske rigtig ligger *bagved* den Homeriske og Hesiodiske Tid, der da godt kunde friste *Aanden* til *Fortvivlelse*.

18

Kronider, Giganter og Typhon.

Giganterne med deres glimrende Rustning og skarpe Spyd nævnes vel alt i *Stamtavlen*, som sambaarne med *Erinnyerne* (Furierne) ved Lemlæstelsen af *Uranos*, men om deres Kamp med Guderne høre vi først i *Bibliotheket*, hvor *Porphyriion* og *Alkyoneus* nævnes som Hovedmænd, og *Pallene* som Stedet, hvorfra de beskød Himlen med Klippeblokke og brændende Egestammer. Til Lykke var de Alle dødelige, thi selv *Alkyoneus* kunde døe, naar han kom bort fra sit Fødested, og vel stræbde *Gæa* at skaffe dem *Udødeligheds-Urten*, men det forhindrede *Zeus* ved at formørke baade Sol og Maane, mens han kom *Gæa* i Forkiøbet og afskar Urten. Desuagtet var de Guderne høist farlige, fordi de, efter Skæbnens Villie, ei kunde fældes uden med en *Dødeligs* Haand, og derfor bad *Pallas Athene Herakles* om Hjelp, som ogsaa ganske rigtig nedlagde dem med sine Pile, efterat *Zeus* havde lynslaaet eller de andre Guder saaret dem.

Dog, *Gæa* blev nu rasende forbittret og avlede med *Tartaros* sin yngste Søn, ved Navn *Typhon*, som var alle Guders afsagte Fiende og det frygteligste Uhyre, man kan tænke sig; thi han havde ikke mindre end hundrede Dragehoveder, som alle spydede Ild og kunde efterligne *alle* mulige *Røster*, ligefra Slange-Hvislen til *Gudernes* eget *Tungemaal*, saa den Trolld vilde bestemt ødelagt baade Guder og Mennesker, hvis der ikke havde været Torden til, men da *Zeus* mærkede Uraad, blev han ved at tordne og lyne ud i eet, som Verden 19skulde forgaae, og en stor Deel af Jorden smeltede virkelig, som Tin i Støbekarret, før Uhyret, sønderknust, nedstyrtede til *Tartaros*.

Dette er *Stamtavlens* Fremstilling af Undergangs-Kampen med *Typhon*, men skiøndt det upaatvivlelig er den ældste og den ægteste, er *Eftersnakken* i *Bibliotheket* dog her ingenlunde at foragte.

Alle Guderne, hedder det nemlig, paa *Zeus* nær, maatte flygte for *Typhon* til *Ægypten*, hvor de skjulde sig i *Dyrene*, og vel forfulgte *Zeus* ham med *Demant-Seglen*, men kom dog, da de brødes, tilsidst til at ligge

under, hvorpaa *Typhon* vristede Seglen fra ham, skar *Senerne* ud baade af Hænder og Fødder, og puttede begge Dele ind i den *Korykiske* Hule under Varetægt af Dragen *Delphine*. Nu havde det da været ude med *Kronidernes* Herredømme, hvis ikke *Hermes* og *Pan* havde været snilde nok baade til at stjæle *Zeus* og hans *Sener* ud af Hulen og til at helbrede Skaden; men da *Zeus* igjen kom til *Kræfter*, forfulgte han *Typhon* paa sin Vogn med de vingede Heste og naaede ham ved *Nysebjerget*, hvor *Mørerne* (Nornerne) havde standset ham med det Æventyr, at hans Styrke vilde voxe, naar han dvælede og nød *Døgnfrugter*. Vel havde *Zeus* endnu en haard Kamp at bestaae, men fik dog omsider Bugt med sin arrigste Fiende og smed Bierget *Ætna* ovenpaa ham, hvor han ligger endnu og spruder Ild, men maa dog lade *Kroniderne* i Fred.

I *Gigant-Mythen* speiler sig nu aabenbar al 20den *dagligdags* Vantro, Formastelse og Bespottelse af de *Dødelige*, som ikke blot *Kroniderne*, men alle Guddomme nødvendig er udsatte for, da Guds frygt til alle Tider og under alle Himmelegne *naturlig* hviler paa *Troen*, og *Troen*, som en *Hjertesag*, ei lader sig beherske af Guderne. Det er ogsaa et dybt Træk, at *Een* af Giganterne, ved Navn *Alkyoneus*, var *udødelig*, saalænge han blev paa sit Eget, thi netop saaledes er det med den *Vittighed*, der kan være i *Bespottelsen*, og herpaa hentyder selv Navnet *Alkyoneus* (Saltsyder), thi skiøndt ikke alt Salt er "Attisk" betyder det dog *Vittighed* paa alle *Billedsprog*. At endelig *Guderne* maa kalde et *Menneske* til Hjælp for at faae Død paa Giganterne, klinger vel meget fattigt, og naar man seer, hvad det hjalp, at de *herskende Kirker* kaldte den *verdslige Arm* til Hjælp mod Formastelse og Bespottelse, da fristes man til at beklage de stakkels *Kronider*, hvis *Throner* stod saa løse; men skiøndt det naturligviis kun er *Afguder*, som staae og falde med *Folketroen*, saa maae dog ganske rigtig ogsaa de *aandelige* Vaaben, hvormed Giganterne tilgavns skal bekæmpes, altid føres af *dødelige* Helte.

Tartaros-Sønnen Typhon, seer man let, er den *klare Ugudelighed*, udrustet med alle de *Kræfter*, som fræk Selvforgudelse og fuldkommen Trædskhed kan anmasse eller tilsnige sig, og skiøndt det følger af sig selv, at den *sande* Guddom fælder ogsaa denne Fiende, saa skeer det rigtig nok, som *Stamtavlen* ymter om, kun ved en *Verdens-Forstyrrelse*, der ligner *Undergang*, og

21hvad alle *saadanne* Guder, som *Kroniderne*, angaaer, da lærer ikke blot *Verdenshistorien*, at de overvindes af *Typhon*, men det er soleklart, at *Phantasien* umulig kan forsvare sig og sine *Hjernespind* mod en *vantrø* Fornuft, der ikke skyer Guds fornægtelse og lader kun det *Haandgribelige* gjælde. Konststykket at helbrede den lemlæstede *Zeus* kan derfor umulig lykkes nogen *Hermes* og *Pan*, uden *forsaauidt* som al *Sandheds* Afmagt er kun tilsyneladende og helbredes virkelig ved *aandelig* Forstand.

Zeus og Here.

De tre *Kronos-Døttre* *Hestia*, *Demeter* og *Here* skal aabenbar svare til de tre *Kronos-Sønner* *Pluto*, *Poseidon* og *Zeus*, og maae da sagtens betyde *Hjemligheden*, *Travlheden* og *Høitideligheden*, der ogsaa kiger ud af deres Navne; men skiøndt man da kan finde det rimeligt nok, at *Zeus*, som den *herskende* Indbildnings-Kraft, vælger den *guldskoede* *Here*, som hun alene kaldes, til sin Dronning, saa høre vi dog, at det holdt haardt, før *Giftermaalet* kom istand, og at det, som hvad man kalder et *Fornuft-Giftermaal*, eller rettere et *Stats-Ægteskab*, ikke var af de *Lykkeligste*. Vel staaer de *Homeriske* Digte, hvorefter *Zeus* og *Here* lever med hinanden som Hunde og Katte, *mythisk* talt, slet ikke til *Troende*, saa efter *saadanne* løse Rygter tør vi ikke beskyldte Dronningen for den *Majestæts-Forbrydelse* at ville have bagbundet Kongen; men at hun, efter *Stamtavlen*, kun bliver hans *Gemalinde* til *Syvende* og 22Sidst, saa hun er slet ikke *Moder* til hans *ypperste* Børn, det røber noksom *Kulden* paa hans Side, og at hun havde enten alle sine Børn, eller dog sin *Kiæledægge* *Hephæstos*, paa sin egen Haand, det viser unægtelig, at *Varmen* paa hendes Side var heller ikke synderlig stor. Kommer nu hertil *Heres* grændseløse *Mistænkelighed* og rasende *Skinsyge*, som slet ikke kan dølges, da seer man let, at *Zeus* umulig kunde have nogen *Husfred*, uden at tage den med *Staalhandsker*, og det er derfor ikke urimeligt, at han engang, som *Thetis* fortæller i *Iliaden*, maatte lade den *hundredarmede* *Briareus* hente op for at holde *Styr*. Derfor, uagtet vi ingenlunde maae tænke, at dette *naturlige* Misforhold mellem *Ungdoms-Aanden* og den *stive Høitidelighed*, eller, som vi kalde det i *jordiske* *Paladser*, "Ceremoniellet" var *Sjælen* i den *Græske* *Mythologi*, saa nødes vi dog i det *Følgende* ofte til at berøre det, især ved alle de *Forbindelser*, *Zeus* knytter med *Menneskens Døttre*, da de naturligviis i *Heres* *Øine* er ligesaameget *under* hans *Værdighed*, som imod hendes *Eneret*.

I vore *Øine* er imidlertid *Zeus's* andre *Forbindelser* nok saa *naturlige*, som den med *Here*; thi
◦ overalt hvor *Menneske-Livet* skal røre og udvikle sig, veed vi af *Erfaring* at *Indbildnings-Kraften* er uundværlig, og kun som *Despot* kan den finde det nødvendigt at omgive sig med den *stive Høitidelighed*, hvormed den intet *Stort* kan udrette og hvoraf den nødvendig maa hindres i sin fri og kraftige *Bevægelse*. Det berømte *Giftermaal* mellem *Zeus* og *Here* er altsaa *igrunden*

23 *Mythens* *Overgang* til *Troes-Artikel*, hvorved den kun vinder en vis *Høitidelighed* baade paa *Sandhedens* og *Frihedens* *Bekostning*, og bliver *Skalke-Skjulet* for et bestandig grovere og mere *aandløst* *Afguderi*, og det er

Følelsen deraf, som har gjort *Paafuglen* til *Heres* Sindbillede, thi man behøver blot at tænke sig denne parret med *Ørnen*, som tilhørde *Zeus*, for at see det Olympiske Giftermaal i sit rette Lys.

Naar der saaledes gaaer et Lys op for os over det ulykkelige, men efter *Omstændighederne* uundgaaelige Ægteskab, da see vi, blandt andet, ogsaa Grunden til de forskellige Meninger om *Frugterne* af Ægteskabet, da *Somme* paastod, at *Here* havde alle sine Børn, *Andre*, at hun havde slet ingen af dem med *Zeus*, thi da der naturligviis ingen "*Aand*" er i dem, kan man søge Grunden dertil enten i at de var *Zeus* uvedkommende eller i Giftermaalets *Aandløshed*.

Efter *Stamtavlen* var imidlertid baade den Olympiske *Jordemoder Ilithya*, *Ares*, den store Hugaf, og den guldlukkede *Hebe* Fælles-Børn, saa *Heres* eget Æg var kun Krøblingen *Hephæstos*, som et latterligt Sidestykke til *Pallas Athene*; thi da hun var født af sin Faders Hjerne, vilde *Here* vise, hun var ogsaa *selvstændig* og fødte den store *Konstner*, som kun havde *Vinden* til Fader.

At der nu ogsaa er ganske god Mening i denne Mythe, seer man let, thi naar den mythiske *Høitidelighed* vil være selvstændig, da forstener den sig ganske rigtig i et aandløst, grovt *Afguderi*, som paa et Haar 24ligner *Kulfusten*, lam paa begge Been, der bygger *Kobberhuse* til Olympens Guder, og er da virkelig, mythisk talt, født hen i Veiret, enten saa den storagtige Gude-Dronning har snydt ham ud af Næsen eller bragt ham for Lyset ved selv at slaae Ild af sine Øine.

Okeanos og Tettys.

Det gamle Par Ægtefolk: den dybtbevægede *Okeanos* og den elskelige *Tettys*, som de i *Stamtavlen* kaldes, begge *Uranioner*, sidder vel under *Kronidernes* Herskab stille ligesom i en Afkrog, medens *Poseidon* svinger *Treforken* over alle Floder og Have; men det er dog allerede en stor Udmærkelse for *Okeanos*, at han ikke med sine Brødre, *Titanerne*, er nedstyrtet til *Tartaros*, og det, siger man, kommer af, at han havde for ømt et *Hjerte* til at tage Deel enten i Opstanden mod Fader *Uranos*, eller i Undergangs-Kampen mellem Titaner og Olympier. Tør vi i Nogetsomhelst troe *Iliadens Here*, som ellers lyver slemt og indbilder Guderne, at det ærværdige Ægtepar er blevet usaattes paa deres gamle Dage, saa hun, som selv aldrig kan spændes med sin Gemal, maa see til at forlige dem; da var hun selv *opfostreret* hos dem, og da *Tettys* betyder *Amme*, klinger det rimeligt nok.

Iliaden kalder for Resten *Okeanos* alle Guders Fader og skiøndt han, efter *Stamtavlen*, maa nøies med at være Stamfader til Strømkarle og Elvepiger i Tusindtal, saa er han dog sagtens mythisk kaldt Gudernes *Fosterfader*, thi at han stikker noget dybere end de

25sædvanlige Strømkarle, seer vi klarlig deraf, at iblandt hans mange Døttre, de saakaldte *Okeanider*, fandtes ikke blot *Mødrene* til *Prometheus*, til *Pallas Athene* og *Chariterne*, men selv *Pitho*, Overtalelsens Dase, saa hos ham har *Grækerne* aabenbar søgt Kilden til Alt hvad der *flyder* og *strømmer*, ogsaa *Talens* Strøm og den *flydende* Tunge.

Ligesom det derfor er vist, at de Gamle tænkte sig en *Paradis-Flod*, der ombæltede hele Jorden, og hedde *Okeanos*, saaledes tage vi neppe fejl ved i hans *Navn* og *Mythe* at see *det Kredsløb* speile sig, der unægtelig finder Sted *inden* i os Alle og er gammel gift med *Kilden* til Alt hvad der udstrømmer af os; thi naar vi saaledes see *det Dybe* og *Hjertelige* udvikle sig i *Okeaniderne*, ligesom *det Høie* og *Aandelige* i *Kroniderne*, da finde vi baade *Venskabet* og *Ægteskaberne* i deres naturlige Orden. Den *Dunkelheden*, hvori *Okeanos* mythisk er indhyllet og synes at tabe sig, er da ogsaa meget forklarlig, thi dels er *Dunkelheden* hos os uadskillelig fra *Dybden*, og dels kom den *dybe* Følelse slet ikke frem i den *Græske* Udvikling, men trængdes bestandig mere tilbage, saa dens mythiske Udtryk maatte nødvendig blive mere og mere gaadefuldt, til det omsider opløste sig i den fabelagtige *Paradis-Flod* ved Verdens Ende.

Metis og Pallas Athene.

At det var *Okeaniden Metis*, der gav *Zeus* det gode Raad, hvorved *Kronos* nødtes til at nyføde 26sine Børn, har vi allerede hørt, men at hun blev *Zeus's* første Gemalinde og Moder til *Pallas Athene*, det var allerede i den mythiske Tid nær ved at glemmes over *Viisdoms-Gudindens* glimrende Fødsel af sin Faders *Hjerne*.

Efter *Stamtavlen*, som *Bibliotheket* ogsaa heri følger, gik nemlig *Metis* (Dybsindigheden) paa naturlig Maade frugtsommelig med *Vidskabs-Disen*, men da det var spaaet *Zeus*, at efter den kloge Datter vilde *Metis* føde ham en Søn, der skulde støde sin *Fader* fra Thronen og blive alle Guders og Menneskers Herre, saa

overtalde han hende til at lade sig *spise*, og fik derved Æren for selv at være baade Fader og Moder til *Pallas Athene* eller *Tritogenia*, som udsprang af hans *Hjerne*.

Skiøndt nu Mythographerne sædvanlig overseer det, er det dog heraf indlysende, at dette *Hjerne-Foster* er hverken meer eller mindre end en *Græsk Vittighed*, men dog maa det bemærkes, at *Stamtavlen* ingen Deel har i den Tilsætning, at *Prometheus* eller *Hephæstos* maatte give *Zeus* et dygtigt Slag for *Panden*, før *Vittigheden* slap ud. Hvad nu *Hephæstos* angaaer, da har vi hørt, at han først blev til i *Modsætning* til *Pallas Athene*, saa hans Bistand ved hendes Fødsel er aabenbar ligesaa uægte, som *Vittigheden* vilde været, hvis han med sin Forhammer havde fremkonstlet den, men da vi ogsaa har hørt at *Prometheus* ved at narre *Zeus*, baade med det jordiske Offer og den himmelske Ild, virkelig gav ham et føleligt Slag for *Panden*, saa tør vi ikke nægte, at *han* kan have havt Deel i, at *Vittigheden* kom hovedkulds til Verden.

Naar vi imidlertid ikke i *Pallas Athene* søge den dybeste, men kun den *Græske Vidskabs* mythiske Forbillede, da er hendes unaturlige Fødsel rimelig nok, thi den *Græske Vidskab* var ligesom hun saa koldbrystet, at den vel maa kaldes *moderløs*, og kom meget for tidlig til at forklare den *Dybsindighed*, hvori den dog havde sin Rod.

Med *Pallas* og *Athene* som Navne paa den *Græske Vidskabs-Dise*, seer det derimod reent fortvivlet ud, thi naar man fortæller os, hun fik det *Første*, fordi hun af Vanvare slog sin Legesøster *Pallas* ihjel, og det *Andet*, fordi hun vandt Seier over *Poseidon* i en Væddestrid om hvem af dem der skulde være *Athenens* Skytsaand; da maa man nødvendig spørge, *hvad* hun hedd *førend* hun begyndte at lege og slaae Folk ihjel, og *førend* Athenen blev til? Navnet er da sikkert nok af *fremmed* Byrd, men det er endnu ikke oplyst, om af *ægyptisk* eller *phønicisk*, medens det er klart nok, at *den Vidskab*, hun sædvanlig rostes for, var *ægyptisk* Verdens-Klogskab og *Nævenyttighed*, thi *Uglen*, som kun seer skarpt i *Mørke*, var hendes Yndlingsfugl, og hun satte, siger man, sin Ære i baade indvortes og udvortes at væve saa fint at Ingen kunde gjøre hende det efter eller sige, hvad der var Rendegarn og hvad der var Islæt.

Saaledes er det nemlig, *Pallas Athene* med de blakkede Øine, som man ikke veed, om skal kaldes blaae 28 eller graae, foresvæver os i de *Homeriske* Digte, hvor hun, paa Digterens Vegne, spiller Hoved-Rollen; men at dette dog ingenlunde *udtømmer* Grækerens mythiske Forestilling om *Vidskabs-Disen*, kan man forud vide, og seer det, blandt andet, paa *Arachne*-Mythen, skiøndt den kun er kommet til os i *Romersk* Forklædning. Denne *Phrygiske* Væverske, som var oplært af *Pallas* selv, men vilde saa formastelig maale sig med hende, frembragde nemlig et Konst-Stykke, hvori alle *Gudernes Elskovs-Handeler* var indvævede, og man maa da nødvendig tænke sig et aandfuldt *Pallas-Værk*, hvoraf dette var en *mislykket* Efterligning, og hvori altsaa den ægte *Gudehistorie* (*Theogoni*) var indvævet, og saaledes komme vi til *Mythologien*, som *den Vidskabs-Dise*, der udsprang af den Olympiske Konge-Hjerne. Derfor hedder det ogsaa, at *Pallas Athene* forvandlede *Arachne*, der beskæmmede Guderne med sine Æventyr, til hvad hendes Navn betyder: en *Edderkop*, som udspinder sin Væv af *sig selv*, medens *Kronidens* Førstefødte naturligviis kun vævede af *hans* Hjerne-Spind, som hun levende udtrykte, og derfor siges hun vel at være udsprunget i *fuld Rustning*.

At for Resten den *Phrygiske Væv* mythisk svarer til den *Lydiske Tonesætning*, der historisk er bekjendt for sit *Kiælenskab*, det følger af sig selv, og *Arachne*-Mythen er da fra det mythiske Efteraar, da man begyndte at tage *Billed-Sproget bogstavelig* og fandt derfor alle Halvgude-Sagnene under Heelgudernes Værdighed, en Synsmaade, man da ogsaa paaduttede 29 *Pallas Athene*, skiøndt netop hun, efter Mytherne, baade raadte Olympierne at kalde Herakles til Hjælp mod *Giganterne*, og er i det Hele meget igaaet med *Hermes* og alle *Halvguderne*.

Herved mindes vi om en anden *Medbeilerske*, som er blevet langt navnkundigere end *Arachne*, *Medusa* nemlig, hvis Liv Gudinden lagde Raad op imod med Halvguden *Perseus*, og hvis *Hoved* hun immer siden førde i sit Skjold at forstene sine Fiender med. Vel veed vi ingen videre Beskeed om *Medusas* Vidskab, men da hendes Navn betyder "Grublersken" kan vi dog ikke tage fejl ad, *hvori* det var, hun vilde maale sig med *Athene*, og da *Perseus* er fra *Argos*, hvor den *Saitiske* eller *Ægyptiske* *Athene* havde sit Tempel, maae vi vel betragte *Medusa* som den *Phøniciske*, der *mythisk* maatte bukke under for den *Ægyptiske*, hvoraf den selv kun var en Skygge.

Grækerne har altsaa ventelig kaldt deres *Vidskabs-Dise Tritogenia*, den tregange fødte, fordi hun dels var af *ægyptisk*, dels af *phønicisk* og dels af *græsk* Herkomst, og paa *Ægypten* peger aabenbar ligesaa vel *Olietræet*, der var hendes Plante, som *Uglen*, der var hendes Fugl. *Sais*, hvor den *Ægyptiske Athene* havde sin berømte Helligdom, betyder nemlig *Olie*, og det ligner *Ægypterne* at kalde *Olien* Moder til *Oplysningen*, men det ligner ogsaa *Grækerne* at misforstaae det *fremmede* Billedsprog og betragte *Olietræets Opelskning* som en Hovedsag for *Vidskabs-* 30 *Gudinden*, saa dette er sikkert den *mythiske* Rod til *Olie-Træet* i Athenes Tempel, hvis *historiske* Væxt i *Parthenon* fra Arildstid og Nyskud efter Perser-Krigen Herodot bevidner.

Skiøndt det nemlig er for galt at lade *Athene* faae Navn af *Athenen*, istedenfor at lade *Byen* faae Navn efter hende, saa er de To dog virkelig ikke blot *historisk*, men ogsaa *mythisk* tæt forbundne; thi man siger ikke alene, at den *Atheniensiske* Kong *Erichthonios*, Søn af *Hephæstos*, gav *Athene* hendes *første Billedstøtte*, men lægger til, at han var enten en *Søn* eller dog en *Foster-Søn* af selve Gudinden.

Hele dette Sagn om hvorlunde Krøblingen *Hephæstos* angreb *Pallas Athene*, og hun, trods sin Koldsindighed og dybe Foragt for ham, dog tog sig varmt og moderlig af hans saakaldte Søn, der da igjen paa den groveste Maade forgudede og tilbad hende, det klinger vist nok baade stygt og urimeligt; men da det *grove Afguder* er en *historisk* Kiendsgjerning, kan Mythen derom umulig være smuk eller fiin, naar den skal være sand, og det er jo ganske rigtigt, at den *Græske Mythologi*, trods al sin Kløgt og Fornemhed, dog nedlod sig til at benytte og besmykke det groveste og væmmeligste *Afguder*, hvad *mythisk* ei lod sig sandere beskrive end ved et meget ureent og urimeligt Forhold mellem *Hephæstos* og *Pallas Athene*. Det er nemlig altid *Verdens-Klogskaben*, der fra Først af bevæger den mythisk-poetiske Anskuelse af Guddommen til at taale og benytte det grove *Afguder*, og det er godt udtrykt ved *Slangen*, som *Pallas Athene* sendte til Athenen med den spæde *Erichthonios*, og som siden ei blot var hans staaende Sindbillede, men blev ogsaa Moder til den *levende Slange*, vi af *Herodot* veed, blev æret og næret i *Parthenon* eller Jomfruburet, som Vidskabs-Disens berømte Tempel i Athenen kaldtes.

Alt dette gjælder da ret egenlig den *Græske Athene*, som udsprang af den Olympiske *Hjerne*, men vil vi see den *Ægyptiske Athenes* Forhold til *Afguderiet*, da er det udtrykt i *Pallas-Mythen*, hvorefter *Athene* er født i *Lybien* (Afrika) ved Floden *Triton* og opdraget hos en Mand af samme Navn, hvis Datter *Pallas* var hendes Legesystem, som hun slog ihjel af Vanvare, men forsonede med en *Billedstøtte*, der siden, nedkastet fra Himmelen, blev det berømte *Trojanske Palladium*.

Det vil nemlig sige, hvad sandt er, at den *Ægyptiske Athene* slog den *Phøniciske* ihjel og skabde selv det grove *Afguder*, som ved *Nilen* havde Indfødsret; thi ligesom *Pallas* er *Athenes* eget Navn, saaledes forsynede hun, efter Mythen, ogsaa *Palladiet* med *Ægiden*, som var hendes eget Kiendemærke.

Hephæstos.

Hvordan den "berømte Krøbling," som *Hephæstos* meget passende kaldes i *Stamtavlen*, først kom til Verden, har vi allerede hørt, men hvordan han kom til *Jorden* og saa igjen op til *Skyerne*, det skulde vi ogsaa vide, og medens vi nok kan giætte os til, han kom *32* ned ved et stort Fald, har vi des vanskeligere ved at fatte, hvordan han, som ikke kunde gjøre store Spring, kom saa høit op igjen. Selv siger han i *Iliaden*, at han blev smidt to Gange ned, først af sin egen Moder, som skammede sig ved ham, og siden af *Zeus*, da han vilde hjælpe *Here* imod ham, men skiøndt begge Dele faldt rimelig nok, er dog hverken han eller *Iliaden* saa god en mytologisk Kilde, at vi tør troe dem meer end paa det Halve. Efter samme Hjemmel skulde han ellers i hele ni Aar have havt sit Værksted hos *Okeanos*, hvor han smeddede Spænder og Ringe, Kiæder og Klokker, til *Thetis* og *Eurynome*, som havde frelst ham, medens han, efter andre løse Rygter, havde sit Værksted paa *Lemnos*, og blev først bragt tilbage til Olympen af *Bacchos*, hvad i alt Fald viser, det hængde kun maadeligt sammen med hans *Olympiske* Tilværelse.

At imidlertid *Zeus* tidlig nok tog Tusindkonstneren i Tjeneste, seer vi af *Stamtavlen*, hvor *Pandoras* Skabelse udtrykkelig tilskrives ham, og skiøndt han ved denne Leilighed ei blot benyttede *Pallas Athenes* men Manges Bistand, bliver det dog uden Sammenligning hans *mythiske* Mesterstykke, for *Livets* Skyld, der er i hende; thi vel har de Lærde i *Iliaden* læst sig til hele to *lysevende* Pigebørn, som *Hephæstos* skulde have smeddet af det pure Guld, men dels vilde i saa vigtig en Sag den *Homeriske* Hjemmel briste, og dels har man aabenbar læst feil, da Digteren kun taler om to konstige *Guld-Krykker* i Pige-Skikkelse, der paa et Haar *lignede* levende Folk.

33 Uden derfor at dvæle enten ved disse *Krykker*, ved *Achils* berømte Skjold, *Guld-Nettet* til at fange liderlige Fugle, *Harmonias* ulykkelige Halsbaand, eller selv ved *Olympiernes Kobberhaller*, som vel kunde gjøre *Dædaler*, men aldrig *Konst-Guder* Ære, maae vi holde os til *Pandora*, som det eneste *Olympiske* Konstværk, der tillægges ham, og da hun, med al sin Glimmer, dog var *hjørteløs*, saa var det aabenbar igrunden kun *Blændværk* med al hans Konst, som det nødvendig maa være med al den Konst, der med Aandeligheds Skin vil besmykke det *grove Afguder*. At *Grækerne* ogsaa selv følte det, viste ikke blot alle deres *mythiske* Sagn om *Hephæstos*, men vel især den *historiske* Kiendsgjerning, at de, med al deres Beundring for Konsten, dog skammede sig ved at dyrke ham, uden høist i *Forbindelse* med *Pallas Athene*.

Vel kan vi ikke lægge mythisk Vægt enten paa *Iliadens* Udstilling af *Hephæstos*, som *Olympiernes Hofnar*, eller paa *Virgils* Efterretning, at de ikke vilde spise af Fad med ham, men dog beviser ogsaa disse poetiske Uartigheder, hvor lavt denne Tusindkonstner har staaet i *Grækernes* Øine. Hans berygtede Giftermaal med *Aphrodite* synes ogsaa blot at være en saadan poetisk Uartighed af *Phæaker-Skjalden* i *Odyseen*, thi selv efter *Iliaden* er han velfornøiet med En af *Chariterne*, og af *Stamtavlen* seer vi, det var *Aglaia* (Glimmeren) den Yngste af dem. Paa *Erichthonios* nær, tillægges ham heller ingen Børn, thi Rygtet om at *Røveren Periphetis* med *Jernkøllen* var hans Søn, er *34* vel ogsaa blot en Uartighed, skiøndt det er

ganske rigtigt, at naar Konsten dør fra Afguderiet, føler man først ret dets Jernaag.

Themis og Mørerne.

Efter *Stamtavlen* var *Uranos*-Datteren, den standhaftige *Themis*, *Kronidens anden* Gemalinde og blev derved Moder til de saakaldte *Mører* eller *Norner*: *Klotho*, *Lachesis* og *Atropos*, der tildele enhver Dødelig sin Lodd, saavel som til *Eunomia* (Lovligheden), *Dike* (Retspleien) og *Irene* (Fredningen), der forskiønne Menneske-Livet.

Da nu *Bestemtheden* ligger tydelig nok i *Themis*-Navnet, saa er hun unægtelig den rette Moder til *Ordenlighed* i alle Maader, og naar desuagtet, paa et andet Sted i *Stamtavlen*, *Mørerne* kaldes *Nattens Døttre*, maa det fra alle Sider betragtes som et ubehændigt Indskud; men det ligner for Resten *Grækerne* at skyde de strænge *Norner*, der synes at ophæve *Friheden*, tilbage i *Mørket*, og det har aabenbar kun været den *Kretensiske Zeus*, der alt i sin Ungdom var saa *ægyptisk* gammelagtig, at han sværmede for den allerstrængeste Orden. Ligesom derfor hos *Grækerne* de tre *Norner* træde saaledes i Skygge, at *Klotho* (Spindekonen) er den Eneste, man kan tage Kiende paa, saaledes dukke der ogsaa ganske andre *Themis-Døttre* op, blandt hvilke *Thallo* (Løvspring), *Auxo* (Frodighed) og *Karpo* (Frugtning) er de Synligste, og viser os, at den Orden,

35 *Grækerne* helst betragtede som guddommelig, var *Naturens Orden* baade i og udenfor Mennesket.

Det maa derfor ikke undre os, at skiøndt *Themis*, som *Eunomias*, *Dikes* og *Irenes* Moder, vedbliver at være *Kongernes* Fylgje, og som *Nornernes* Moder er den gamle *Orakel-Dise*, hun dog kun fører et Skyggeliv i Mytherne, og ligner slet ikke de blomstrende og fyldige *Aardiser* eller *Urer*, som dog immer kaldes *hendes Døttre*. Naar vi imidlertid gennem *Iliaden* skimte *Urerne*, som de der aabne og lukke *Himlens Porte*, da maa vi tænke paa de Gamle: *Eunomia*, *Dike* og *Irene*, med hvem den rette *Tingenes Orden* i *Aandens Verden* unægtelig staaer og falder.

Eurynome og Chariterne.

Efter *Stamtavlen* var *Okeaniden Eurynome* den høie *Kronides* tredie Gemalinde, og blev Moder til de rosenkindede *Chariter*: *Aglaia*, *Euphrosyne* og *Thalia*,

Naar de blinke med Bryn,
Hvilket deiligt Syn!
Da man seer fra Glugg
Dryppe Elskovs-Dugg.

Det er kort og godt om *Chariterne*, som man seer, i den gamle *Skjalds* Øine har svaret til deres *Navn* og været meget *yndige*, men uden at tale om, hvad de siden, under *Navn* af "de tre *Gratier*" blev til, har vi dog allerede hørt, at *Hephæstos* om ikke løb saa dog hinkede af med *Aglaia*, og i de *Homeriske* Digte er 36de sunket ned til Kammerpiger hos *Aphrodite*, saa det har kun været i deres tidligste Ungdom, at de, som *Stamtavlen* siger, gik i *Dands* med *Muserne*.

Demeter og Persephone.

I *Stamtavlen* seer vi blot, at den meget nærsomme *Demeter* var den *Mellemste* af de tre *Kronos-Døttre*, som *Zeus* tog til sin *fjerde* Gemalinde, og avlede med hende den hvidarmede *Persephone*, som, til sin Moders store Sorg, men dog ingenlunde *Zeus* uafvidende, blev bortført af *Ædoneus* eller *Pluto*, og throner siden med ham, som Dronning i de Dødes Rige; men det er dog tidlig blevet en af de vidtløftigste *Græske* Myther, som man især finder beskrevet i den saakaldte *Homeriske Demeter-Hymne*.

Bortførelsen, siger man, skedte paa en Guld-Vogn med sorte Heste for, da *Persephone* engang gik i Enge og plukkede Blomster, og Alting gik saa hemmeligt af, at *Demeter* kun forgiæves løb

Verden rundt med Fakler og ledte om sin Datter, indtil hun endelig fik *Helios* i Tale, som var den Eneste, der havde seet det. Da hun imidlertid ikke kunde faae Ret over Røveren, blev hun saa vred, at hun forlod *Olympen*, skabde sig om til en gammel Kiælling og skjulde sig, enten i *Eleusis*, eller i en anden Afkrog, hvorpaa der blev *Misvæxt* allevegne, og Guderne selv var utrøstelige, til de endelig opdagede hendes Smuthul og fik hende, efter lang Underhandling, formildet paa det Vilkaar, at hun skulde faae sin Datter at see, og hvis hun ikke havde nydt Noget hos *Pluto*,

37da ogsaa beholde hende. *Pluto* havde imidlertid lokket *Persephone* til at spise nogle faa Kierner af et Granat-Æble, saa hun kunde ikke mere blive ham kvit, men maatte tilbringe en *Tredie-Deel* af hvert Aar hos ham.

Dette er Indholdet af *Demeter-Hymnen*, naar man springer over hvad der fortælles om Gudindens Bedrifter i sin *Kiælling-Dragt*, da hun, blandt andet, selv skal have stiftet de *Eleusinske Mysterier*, thi hvor vigtig en Mine end Sligt kan give sig, og om end Ordsproget stadfæster sig, at blind Høne finder ogsaa et Korn, saa er det dog langt mindre Mythe end Kiælling-Snak.

Derimod er det en *mythisk* Fortsættelse, at den forvovne Krop, Lapither-Høvdingen *Pirithoos*, vilde med Magt berøvet *Pluto* sin Dronning, men groede naturligiis selv fast dernede, og man har en Fortælling om den berømte Thebanske Skjald *Pindar*, som viser os, at *Persephone-Mythen* vel i Perser-Krigens Dage laae i sidste Aandedræt, men kæmpede dog endnu med Døden og haabede at overvinde den. Man siger nemlig, at nogle Dage før Skjaldens Død aabenbarede *Persephone* sig for ham i Drømme og klagede over, at hun var den eneste Gudinde, han ikke havde besunget, men lagde til, at hun skulde nok med det Første afnøde ham en Sang. Derpaa døde Skjalden, men kort efter aabenbarede han sig i Drømme for En af sine Veninder, som sang fortræffelig, og lærde hende en ny Sang om *Persephone*, som hun kunde udenad, da hun vaagnede.

Vende vi nu tilbage til *Mythen*, da falder det 38strax i Øinene, at *Demeter* er den forgudede *Natur* og *Persephone* følgelig dens blomstrende Ungdom, der ulykkeligviis snart henvisnede i Dødens Arme, og en saadan kort og kjernefuld *mythisk Natur-Historie* lader sig naturligiis baade forklare paa flere Maader, og, naar man tør, paa en Maade fortsætte med det Tillæg, at *Natur-Skiønheden*, om ikke heel og holden, saa dog halvveis, blev igien udfriet af Dødens Vold.

Bliver man nemlig med sit *Natur-Begreb*, som de Fleste, bogstavelig ved *Jorden*, da er det jo os Alle vitterligt, at *dens* naturlige *Skiønhed* forsvinder hvert Efteraar men fornyes igien hvert Foraar, saa selv i de koldere Lande bliver *Dyrets Persephone* dog kun de to Trediedele af Aaret i de Dødes Rige.

Hæver man sig derimod lidt høiere, til *Menneske-Naturen*, hvis eiendommelige *Skiønhed* udspringer af dens Forbindelse med *Aanden*, som et Ægteskab mellem *Demeter* og *Zeus*, da finder man den sørgelige *Bortførelse* endnu sikker nok, men veed ikke ret hvad man skal sige om Resten; thi vel fornyer den *blomstrende Ungdom* sig ogsaa paa en Maade, trods Døden, i *Menneske-Livet* fra Slægt til Slægt; men dels halter det dog med Lignelsen, og dels er ikke enhver blomstrende Ungdom, men kun den, som blomstrer i høiere, *menneskelig Stil*, en ægte *Persephone*, Datter af *Zeus*.

At det nu ogsaa virkelig var en høiere *Natur-Skiønhed* end den, der aarlig kommer igien af sig selv, *Grækerne* saae i *Persephone-Mythen*, det seer vi, blandt andet, deraf, at denne Mythe var Løsenet i 39alle deres *Mysterier*, fra de *Samothrakiske* til de *Eleusinske*; thi skiøndt det ikke er værdt at tale om disse *Mysteriers* Bedrifter, var det dog deres pralende Løfte, at de paa en Maade kunde tage Brodden fra Døden og fornye *Menneske-Naturens* oprindelige *Skiønhed*.

Naar vi for Resten, som alle de Gamle, tænke os den *oprindelige Natur-Skiønhed* i alle Henseender som et *Paradis*, tidlig forsvundet, da opgaaer der et nyt Lys over *Persephone-Mythen*, og over *Hvede-Dyrkningen*, som *Demeter* lærde snart *Triptolemos* og snart en Anden; thi da Hveden ikke mere voxer paa *Jorden* af sig selv, maa den *historisk* være overført fra en bedre *Natur-Tilstand*, og *mythologisk* være en Opfindelse og Gave af *Natur-Gudinden*.

Hades og Elysion.

Hades er hos *Grækerne* Navnet baade paa de Dødes Rige og paa Kongen deri, som ellers kaldes *Pluto* og *Ædoneus*, og Alt hentyder her paa Kulde, Tomhed og Mørke.

Navnet *Elysion*, som ventelig er af østerlandsk Oprindelse og betyder "Gladhjem," findes ikke i *Stamtavlen*, og i *Dagværket* peges kun paa de *Saliges Øer* ved Verdens Ende, hvor *Kronos* hersker og Heltene hvile, men naar, ved det store Samfrænde-Skifte efter *Kronos*, En af *Seierherrerne* vælger *Hades* til sin Deel, maa man dog altid forudsætte et *Elysion*, med et om ikke kraftigt og virksomt, saa dog smukt og behageligt Liv, som vi pleier at kalde *idyllisk*. 40Noget Saadant synes ogsaa at have foresvævet den gamle

Skjald, der i *Stamtavlen* fortæller os, at tæt ved *Plutos* og *Persephones* Borg boer Brødrene *Hypnos* og *Thanatos* (Søvnen og Døden), vel Begge Sønner af den bælgmørke Nat, men dog høist forskellige:

Hypnos, menneskekærlig og blid,
Svævende sagte hid og did,
Thanatos, Guders og Menneskers Fiende,
Haard som Stenen og grum i Sinde,
Mødt og grebet er eet for ham.

Turde vi troe *Iliadens Here*, da sukkede *Hypnos* ogsaa for En af *Chariterne*, og fik Løfte paa hende, hvad dog, uden et *Elysion*, vilde været alt for galt, og i alt Fald er *Persephones Bortførelse* at betragte som en Forflyttelse af de *Elysæiske Marker* eller den paradisiske Idyl fra Jorden til Skygge-Riget. Kun da, naar *Hades* vinder i det mindste Noget af hvad Jorden taber, kun da er der nemlig Mening i, at *Pluto*, efter hemmelig Aftale med *Zeus*, overrasker hans Datter paa *Sicilien*, eller et andet Sted, mens hun i sin favre Ungdom gaaer og plukker Blomster, og hjemfører hende paa en Guld-Vogn i Triumph til at dele Skygge-Rigets Throne med sig.

Om et saadant *Elysion* i *Græsk Stil* kan vi ogsaa gjøre os en meget træffende og behagelig Forestilling, naar vi nu i Menneske-Livets Alderdom sidder med *Grækernes* og alle Hoved-Folkenes store *Myther* for os, som Sort paa Hvidt, med Øine til at see "baade frem og tilbage;" thi da sidder vi virkelig paa *Plutos* Throne, 41 med *Persephone* ved Siden, omringede af alle Guders og Heltes glimrende Skygger, der, paa vort Vink, ved et konstigt Lys, maae selv opføre deres forrige Bedrifter, og lade os raade for hvad det Alt skal have at betyde. At nu dette morer de gamle Guder og Helte langt mindre end os, indrømmer vi ogsaa gjerne, og om vi end krympe os lidt derved, maae vi dog nødes til at bekiende, at det er en *Bortførelse*, vi skyldte vor Lykke, en *Bortførelse*, der vel skedte efter *Aandens* hemmelige Tilskyndelse, men maa dog kaldes et *Ran* fra Naturen, da *Skriveren* snappede *Taleren*, Mythographen Mythologen, *Ordet* af Munden, hvor det var i levende Virksomhed, og førde det til Bogs, hvor det i Stilhed og Afmagt kun throner skyggeviis. Ligheden voxer ogsaa kiendelig, naar vi seer, at netop *Idyllen* er den sidste Skikkelse, hvori Folke-Poesien levende bevæger sig, og det saa lavt og bøiet, som en Jomfru, der plukker Blomster i det Grønne, ja Ligheden bliver ordenlig forbausende, naar vi seer, at *Sicilien*, hvorfra de Fleste sige *Persephone* blev bortført, var netop Hjemmet for *Theokrit* og de andre *idylliske* Digtere, i hvem den Græske Folke-Poesi gav de sidste Suk og dukkede siden kun op som Sort paa Hvidt i *Alexandrien*, den verdensberømte Hovedstad i *Ægypten*, som fra Arildstid var de *Dødes Rige*.

Herved mindes vi tillige *historisk* om *Natur-Grunden* til at *Grækernes Elysion* ogsaa *mythisk* mislykkedes; thi ligesom *Ordet* aldrig gribes saa levende i Tankerne, at det jo dør i Pennen og vender naturlig 42 kun tilbage fra Bogen til Munden som en Skygge, saaledes kunde *Persephone* hverken sætte Liv i Skyggeriget eller vende meer end skyggeviis tilbage, ja i den smukkeste Beskrivelse af *Plutos Rige*, vi nu har, som unægtelig er den *Odyssæiske*, løber aabenbar *mythisk*, ligesom *historisk* i *Alexandrien*, *Elysion* og *Tartaros* sammen, saa selv de lykkeligste Skygger klynke og kan ei engang lukke Munden op uden at have faaet en Slurk Blod af sorte, nyslagtede Offerføde. Noget livligere maa vistnok *Elysion* have taget sig ud i *Mytherne* om *Dionysos*, der hentede *Selene*, om *Herakles* der hentede baade *Alkeste* og *Kerberos*, og selv om *Orpheus*, der nær havde bragt *Eurydike* hjem fra *Hades*, men i det Hele vil det dog have været med *Grækernes Elysion*, som med deres *philosophiske* Lærebygninger, hvori man ogsaa, efter Sigende, ublændet af Indbildningen, uforstyrret af Lidenskaberne og Verdenslarven, skulde kunne føre et misundelsesværdig smukt og roligt Liv, medens det dog kun var Kong *Plato*, den *philosophiske Pluto*, der levede taalelig.

Færgemanden *Charon*, som satte Skyggerne over *Styx*, er vel for Øieblikket ligesaa navnkundig som *Pluto*, men hvor vigtig en Rolle han end kan have spillet i de *ægyptiske* *Myther*, hvor *Mumierne* virkelig maatte sættes over *Nilen*, saa kiender dog end ikke *Odyseen* noget til ham, og vil vi høre sunget om ham i *Grækenland*, maae vi gaae til *Spottefuglen Lukian*, som naturligviis i ham finder sit *mythiske* Forbillede. Paa Veien til det *philosophiske Elysion* er der 43 for Resten ganske rigtig en saadan gammel, gnaven *Færgemand*, som vi kalde *Reflexion* eller *Nakøie*, fordi han seer tilbage, mens han roer frem, og som vi maae see godt paa Fingrene, hvis han ikke, som er hans gamle Vane, skal føre os til *Tartaros*, istedenfor til *Elysion*.

Hvad endelig den verdensberømte Helved-Hund *Kerberos* angaaer, da skal han efter *Stamtavlen* have været af *Medusas* Afkom, Broder til den *Lernæiske* Vandsnog, men da man umulig kan kiende ham i Mørket, vil vi bie med at betragte ham til *Herakles* bringer ham for Lyset.

Mnemosyne og Muserne.

Uranionen *Mnemosyne* var, efter *Stamtavlen*, *Zeuses femte* Gemalinde og med hende avlede han de over al Verden berømte *ni Muser*, som i deres *Ungdom* boede lidt nedenfor *Olympens* Tind med *Chariterne* og

Hemeros (Længselen), førde med bestandig Sang og Dands et lysteligt Liv, og besang, som Olympens Nattergale, især deres Fader *Zeus* med alle *Guderne*. Hyppig dandsede de dog alle taktfast paa *Helikon* (Soelbjerget), badede sig i *Hippokrene*, *Olmis* og *Permesse*, og foer vidt om Land med *Apollo*, lærende Jordens Skjalde at synge sødt om det *Forbigangne*, det *Nærværende* og det *Tilkommende*, saa Tilhørerne forglemde brat al deres Sorg og Kvide. Med *Kongerne* havde de vel egenlig intet at gjøre, 44da *Zeus* sørgede selv for dem, men dog ledsagede den Ældste af *Muserne*, *Kalliope*, enkelte ærværdige Drotter;

Honningdugg drypped da fra deres Tunge,
De kunde tale, som Skjaldene sjunge,
Bulder at stille og Trætter at jævne
Dertil fik Konninge-Læber da Evne,
Paa deres Glands, hvor de stod eller gik,
Som paa en Gud hviled Skarernes Blik!

Alt dette og meget mere kan man læse om *Muserne* med deres Guldsmykker i den ellers saa ordknappe *Stamtavle*, saa der aabenbar var Noget i, hvad dens *Skjald* fortæller, at *Muserne* havde mødt ham selv, da han vogtede Faar paa *Helikon*, og skammet ham ud, til de fik ham opflammet, hvorpaa de rakde ham *Laurbær-Grenen* med de mærkelige Ord:

Sandsynligt kan vi gjøre Tant,
Men og, naar vi vil, tale Sandt.

Naar vi nu veed, hvad dog selv de Lærde ved denne Leilighed har været nær ved at glemme, at *Mnemosyne* betyder ikke blot *Hukommelse*, men ligesaavel *Opmærksomhed*, og at *Muser* betyder *Indsigter*, da maae vi vel finde, at Mythen er altfor klar til at være poetisk dyb, men dog er det et mærkeligt Træk, at *Mnemosyne* boede paa *Eleuther-Høiene* (Frimands-Bakkerne), thi det er en dyrebar *Græsk Sandhed*, at skal *Indsigten* blive klar, maa *Udsigten* være fri. Dette havde *Grækerne* da ingenlunde lært af *Ægypterne*, hvem for Resten vist nok baade *Mnemosyne* og hendes *Døttre* maae takke for deres Op45høielse, thi kun *dem* lignede det alt i den mythiske Tid at forgude *Opmærksomheden*, og lade *Skjaldene* gaae i Skole hos Sangersken og Dandserinden.

Hvad Tallet angaaer, skal *Ægypterne* kun have havt syv Muser, svarende til syv Grundtoner eller musikalske Nil-Mundinger, og man veed egenlig ikke, hvordan *Grækerne* fik Ni, da de ogsaa fra Først af kun skal have talt Syv, men dertil har dog sikkert været gode *mythiske* Grunde, som man sagtens engang opdager. Da nu ogsaa de Ni alt har Aartusinders Hævd baade paa *Helikon*, *Parnasset* og hele *Pierien* eller Literaturens Kanaan, men er for gamle til at være Digternes Legesøstre og for gode til at være Philologiens Pyntekoner; saa burde man foretage en ny *Udskiftning* imellem dem, thi det er uden al *mythisk* Hjemmel og for det meste reent hen i Veiret, man har tildeelt *Kalliope Heltedigtet*, *Erato Elskovssangene*, *Melpomene Tragedien*, *Thalia Komedien*, *Terpsichore Balletten*, *Euterpe Musiken*, *Polymnia Talekonsten*, *Klio Historien* og *Urania Astronomien*.

Uagtet nemlig *Grækerne*, ved at erkiende de *ægyptiske Mnemosyne-Døttre* for ægte Gudebørn og Skjaldemødre, allerede *mythisk* røbede deres Lyst til tidlig *Klarhed*, selv paa *Dybdens* Bekostning, saa lod de dog *Apol* som *Museleder* give dem en *poetisk* Opdragelse, og at den frugtede, høre vi i Mythen om deres Væddestrid med *Sirenerne*, som alle er enige om, var ganske mageløse *Sangerinder*, hvad ogsaa deres Navne: *Thelxiope* (Tryllefløiten), *Molpadia* og *Pi46sinoe* melder. Ikke desmindre, saa da de, man siger efter *Heres* Tilskyndelse, vilde maale sig med *Muserne*, blev deres *Vinger stækkede* og maatte tjene *Muserne* til Krands, naturligviis, fordi *Sirenernes* Triller var *aandløse*. Alle de *Indsigter* og tilsvarende *Konster*, som udvikle sig af en ordenlig Forbindelse mellem *Aand* og *Opmærksomhed*, og oversvæves derfor af en højere Livs-Anskuelse, har da virkelig deres klare *mythiske* Forbillede i de *Græske* Muser, som ogsaa af *Apol* havde lært en dem egen *Spaadoms-Konst*.

Naar man fortæller os, at det var *Aloiderne*, *Otos* og *Ephialtes*, de samme gruelige Børsærker, som lagde *Ossa* paa *Olymp* for at bestorme Himmelen, der først indførde *Musernes Dyrkelse*, da klinger det vistnok latterligt, men dog kun til man betænker, at *Musernes Dyrkelse* med Stads og Fjas er netop det plumpeste af alle Afguderier, og desuden hører vi, at *Aloiderne* havde tre Muser for deres egen Mund: *Melete* (Betænkning), *Mneme* (Erindring) og *Aoida* (Afsyngning), hvis Navne noksom lærer os, at de havde intet med *Apol* at gjøre.

At endelig *Muserne* havde *Eupheme* (godt Lov) til Amme, og altsaa hendes kiære Søn *Krotos* (Klapihaand) til Pattebroder, det maa vel synes os lidt betænkeligt, men det er dog saa ægte *Attisk*, at vi nødes til at kalde det *godt Græsk*, og uden alt *Bifald* trives dog det *Skiønne* heller ikke under vor Himmelegn, saa *vore* Muser maae ogsaa finde sig i at dele *Bifaldet* med 47meget Stygt, som den smagløse *Krotos*, en Søn af *Pan*, sædvanlig klapper stærkest ad.

Efter *Stamtavlen* var *Leto* en Datter af Uranionerne *Køos* og *Phøbe*, og blev, som den høie *Kronides* sjette Gemalinde, Moder til "de sødeste Børn under Solen" de mageløse Tvillinger: *Apol* og *Artemis*, men hun var da ogsaa selv sød og mageløs:

Ombølget af Sløret, som Himmelen blaaf,
Det venligste Væsen paa Gudernes Slot,
Saa ømmere Hjerte for Store og Smaa,
For Guder og Mennesker kunde ei slaae.

Endnu *Pindar* bekiender, at Sangen begynder og ender bedst med den høibarmede *Leto*, men han lægger rigtignok meget spidsborgerlig til "og med de raske Ryttere." Derimod kan man af et Brudstykke see, han har sunget smukt om *Letos* Fødselsveer, indtil *Øen*, hvor hun først kunde forløses, hævede sig fra Havets Bund paa fire urokkelige Suler:

Den kaldes nu *Delos* paa Menneskers Sprog,
Men hist paa Olympen de Salige dog
Den hædre med Navnet af Jorderigs *Stjerne*,
I Dunkelhed svøbt, men dog seet i det Fjerne!

Denne *Letos* haarde Forløsning med de sødeste Børn fortælles vidtløftig nok, men aandløst, i den *saakaldte* Homeriske *Apollo-Hymne*, og overensstemmende dermed fortælles kortelig i *Bibliotheket*, at *Leto*, fordrevet af *Here* fra hele Jorden, først paa *Delos* fandt et Hvilested.

48 Dette klinger vistnok baade *ægyptisk* og urimeligt, især da *Here*, efter *Stamtavlen*, endnu ikke dengang var blevet Dronning, men da *Delos* betyder *Aabenbaring*, har det dog sin gode *mythiske* Grund, at *Orakel-Guden* fødes der; at det holder haardt, naar det store Ord skal fødes, er ogsaa naturligt nok, og godt udtrykt ved at Dragen *Pytho* (Opløsning) forfølger *Leto*; og hvad endelig *Øen* angaaer, da var det poetisk nok at kalde *Tungen*, hvorpaa *Ordet* ene kan fødes, en *usynlig Øe*, der dog dages i rette Tid, og *bærer* derfor med *Ære* Fødsels-Palmen og *Apollo-Templet* alle Dage. Da nu derhos *Lito*, som vi skulde sige istedetfor *Leto*, kan betyde *Bønlighed*, hvorfor hun ogsaa siges at faae alt hvad hun beder om, saa er denne Mythe om det *Prophetiske Ords* Moder og Fødsel baade en af de *Skiønneste* og *Dybeste*, man har, og hvad enten man tænker paa *Apol* som *Museleder* og alle *Skjaldes* Stamfader, eller paa hans Fugle: *Ravnen* og *Svanen*, eller paa hans berømte *Guldsværd*, *Tryllestav*, *Sølver-Bue* og *klangfulde* Kogger, da er Alt i sin Orden, undtagen *Digterlegene* med det Altsammen, og den *aandløse* Tankegang, hvorefter man kan være et stort *Orakel* uden Aand, og gjøre Folk *veltalende*, skiøndt man selv er *umælende*.

Kun for denne sørgelige Uordens Skyld maa det bemærkes, at *Pindar* endnu kalder alle sine poetiske Ord *Pile* af det *klangfulde* Kogger, og at det "vingede Ord" vel, naar *Aanden* fattes, nødvendig kommer i Vanrygte, som en *Ikaros*, der dratter ned og druk

49 ner, men at der dog altid er en himmelhøi Forskiel mellem *Hverdags-Ordet*, der, som de synlige Tings Navn og *Tegn*, naturligviis kun er deres *Skygge*, og *Søndags-Ordet*, der er de *usynlige* Tings eneste *Aabenbaring* og *Udtryk*, saa derigiennem virker *Aanden*, hvor den findes, med hele sin Kraft, og da sees Menneske-Ordet selv fra de evige Høie som "*Jorderigs Stjerne*."

Men er *Apol* saaledes den *Klareste* af alle Olympierne, da er hans *Tvilling-Søster Artemis*, med *Buen*, som hun sjelden, og med *Guldthronen* og *Guldtenen*, som hun aldrig synes at bruge, saa *gaadefuldt* et Væsen, at man let, som *Aktæon*, kunde fristes til at være *Speider*, hvor hun badede sig, men hans Exempel vil dog ikke friste os, naar vi har hørt hans *Skæbne*.

Man har en lang Fortælling om *Bie-Kongen Aristæos*, som skal have været en Søn af *Apol* og *Kyrene* fra *Pelion*, men her maa vi nøies med at melde, at han giftede sig med *Kadmos-Datteren Autonoe* (Egensindighed) og blev ved hende *Fader* til *Aktæon* (*Vindspilleren*), som opfostredes af *Chiron*, og skal have været en *vældig Jæger*, der belurede *Artemis*, da hun badede sig i *Spaadoms-Kilden Gargaphe*, ja skal, efter *Sommes* Sigende, endog gjort sig *Tanker* om hendes *Haand*, men blev derfor af den *fortørnede* Gudinde skabt om til en *Hjort* og derpaa *sønderrevet* af sine egne *Hunde*.

Vi maae derfor heller nøies med at slutte fra den fuldkomne *Enighed*, der var mellem de berømte *Tvilsolinger*, at *Artemis* havde *Indtrykket* af Alt, hvad *Apol* var *Udtrykket* for, og svarede altsaa til ham omtrent som *Melodien* til *Ordene* i en rigtig *Høisang*. Hendes *Bue* er her slet ikke *iveien*, naar vi tænke paa *Pindars* Sprog og paa de "*søde Pile*," som *Artemis* netop er berømt for; hendes *deilige Sang-Stemme* i *Muse-Choret* er ogsaa en *mythisk vitterlig Sag*, og endelig slaaer den berømte *Strid* mellem *Leto* og *Niobe*, om hvem af dem der havde de sødeste Børn, *udentvivl Hoved* paa *Sømmet*.

Samme *Niobe*, en Datter af den høitbegavede, men utaknemmelige *Tantalos*, var nemlig gift

med den berømte *Spillemand* Amphion, som først paa *Lydisk* gav Lyren de syv Strænge og lærde dermed Stene at dandse, og hun var saa kry af sine syv Par Tvillinger, at hun loe ad dem, der kaldte *Leto* den *lykkeligste* Moder; men saasnart *Leto* beklagede sig derover for sine Børn, spændte de deres *Buer* og fældte i et Øieblink alle Amphions og Niobes Børn, enten paa een Dreng og een Pige, eller paa to Piger nær, hvorover *Amphion* enten tog Livet af sig selv eller faldt ved en Storm paa *Apollo-Templet*, og *Niobe* blev, med eller mod sin Villie, *forstenet*.

See, det er der Altsammen Mening i, naar *Apol* og *Artemis* udtrykker Poesie og Musik i saa inderlig Forening, som de kun kan findes i *Menneske-Munden*; thi da bliver de syv Par Spillemands-Børn naturligviis syv Toner i *Dur* og *Mol* (Mandlig og Kvindelig), som de kan fremtvinges eller udlokkes af det

⁵¹*Umælende*, og enten man nu selv troer, at *Apol* og *Artemis* kun behøvede at lukke Munden op for at tilintetgjøre al den *Velklang*, der vilde overdøve deres *Stemme*, eller ikke, saa er det lige klart, at *Grækerne* tænkte det, og at *Menneske-Munden* maatte være gal, om den gav det *Umælende* sin *Stemme* imod sig selv.

Hermed stemmer det da ogsaa overeens, at ved de *Pythiske Lege*, som holdtes i *Delphi*, vandtes Prisen oprindeligt kun ved at synges en Hymne, man selv havde gjort til *Apols* Ære, saa først efter *Thamyris-Dagene* gav man En Prisen, som sang sødt hvad en *Anden* havde gjort, og igien langt senere, i den 48de Olympiade, begyndte man først at krone *Fløite-Spillere*.

Hvormeget nu især det Sidste har været *Apol* imod, kan man vide af hvad der fortælles om hans Væddestrid med *Marsyas*, som havde fundet *Fløiten*, da dens Opfinderske, *Pallas Athene*, smed den bort, fordi den skæmmede Ansigtet; thi først spillede *Apol* Giæk med ham, ved snart at synges til Guitaren og snart vende den om, og forlange at *Fløitespilleren* skulde gjøre ligedan, og siden, siger man, *Apol* flaaede ham, hvad dog vel ikke vil sige *Andet*, end hvad der endnu kan hændes en *Trompeter*, som giver sig i Kast med sin *Overmand*, at *Marsyas* gik ud af sit gode Skind.

At det nu var paa *Mundens Vegne*, som lægges under *Beslag*, *Apol*, ligesom *Stærkodder*, bar Nag til *Fløitespilleren*, følger af sig selv, men i den 48de Olympiade brød man sig selv i *Delphi* ikke stort om *Apols* 52Vrede og endnu mindre om hans Mund; thi allerede før den *Trojanske* Krig havde de berømte *mythiske* Bygmestere *Trophonios* og *Agamedes* reist en *Steen-Hal* til *Oraklet*, istedenfor *Kobber-Hallen*: et *Hephæstos-Værk*, der enten var sunket i Jorden eller smeltet i en stor Ildebrand, og *Oraklet* havde endda havt to Leiligheder førend den: først et *Daphne-Lysthus* af *Laurbær-Træer* fra *Tempe*, og siden ligesom en *Bikube* af *Bregner* og *Honningkager*, hvad naturligviis, oversat af *Billedsproget* i *Hverdagsstil*, vil sige, at først var *Oraklet* levende, som *Fuglesang* i Lunden, siden kun, som *Surren* af *Bier* med søde *Blomsterkys*, derpaa halvdødt og endelig steendødt.

I *Bie-Tiden* har det nu ventelig ogsaa været, man gav *Artemis* *Bien* til *Fugl*, og i *Kobber-Tiden*, man har drømt sig til den rasende *Jagtløst*, som *Mythographerne* tilskrive hende, og den uskyldige *Anledning* har formodenlig været deels hendes gamle *Tilnavn Jocheæra* og deels den skarpe *Tugtelse*, hun skal have givet de to vældige *Jægere*: *Aktæon* og *Orion*, hvad man i *Søvne* ei har kunnet finde *anden Grund* til, end at hun maatte selv være en *Olympisk Jægerinde*, og betragtede derfor dem, der udmærkede sig i samme *Haandværk*, som *Krybskytter*. Ligesom vi imidlertid har hørt, det var *Aktæons Nysgierrighed*, der gjorde hans *Ulykke*, saaledes skal vi paa sit *Sted* see, at den vilde *Jæger Orion* faldt heller ikke for sin *Dyds Skyld*, og hvor *ustridbar Artemis* endnu har været i *Homers Dage*, kan man see af *Iliaden*, hvor *Here* visker hende 530m Ørene med hendes eget *Pilekogger*, uden at *Jocheæra* veed *andet Raad* end at tye op til *Fader Zeus* og lade ham kiæle for sig, som et *Skiødebarn*.

At nu endelig de *nyere* *Mythographer* har sammenblandet *Apol* og *Artemis* med *Helios* og *Selene*, det er hverken *Mythernes* eller de *gamle* *Mythographers* *Skyld*, som her aabenbar give hver *Sit*, men det forstaaer sig selv, at til alle *Tider* vil hos *grove* *Afgudsdyrkere* det *indvortes* og *usynlige* *Lys*, som kun *straalet* i *Ordet* og *gløder* i *Sangen*, *fordunkles* af det *udvortes* og *synlige* *Lys*, som *skinner* fra *Soel* og *Maane*, og saa *bagvendt* kan man *tilsidst* blive, og var maaskee allerede *Autonoos Søn Aktæon*, at man *ordenlig* tænker, det *Usynlige* er kommet af det *Synlige* og *Ordets Kraft* af *Ordets Afmagt*. I dette *Tilfælde* rives imidlertid alle *vilde Jægere* paa *Tankens* *Enemærker* nødvendig ihjel af deres egne *Hunde*, hvad *Skikkelse* de saa end har, thi *Modsigelsens* *Grundsætning* kiender ingen *Persons-Anseelse*.

Ares og Aphrodite.

Den *mythiske Grund*, vi, ved at nævne *Ares* og *Aphrodite*, betræde, er i alle *Maader* saa *slibrig*, at den, naar det var muligt, helst skulde undgaaes; men da de *Homeriske Digte* baade har *Aartusinders Hævd* paa at fremstille *Grækerlivet* ligesaa tro i dets *Høitidsdragt* som i dets *Hverdagsklæder*, og *Fremstillingen* i alt *Fald*

er *mesterlig*, saa nødes vi til dog i Forbigaaende at kaste et Side-Blik til *Guld-Nettet*, hvor⁵⁴ med de sidste Græske Mythe-Smede stræbde at gjøre selv den kun altfor bekendte stygge Forbindelse mellem *Vellyst* og *Grusomhed* fortryllende.

At det nemlig ingenlunde er *Kiærlighed* og *Kiækhed* selv, men kun deres fornævnte Uglebilleder, *Aphrodite* og *Ares* i de Homeriske Digte udtrykke, er kun altfor aabenbart, og vel er Forholdet efter *Stamtavlen* langt sømmeligere, da *Ares* og *Aphrodite* i lovligt Ægteskab endog har en Datter med det deilige Navn *Harmonia* (Samklang); men de have dog Sønnerne *Phobos* og *Deimos* (Frygt og Rædsel) ved Siden, saa allerede der er *Ares* en *Slagter* og *Aphrodites* *Kiærlighed* igrunnen saa falsk som *Skum* paa Vand. At hun ogsaa *mythisk* var dukket op af *Havskum*, læser vi rigtignok nu i *Stamtavlen*, men *Apollo* synes ikke at have læst det, da han uden videre, ligesom *Iliaden*, lader hende fødes af *Zeus* og *Dione*, og *Aphrodites* Fødsel af *Aphros* er da sagtens etymologisk istedenfor mythologisk. Den smukke og elskværdige *Okeanide* *Dione*, som nu staaer *ledig* i *Stamtavlen*, maa da agtes for *Aphrodites* rette Moder, skøndt man kun kan faae Plads til hende i de syv Ægteskaber, ved, ligesom *Zeus*, at spise *Metis*; men da *Dione* saaledes bliver det ægte *mythiske* Udtryk for kvindelig *Skiønhed* og *Kiærlighed*, bliver *Aphrodite*, som skulde hedt *Harmonia*, rigtignok en Skifting, der vel havde en *blændende* Lighed med sin Moder, men ligesaa lidt hendes Dybde og Blyhed som Faderens Adel og Høihed,

55 og blev derfor ganske passende kaldt *Aphrodite* eller *Galdyre*.

Hvorledes det kunde falde *Grækerne* ind at give deres *Zeus* en saadan Kannibal som *Ares* til Søn, er rigtignok gaadefuldt, saa det er intet Under, man ymtede om, at han var en Søn af Uhyret *Enyo* (Ødelæggelsen), men som en Frugt af den daglige *Kiv* og *Splid*, der var mellem *Zeus* og hans syvende Gemalinde, kan man dog vel komme til at betragte ham som et "*nødvendigt Onde*", og at det var saaledes baade *Grækerne* betragtede "*Krigen*", og selv den *Homeriske* *Zeus* betragtede *Ares*, det seer vi klarlig af *Iliaden*, hvor *Zeus* siger reent ud, at dersom han ikke, desværre, havde været hans egen og *Heres* kiødelige Søn, skulde han for længe siden ligget dybere i Helvede end Nogen af Titanerne.

At nu *Ares* selv som *Krigsgud* var i *Grækernes* Øine aldeles mislykket, siger i det mindste *Iliaden* hvorefter han blev bagbundet af *Aloiderne* og maatte forgaaet i Kobberkiedlen, dersom ikke *Hermes* havde stjaalet ham ud.

Eros.

Strax i Begyndelsen af Gudernes Græske *Stamtavle* dukkede *Eros* (Elskeren) op af det store Virvar, med den Lovtale, at han er den *Skiønneste* af alle de Udødelige og Trøsteren baade for Guder og Mennesker, som kan bøie Hjerter og Sind, men dermed forsvinder han *mythisk*, saa vi maae gjætte os til, at han er den ⁵⁶ skjulte Aarsag til alle de følgende *Fødsler* og *Ægteskaber*.

Først efter den *mythiske* Tid, da Poeterne kaldte Tyrannen *Polykrat* paa Samos den Lykkeligste af alle Dødelige, dukker der igjen en *Eros* op af Vinfadet hos *Anakreon*, men det er en Søn af *Aphrodite*, man veed ikke med hvem, den evig kaade Dreng, der siden, især under Navn af *Amor* og *Cupido*, har faret giennem Verden med Pil og Bue og skudt, som man siger, iblinde efter Hjerterne, men i Virkeligheden, uden at ændse Hjertet, skudt efter Øinene.

Kun forgæves søgde *Plato* at opmane den gamle *Eros*, thi Sangerne holdt sig til den Unge, og *Latinerne*, som aldrig havde kiendt nogen Anden, gav den Olympiske Gadedreng saaledes Frispas i deres poetiske Verden, at det selv i Vores gjælder for Hovedhænger ei at ville taale ham; men det maa dog ikke hindre os fra at erklære ham for ligesaa *uægte* i Poesien som i Mythologien.

Hvad derimod den ægte Græske *Eros* angaaer, da maa vi, trods Dunkelheden, hvori han svæver, i ham erkiende et Glimt fra et høiere Solsystem end det Olympiske, svarende til Gnisten af den *udødelige* *Kiærlighed*, som er den skjulte Grund til hele *Menneske-Natures* Adel og *Skiønhed*.

Helios, Selene og Eos.

Helios (Solkongen), *Selene* (Maanedronningen) og *Eos* (Morgenrøde-Prindsessen) var, efter *Stam*⁵⁷*tavlen*, det glimrende Børnekuld af Titanen *Hyperion* og Titaniden *Thea*, og om de ikke havde andet *mythisk* Værd, maatte de dog, efter Omstændighederne, være os velkomne med deres klare Vidnesbyrd om alle de *Mythographers* Blindhed, som forvexle dem med *Letos* Tvillinger og *Asterias* Eenbaarne.

Helios udmærkede sig naturligviis i Grækenland, som allevegne, ved sit skarpe *Syn*, saa han var den Eneste, der saae at *Pluto* bortførde *Persephone*, og, efter de adspredte Vink om hans Palads, hans Have og Hjørde, havde han dem enten hos *Hesperiderne* eller paa *Erythia*; men dog havde han ogsaa et berømt Lyststed paa *Rodos*, hvorom *Pindar* giver os den mærkelige Oplysning, at ved det store Aasteds-Møde, da *Olympierne* udskiftede Grækenland, kom *Helios* bag efter, men havde til Lykke seet *Rodos* nær ved at dukke op af Havet og fik den udlagt til sin Lodd. Da det nu var efter sin Gemalinde, ventelig Okeaniden *Rodia* (Rosenblomme), *Helios* opkaldte Øen, saa har det givet Anledning til megen Eftersnak, og *Diodor* har en lang Fortælling om *Rodiske Heliader*, som de Første, der opdagede *Athenes* Fødsel, læste i Stjernerne og talde Timerne; men dermed kan vi her ikke videre befatte os, da det er *Phaeton*, vi med Øinene maae følge paa hans glimrende men slibrige Bane. Om denne *Helios*-Søn havde Rosenblommen eller Okeaniden *Klymene* (Berømmelsen) til Moder, kan være os det Samme, thi Sagen er, at han tiggede sin Fader saalænge til han fik Lov en Dag at køre Soel-Vognen med de fire vælige 58 Heste under een Tømme, men forstod ikke sin Konst og havde desuden, som alle unge Kudske, en urimelig Lyst til at bruge Svøben, hvor den ikke behøvedes, saa det gik splittergalt, Hestene løb løbsk, og Verden maatte forgaaet, hvis ikke *Zeus* endnu i rette Tid havde nedlynet *Phaeton*, saa han faldt af og druknede i Floden *Eridanos*, hvor hans Systre, *Heliaderne*, siden staaer, forvandlede til Sølvopler, og græder *Ravtaarer* for ham.

Af *Selene* er det eneste Livstegn i Tidens Løb hendes dunkle Forhold til *Endymion*, en Søn eller Sønnesøn af *Zeus*, som skal have udbedt sig den Naade at slumre altid, uden at døe eller ældes, thi ham skal *Selene* have brændt for og kysset isøvn. Efter et løst Rygte skal de ogsaa have haft halvtredsindstyve Døttre sammen, men *Herse* (Duggen) er dog den Eneste, man veed Navn paa, og sagtens var hun da Moder til den "Søn af *Herse*", *Kephalos*, som *Eos* forelskede sig i.

Eos var imidlertid, efter *Stamtavlen*, ordenlig gift med Titanen *Astræos* og ved ham Moder til alle de tindrende Stjerner, samt til *Zephyr*, *Notos* og *Boreas*, og hendes andre Forbindelser viser, hun var yderst letsindig, men havde ogsaa Held derefter; thi hendes første Elsker, *Orion*, kom snart galt af Dage, den Anden, *Tithonos*, blev hende snart for gammel, hvad der var saameget værre, som hun havde faaet ham gjort *udødelig*, og den Tredie, *Kephalos*, synes snart at være blevet kied af hende og at have stjaalet sig bort.

Denne tredobbelte *Lys-Mythe* hører ikke til de dybeste, men dog gienkiender man i *Helios*, *Selene* og *Eos* Lysets tre Egenskaber: Glands, Varme og Lethed, og hvis *Endymion* (Inderligheden) svarede til sit Navn, havde den Græske *Selene* unægtelig Ære baade af sit Kys og af sin Datter *Herse*.

Med *Phaeton* er det ogsaa høist mærkeligt, at naar man vil have ham til at være Andet end Helten i et Ammestue-Æventyr, da bliver han af sig selv et overraskende tro Forbillede paa den glimrende men falske *Oplysning*, som man vel allerede saae Nok af i *Grækenland* og *Rom*, men som vi dog først har lært at kiende tilgavns og seet gaae tilbunds, saa hvad enten man tager *Eridanos* for *Po* eller for *Østersøen*, kan vi pege paa *Phaeton*-Systrene, som fortræede græder over ham, saa den eneste Forskiel er, at Taarerne ligner hverken Guld eller Rav, men snarere Bly.

Hvad det derimod skulde betyde, at *Eos* var Moder til *Zephyr*, *Notos* og *Boreas*, det maae *Ægypterne* vide, thi da *Stamtavlen* ordenlig lægger Vægt paa, at det *kun* var dem, som var saa højbyrdige, medens de andre, altsaa de *østlige*, Vinde var *typhoniske* og *ødelæggende*, baade til Lands og Vands, saa kan vi ikke tvivle paa, det jo var efter den *Ægyptiske Almanak*, der omtrent falder sammen med den *Ægyptiske Mythologi*.

Hestia.

Skiøndt *Stamtavlen* nævner *Hestia* først mellem *Kronos-Døttrene*, synes hun dog siden glemt som en gammel Jomfru, død for Verden, saa man finder end 60 ikke et *offenligt* Billede af hende nævnt i Grækenland, undtagen i det mageløs fromme *Athenen*, som *Pausanias* kalder det, hvor baade *Heleos* (Barmhertighed) og *Ædos* (Undseelsen) havde deres Altre.

Efter en af de *saakaldte* Homeriske Hymner til *Aphrodite* havde imidlertid baade *Apol* og *Poseidon* beilet til *Hestia*, men faaet Afslag, og da *Hestia* høitidelig tog Sløret, gav *Zeus*, paa hvis Hoved hun ved Nonne-Løftet lagde sin Haand, hende *Høisædet* i alle Guders og Menneskers Huse.

Da nu *Hestia* betyder *Arnen*, saa forklarer hendes Mythe forsaavidt sig selv, at man strax seer, det var *Hjemligheden*, der i hende forguedes; thi at *Arnen* hos de Gamle var *Husgudernes* Plads, følger af sig selv; men at *Hjemligheden*, som noget *indvortes* Menneskeligt og Guddommeligt, er *Hjerteligheden*, det maae vi selv lægge til, thi det har ikke blot Mythographeerne overseet, men det seer vi af Grækernes hele Historie, svævede kun meget dunkelt for dem.

Det var derfor en følgelig Sag, at *Hestia-Mythen* maatte synes *ufrugtbar*, men naar vi betænker at *Arnen*,

Hestias Høisæde, var i Grækenland et Fristed for mange Ulykkelige og en Helligdom, hvor Vuggen gik baade med *Giæste-Venskab* og *Fædrenelands-Kiærlighed*, da seer vi dog, at Hjemlighedens Græske Gudinde, den gamle Husholderske allevegne, selv i *Delphi* og paa *Olympen*, havde idetmindste smukke *Pleiebørn* og afslog kun de ringere Guders Haand, fordi hun følte sig hemmelig forbundet med den Høiere.

61

Styx og Hekate.

Efter *Stamtavlen* blev Titanen *Krios* gift med Pontos-Datteren *Eurybia* og ved hende Fader til tre Sønner: *Astræos*, *Pallas* og *Perses*, men de to Sidste vilde for længe siden været glemte, dersom ikke *Pallas* havde faaet den ældste Okeanide *Styx* til Frue, og *Perses* havt den Lykke at blive Fader til *Hekate*, thi kun de reddede deres Ære og Værdighed under det store Skibbrud, hvorved *Titanerne* gik tilgrunde.

Saasart nemlig den store *Tiaarskrig* udbrød, lod *Kroniderne* gjøre vitterligt, at hvem af alle Guderne, der vilde holde med dem, skulde beholde den Værdighed, de hidtil havde havt, og var de sat tilside under *Kronos*, kunde de vente Opreisning og Forfremmelse, og nu var *Styx* den Allerførste, som, paa sin *Faders* Raad, indfandt sig med alle sine Børn paa *Olympen*, hvor hun naturligviis blev modtaget med aabne Arme, og fik den dobbelte Forret, at ved hende alene skulde *Guderne sværge*, og hendes Børn være uadskillelige fra *Zeus*, som det lyder:

Man aldrig dem savner, hvor *Zeus* er tilstæde,
Thi næst efter ham har de Gang, har de Sæde!

Det Sidste var nu intet Under, thi Børnene hed *Zelos* og *Nike* (Nidkiærhed og Seier) *Kratos* og *Bia* (Magt og Styrke), saa naar de svarede til deres Navn, da fulgde det af sig selv, at *Zeus* holdt hvad han lovede dem og vilde aldrig skilles ved dem, og det Første er heller ikke uforklarligt, thi da *Styx*, efter Navnet at dømme, er *Modbydeligheden* selv, kan vi nok forstaae, 62at de Græske Guder svor ved hende, som *Andre* ved *Fanden*; men hvordan *Styx* kunde blive Moder til fornævnte Børn, det er vist en af de *Ægyptiske* Hemmeligheder, der ikke bliver sand, førend "Venstre bliver Høire". Vi kan imidlertid nok see, at det store "*Opsving*" skulde skee ved *Pallas*, som Søn af *Krios* (Iværksætteren) og *Eurybia* (Stormægtighed), ligesom vi heller ikke kan nægte, at en vis *Modbydelighed* har sin Deel i al *Modstand* og *Kamp*, saa med *Ægyptisk* Konst lod der sig nok udklække en Slags *Historiens Philosophi* af dette *mythiske* Æg; og at der ligger mere skiult deri end man skulde tænke, det lader sig opdage, naar man seer vist paa *Stamtavlens* Beskrivelse af den sortladne Frues Palads og af *Meenedens* gruelige Følger, naar *Guder* forsværge sig ved hende.

Den *modbydelige* Frue boer nemlig, efter *Stamtavlen*, ved Siden ad *Pluto* og *Persephone*, paa Grændsen af *Tartaros*, men hendes *Klippeborg* har dog *Sølvpiller*, som naaer til *Himmelen*, og det sølvklare Vand i Floden, som bærer hendes Navn, har saa vidunderlige *Kræfter*, at en meensvoren Gud, som blot har nippet dertil, styrter paatimen baglænds om, bliver aandeløs og *maalløs* og smager i et heelt Aar hverken Nektar eller *Ambrosia*, men ligger i en fæl Dvale, og maa siden i hele otte Aar gennemgaae den ene *Skiærsild* hedere end den anden, førend han igjen i det *tiende* Aar faaer Lov til at vise sig paa *Olympen* og lægge sit Ord i Laget med de andre Guder.

Alt dette klinger nu vistnok saa *ægyptisk*, at man 63kan ækles ved at ransage det, men overvinder man sig til at gjøre det, da finder man dog den *Modbydelighed*, som *Sandheden* paa en Maade har tilfælles med *Løgneren*, da de naturligviis ligelidt kan udstaae hinanden, altsaa hvad vi sædvanlig kalde *Modsigelsens Grundsætning*, og kan ikke sige er slet skildret som en *Klippeborg* paa Grændsen af *Tartaros*, hvis *Sølvpiller* naae til *Himmelen*; thi al mulig, guddommelig saavel som menneskelig, *Sandheds-Erkiendelse* staaer og falder jo med *Modsigelsens Grundsætning*, som dog udspringer af *Sandhedens* Forhold til *Løgneren*. Seer vi nu, det er den *klare Selv-Modsigelse*, de meensvorne Guder drikker i sig med Vandet af *Styx*, da undrer deres *Døds-Dvale* og *Maalløshed* os heller ikke, thi den klare *Selv-Modsigelse* er *Løgnens* Brændemærke, som enhver *Aand* forstummer ved og føler sig tilintetgjort af. Selv *Kiødhovederne* gaaer det ikke bedre i deres *Kreds*, men da den ligger *udenfor* *Aandens* Verden, kan de naturligviis om Ting i den forsværge sig titusinde Gange, uden at det anfægter dem, hvad en Titusindeel af var Nok til at dræbe en *Olympier*.

Kort efter *Styx* seer vi af *Stamtavlen*, at *Hekate* giæstede *Olympen*, og hvad der ikke før havde været Stads, saa blev der nu, thi hende overvældede *Zeus* ret egenlig med Gaver og Forrettigheder, saa ved alle Offer-Gilder skulde hun paakaldes allerførst, og hvem hun bønørde kunde prise sig *lykkelig*, ja baade i Himlen og paa Jorden skulde hun have Æren, saa man seer slet ikke, hvad *Zeus* beholdt, og man bliver reent ør i 64Hovedet, hvis man ikke lægger Mærke til, at det Hele dog kun løber derpaa ud, at *Hekate* fik Lov til at være den hun var, og beholde hvad hun havde:

Ei Vold hun led, eller ringeste Tab,

Paa hvad hende før var tilfaldet,
Ved gammel Udskiftning af Fællesskab,
Titanernes Skielsætning kaldet.

Sagen er nemlig den, at, som eneste Datter af *Perses* (Tærningkasteren) og *Asteria* (Stjernerigersken), var *Hekate* Begges Arving, altsaa efter gammel Regning "*Lykken*" selv, og nu begriber vi godt, baade hvi hun var saa *velkommen* paa *Olympen*, og hvordan *Zeus* kunde være saa urimelig gavmild, uden at der dog gik noget fra ham, da man jo aldrig kan give for meget for at have *Lykken med sig*. Det er derfor kun Skjelmeri af Skjalden, naar han trækker os ved Næsen rundt omkring baade til Lands og Vands, og forsikkrer, at baade paa Marken og paa Torvet, i Striden og i Stalden, raader *Hekate* for *Lykken*, ja, har baade Guders og Menneskers Skæbne i sin Haand, thi det er en følgelig Sag, at der skal *Lykke* til Alting, selv til at gjøre Ulykker.

Hekate-Mythen, som ved første Øiekast synes bælgmørk, er da egenlig *alt for klar*, giennemskuet, saasnart den opdages, og siden med sin *soleklare* Tomhed ingen Ting værd, undtagen til at lære os, at *Klarheden* i og for sig selv er ingen Herlighed, saa for *Dybdens* Skyld er det klogest, indtil videre, at forlige sig med *Dunkelheden*, som, det har ingen Nød, jo vil klare sig med Tiden.

651 *Grækenland* har for Resten den *ægyptiske* Lykkedises Lykke været tynd nok, thi naar vi undtage *Demeter-Hymnen*, hvor den vildfarende Moder *lykkeligviis* møder *Hekate* og kommer derved paa det rette Spor, da møder vi aldrig ellers *Lykken* under det *fremmede* Navn, men derimod hvert Øieblik under det ægte Græske "*Tyche*", som *Pindar* skal have foræret hende. Hermed havde han vel ikke havt isinde at skille *Hekate* ved sin Ære og Værdighed, men det blev dog Følgen, thi den ny Uting, der, ligesom "*Tilfældet*" hos os, var uden Fader, uden Moder og uden Slægtregister, fortrængte snart hende, som efter *Stamtavlen* havde Brev paa *Lykken*, og *Hekate* blev til en gammel Hex, som vel sagtens kunde malke sit Strømpebaand, men blev dog ikke feed deraf.

Poseidon og Amphitrite.

Alt hvad *Stamtavlen* melder os om *Poseidon*, den *mellemste* Kronide, er at han i Barndommen blev slugt af sin Fader *Kronos*, men kom dog op igjen, hører, med sine Brødre *Zeus* og *Pluto*, til det store Kløverblad, hedder Bulderbasse, Jordklemmer og Jordryster, og er gift med *Nereiden* (Havfruen) *Amphitrite*, som har sin Styrke i at stille de oprørte Bølger, og har født *Poseidon* en guddommelig Søn ved Navn *Triton*, der boer hos sine kiære Forældre i det gyldne Slot paa Havsens Bund.

Heraf maae vi da slutte os til *Poseidons* kongelige Indflydelse paa *Havet*, thi hverken finder vi i Stam66tavlen Noget om den berømte *Deling* af Herredømmet, ikke heller spores engang den vældige *Trefork*, som altsaa synes at være et senere Arbeide. Da nu desuden den gamle *Okeanos*, efter Mytherne, maa tænkes i fuld Besiddelse af sin forrige Værdighed, og vi heller ikke høre noget til at *Uranos-Broderen*, den ældgamle *Pontos*, har taget Deel i den store Strid, saa maa vor Forestilling om *Poseidons* Stilling være temmelig forvirret, til vi besinder os paa, at det var dog egenlig *Menneske-Naturen*, de *Græske* Guder enten stredes eller stræbde at enes om, i den Forudsætning, at Resten maatte følge af sig selv. Naar vi derimod lægge Mærke til de *indvortes* Opbrusninger og Rystelser, som har deres *Billede* i Jordskælvene og det oprørte Hav, da seer vi, at *Lidenskabeligheden* udgjør *Poseidons* naturlige Kongerige, hvis Grændser vel, som Havets, er vanskelige at sætte, men hvis Virkelighed dog er sikker, og hvis Beskaffenhed er kiendelig nok. Herpaa hentyder da ogsaa baade *Poseidons* Navn og den *Voldsomhed*, der er i alle hans *mythiske* Bevægelser, selv naar de skal være af det kiærligste Slags, og naar vi lægger vel Mærke til, at det er *Amphitrite*, som, med sine Systre *Kymodoke* (Bølgefavnerske) og *Kymatolege* (Bølgejævnerske), *beroliger* baade Stormen og Havets Brusen, da seer vi, han var godt gift, thi uden saadan en Medhjælp bliver al *Lidenskabelighed* grændseløs ødelæggende. Sønnen *Triton*, om hvem vi *mythisk* slet ikke veed Andet, end at han kiønt blev hjemme hos sine kiære Forældre og i det Høieste blæste Bølgerne et Stykke i sin Muslingskal, udtrykker da *67Beroligelsen* selv, som *Frugten* af det lykkelige Ægteskab, og *Amphitrites* Navn lader sig oplyse af de tre Verdensdele, der ikke blot *omringe Middelhavet*, men ogsaa beroliger det i Sammenligning med den *Spanske Sø*; thi det Samme gjør hun ved at *omfavne Poseidon*.

Vil vi nu see nogle voldsomme Udbrud af *Poseidons* Lidenskabelighed, der i Menneskelivet svare til Jordskælv og Havets Oprør, da stiller Mytherne os dem for Øie i hans Sønner: de formastelige *Aloider*: *Otos* og *Ephialtes*, samt *Orion*, som havde sin Gang paa *Havet*, og med den Sidstes Moder *Euryale* (Vidflakke), som var en af *Gorgonerne*, skal vi nu strax stifte nærmere Bekiendskab.

Selv *Treforken*, hvormed *Poseidon* siges at oprøre Havet, er ingenlunde grebet af Luften, thi den

voldsomme Lidenskabelighed, der oprører Menneske-Naturen, har virkelig *tre* Grene, eftersom *Magt*, *Ære* og *Fornøjelse* indslutter i sig Alt hvad man kan rase for.

Pontos og Pontiderne.

Pontos, den ældgamle *Havmand*, har vi neppe havt Leilighed til at nævne, siden vi strax i Begyndelsen hørde, at han og *Uranos* var *Gæas* første faderløse Børn; men nu maae vi dog nødvendig huske paa ham, da vi i *Halvgude-Mytherne* immer støde paa hans Afkom, som det er umuligt at hitte Rede i, naar man ikke har faaet Øie paa Stamfaderen, der afsides fra *68Uranionerne* har en vel dunkel, men dog selvstændig Tilværelse.

Stamtavlen lærer os da ogsaa, at *Pontos* havde *tre* Sønner med *Gæa*, som hedd *Nereus*, *Thaumas* og *Phorkys*, og *to* Døttre: *Keto* og *Eurybia*, af hvilke den Sidste, ved at ægte *Uranionen Krio*, blev Moder til *Astræos*, *Pallas* og *Perses*, og fra *Pontos-Sønnerne* nedstammede igjen *tre* Slægter, som vi omhyggelig maae skille ad, da de var hinanden meget ulige.

Den Ældste, *Nereus*, faaer nemlig i *Stamtavlen* den mageløse Lovtale:

Man kalder ham *Gubben*, i Retvished snild,
Sandfærdig, oprigtig, uskyldig og mild,

og han har, med *Okeaniden Doris*, ikke mindre end *halvtredsindstyve* Døttre, de berømte *Nereider* (Havfruer), hvoraf vel kun den Ene *Nemertis* (Uskyldigheden) er hans udtrykte Billede, men som vi dog alle maae forestille os under en blid og elskelig Skikkelse. Vi har ogsaa nylig hørt, at det er *Nereiden Amphitrite*, som med *to* af sine Systres Hjelp beroliger Stormen og Havet hos *Poseidon*, og *Nereiden Thetis* med *Sølvfødterne* er ved *Iliaden* endnu blevet langt navnkundigere, og fortient virkelig at nævnes, om ikke for hvad *Iliaden* siger, saa for hvad den fortier, at baade *Zeus* og *Poseidon* havde beundret hendes Skiønhed, og kun overladt hende til en *Dødelig*, fordi *69Themis* eller *Prometheus*, eller maaskee Begge, havde spaaet, at hendes Søn skulde *overgaae* sin Fader.

Den anden *Pontide Thaumas* faaer derimod i *Stamtavlen* ingen anden Roes end at han er stor, nævnes aldrig siden og har med *Okeaniden Elektra* *tre* Døttre, der vel alle udmærke sig ved deres *Hurtighed*:

Som Fugle just
De fare og som Aandepust,

men er dog ingenlunde Alle af det gode Slags; thi kun *Iris* farer *Olympiernes* Ærinder, mens hendes Systre: *Aello* og *Okypete*, farer om paa deres egen Haand og gjør *Ulykker* allevegne, og derfor kalder man dem *Harpyer* eller *Dragedukker*.

Ligesom nu *Thaumas* er midt imellem Begge, saaledes er den *tredie* *Pontide Phorkys* rundt ud den *Slemme*, thi *Stamtavlen* kalder ham *trodsig*, og dertil svarer hele hans Afkom med sin Syster *Kete*. Han havde nemlig *to* Hold slemme Døttre: Nogle, som baade Guder og Mennesker kaldte *graa*, fordi de var *graa* af Modersliv, men som ellers hedd *Pephredo* med det klare og *Ennyo* med det gule Slør, og Andre, som er blevet frygtelig navnkundige under Navn af *Gorgoner*, men hedd for Resten *Stheino*, *Euryale* og *Medusa*. Den Sidste, som var den eneste *Dødelige*, blev igjen, ved *Poseidon*, en ulykkelig Oldemoder til mange *Uhyrer*, som *siden* skal opregnes, og *Euryale* blev, ogsaa *70ved Poseidon*, Moder til *Orion*, hvis løierlige Historie vi nu skal høre.

Somme har vel gjort *Orion* til en Uting, der paa en ækkel Maade var skabt af *Zeus*, *Poseidon* og *Hermes*, ja, maaskee af *Apollo* med; men skiøndt Grovheden ikke er uvittig, seer man dog strax, det er kun Spas, mens han, efter den ordenlige Fortælling hos *Apollodor*, som sagt, var en Søn af *Poseidon* og *Euryale*, og lærde af sin Fader at gaae paa Havet. Han stak vel den letsindige Fru *Eos* i Øinene, men synes ikke at have ændset hende synderlig, thi først var han gift med den kalkunske Fru *Syde*, som vilde maale sig med *Here* og kom derfor hovedkulds til *Hades*, og siden beilede han, nok ikke alt for fint, til *Ønopions* Datter *Merope*, hvad dog kom ham dyrt at staae, thi Faderen, som man kan see paa Navnet, var vant til Mosten, drak ham under Bordet og stak saa begge hans Øine ud. Det var paa *Chios*, og hvordan han slap derfra til *Lemnos*, det veed man ikke, men der havde *Hephæstos* dengang sit Værksted, og gav ham en af sine Drengte til Ledsager, som satte sig op paaskrævs og viste Vei mod *Østen*, som *Orion* befalede. Han gik nu saalænge med Solen i Øinene, til han fik sit Syn igjen, og kom saa tilbage til *Chios*, men her maa enten han eller Mythographen have gjort et halsbrækkende Spring, thi, efter et forblømt Ord om at han bygde sin Fader et Palads under Jorden som et *Hephæstos-Værk*, snapper *Eos* ham lige med eet og fører ham til *Delos*, hvor *Artemis* enten slaaer Trille med ham til han styrter, *71* eller skyder ham, uden at vi høre, hvorfor. Fra andre Kanter har man imidlertid forskellige Rygter om Grunden til Gudindens Vrede, saa Nogle siger hun skiød

ham, fordi han vilde forgribe sig paa hende eller En af hendes Nærmeste, og Andre at hun lod en Skorpion stikke ham, fordi han var saa lidenskabelig en Skytte, at han vilde udrydde alle Dyrene.

At nu *Orion* tidlig er blevet sat iblandt Stjernerne og har faaet en vis himmelsk Navnkundighed, der endnu vedvarer, det er noksom bekjendt; men den *Pontiske Mythekreds*, hvortil han hører, ligger i et uigienemtrængeligt Mørke for os, indtil det lynslaaer os, at i *Grækernes Billedsprog* har *Havet* en dobbelt Betydning, saa vel afbilder det i sin *oprørte Tilstand Lidenskabeligheden*, men i sin *rolige* og klare Skikkelse afbilder det *Menneske-Forstanden* og dens naturlige Virksomhed. Ved den første Green af *Pontos-Stammen* maae vi derfor sætte os tilbage i Havets og Menneskelivets *Guldalder*, førend *Poseidon* blev født og begyndte at røre op med sin Trefork, thi *da* er *Gubben Nereus* født, den *retvise Sandsiger*, som vi sædvanlig kalde *Samvittighed*, men gienkiende under alle Navne, og da har han, med en tilsvarende Okeanide fra Hjertedybet, avlet alle de milde og vittige *Havfruer* (*Nereiderne*), som endnu i *Poseidons-Tiden* stræbe at skille Skyerne ad og berolige Elementerne.

Nu seer vi Grunden til Svogerskabet mellem *Poseidon* og *Nereus*, og selv *Amphitrites* berømte Syster, *Thetis* med *Sølvfødderne*, lære vi at forstaae, naar vi lægge vel Mærke til Spaadommen, at hendes Søn, dødelig eller udødelig, skulde *overgaae* sin *Fader*, thi hun udtrykker altsaa den ædle *Nyfigenhed* eller *Videlyst*, og er den naturlige *Moder* til *Fremskridtet* i Kundskab og Forstand, som de *gamle* Guder endnu sædvanlig er meget bange for. Den *beenrappe* Achil havde da Grund nok til at være stolt af sin Moder, men hun havde ogsaa Grund nok til at græde over ham, ikke blot fordi han *forløb* sig, men især fordi hendes *tvungne* Giftermaal med en *Dødelig* slet ikke svarede til det *Løb*, hendes Navn betegner og hendes Hu stod til. Hendes Maal var nemlig med Nødvendighed den fulde *Klarhed*, derfor havde hun *Sølvfødder*, som, naar man ret seer paa dem, fordunkler *Heres Guld tøfler*.

Vender vi os nu til den anden *Pontos-Søn* *Thaumas* og hans Frue, *Okeaniden Elektra*, da seer vi strax paa *Navnene*, at *stort* skulde det være, baade *underligt* og *glimrende*, som naar *Forstanden* hæver sig til et høiere *Overblik*, men bliver da lettelig kun stor i sin *egen Indbildning*. Ved de tre *flyvende* Havfruer: *Iris* (*Synskredsen*) *Aello* (*Hvirvel*) og *Okypete* (*Flygtighed*), maae vi da tænke paa de saakaldte *høiere Anskuelser*, og finder det da vittigt nok, at *Grækerne* kaldte de to *Trediedele Harpyer* og gav dem Skyld for Alt hvad der blev pludselig borte, ligesom vi siger, det fløi bort med *Vildgjæssene*, men vi finde det ogsaa i sin Orden, at *Iris*, som traadte i *Olympiernes Tjeneste*, er en *Undtagelse*, thi saaledes kan *Forstanden* endnu ved *Aandens* Hjælp hæve sig til et virkeligt og gavnligt *Overblik*.

At nu ogsaa virkelig *Iris*, som *Olympiernes* Sendebud, havde et *aandeligt* Ærende at røgte, det seer vi vistnok ikke i *Iliaden*, hvor hun kun er en mageløs letbenet Terne, men desbedre i *Stamtavlen*, hvorefter det er hendes Kald, hvergang *Guderne* skal gjøre Eed eller, i alt Fald, naar de har forsvoret sig, at hente det farlig klare Vand hos *Styx* i *Guldkanden*, altsaa at oplyse og anvende *Modsigelsens Grundsætning*.

Om *Harpyernes mythiske* Virksomhed har vi derimod kun et løst Rygte, i Sagnet om *Argonauterne*, hvorefter de snappede *Maden* af *Munden* paa *Kong Phineus* i *Salmydessa*, men blev af *Boreas-Sønnerne* *Zetes* og *Kalais* (*Fire* og *Hale* eller *Slip* og *Tagfat*) enten ødelagte eller dog nødte til at tæmme *Snaphane-Lysten*, og det maae vi da helst lade staae ved sit Værd; thi vel var det af de selvgjorte høiere *Anskuelsers* Historie nemt at godtgjøre, at *Harpyerne* har snappet *Maden* af *Munden* paa bedre Spaamænd end *Kong Phineus* synes at have været, og *Boreas-Sønnerne* har ogsaa ganske rigtig været efter dem, men enten maa der have været langt flere *Harpyer*, end *Stamtavlen* nævner, eller de maa være sluppet heelskindet, thi man kan tydelig nok spore de *Rovfugle* endnu den Dag idag.

Kommer vi nu endelig til den *trodsige Phorkys*, som med sin egen Syster avler de *Graa* og *Gorgo*nerne, da seer vi strax paa *Afkommens* Beskrivelse, at dette er *Vanskudet* paa *Pontos-Stammen*, der enten, som i de *Graa* af *Modersliv* (*Gammelfødte*) er aldeles ufrugtbar, eller, som i *Gorgonerne*, bærer kun *Medusa-Hoveder*. Vi kiender desværre, ogsaa nuomstunder kun alt for godt *Forstandens* tilsvarende *Virke-Kreds*, hvori Siælen dels med tomme, ørkesløse *Grublerier* stræber at opmaale den bundløse *Afgrund*, og dels i *lidenskabelig Misforstand* (*gorgonisk Forbindelse* med *Poseidon*) bringer idel *Misfostre* til Verden.

Om *Medusa* selv og hendes gruelige *Afkom* skal vi imidlertid siden tale, og om *Orion*, den vilde Jæger, som en *Søn* af *Poseidon* og *Gorgonen Euryale* (*Storvildfarelsen* eller *Vidtløftighed* i slet Forstand) maae vi helst fatte os saa kort som muligt; thi hvem der har noget *Bekiendskab* med *Philosophiens Historie* og *Syn* for *Gangen* deri, vil let gienkiende *Orion*, og hvem der, som de Fleste, fattes enten begge *Dele* eller blot en af dem, vil selv de tydeligste *Kiendemærker* ikke nytte. Kun som *Vink* for hvem der forstaaer en halvkvæden *Vise*, vil vi da bemærke, at han, der spanker saa stolt paa *Havet*, gifter sig først med *Syde* (*Overdrivelsen*) og forgriber sig saa paa *Merope* (*Tungemaalet* eller *Menneskerøsten*) forblindes af *Ønopion* (*Rusen*) og falder af sig selv, naar han kommer til *Delos* (*Aabenbaringen*), ligner paa et Haar den pantheistiske *Naturphilosophi*, der, for et Øieblik siden, stræbde at gjøre hele Verden forrykt. Ogsaa *Hephæstos-Drengen*, der red 75ham, da han havde mistet *Synet*, og som en *enkelt* Gammel med *Rette* kalder (ikke *Kedallion*, men) *Indallion* (*Spøgelset*), er da aldeles paa sit rette Sted, og det *splinterny Syn*, *Orion* skal have faaet ved *Solstik*, passer ypperlig til den *underjordiske Bygningskunst*, han derpaa med *Held* skal have lagt sig efter; thi begge *Dele* har ogsaa i vore Dage fulgdes ad, saa deres *Virkelighed* i de *philosophiske Hjernespins Historie* er hævet

Halvguderne.

Der er, efter *Stamtavlen*, to Slags Græske Halvguder, eftersom enten *Fader* eller *Moder* hører til de *Dødelige*, og det er vittigt nok, da der virkelig findes to Helte-Slægter paa Jorden, hvoraf den Ene har sit Udspring fra *Guder* eller høie, aandelige Forestillinger, og den Anden fra *Gudinder* eller dybe, hjertelige Følelser; men denne Inddeling passer ikke godt paa de *Græske* Halvguder, blandt andet, fordi *Olympens Gudinder* havde ikke synderligt Hjerter, saa *deres jordiske Børn* var neppe værd at nævne.

Det *Eiendommelige* ved de *Græske* Halvguder, som nogenlunde svare til Navnet, er derimod, at de *ikke*, som de *Nordiske*, er *Stamfædre* til berømte Helteslægter, men har sædvanlig en eller anden *høiere Tanke*, som de leve og virke for, enten bestandig, som *Hermes*, *Dionysos* og tildels *Herakles*, eller kun paa en kort Tid, som *Perseus*, *Minos*, *Theseus* og alle de *Andre*.

76 Naar vi nu høre af *Diodor*, at *Zeus* havde i Alt *sexten* jordiske Kiærester, hvoraf *Herakles-Moderen* Alkmene blev den *Sidste*, fordi *Zeus* aldrig siden fandt Nogen, der var den *Ære* værd, og vilde ikke sætte en Bonde ovenpaa en Herremand, da skal vi deraf ikke blot lære, at vi nu kun har de *Græske* Halvgude-Myther i en meget forvirret Skikkelse, men især, at det sædvanlige Begreb om Forbindelsen mellem *Zeus* og Jordens Døttre er ligesaa falsk som det er slibrigt, og den arrigste Misforstand af Grækernes *Billedsprog*, hvori al inderlig Forbindelse betegnes ved *Omfavnelse* og *Fødsel*. Ligesom nu *Halvgude-Tiden* hos ethvert Folk varer ikke en Dag kortere eller længere end de staae i *levende Vexel-Virkning* med deres *Guder*, eller har levende Tro paa deres *Myther*, som et *guddommeligt Billedsprog*; saaledes er, efter Alt, hvad vi veed, *fem* til *sex* Aarhundreder den *naturlige* Længde af en saadan *Aands-Nærværelses Tid*, og ventelig har da hos *Grækerne* de *sexten* Halvgude-Fødsler betegnet ligesaa mange *Menneske-Aldere*. Gaaer vi nu ud fra de *firehundrede* Aar, som *Herodot* siger, laae i det mindste mellem ham og *Homer*, der alt havde *Herakles-Mythen* et godt Stykke bag sig, da faaer vi en *mythisk Tids-Regning*, der vist nok i det Enkelte er høist usikker, men giver os dog i det Hele den sikke og meget vigtige Oplysning, at den *youngste* af alle Grækernes *Halvgude-Myther* er født omtrent *tusind* Aar f. Ch., og var i *mythisk* Forstand Aandens *sidste* Livstegn, saa det har kun lidt at betyde, hvad Grækernes *77 Skriftkloge* mange Aarhundreder *efter* Mythernes *Død* giættede om Gudernes og deres *Sønners* Fødsel.

Af alle de *sexten* naturlige *Sønner*, *Zeus* skal have havt, nævner for Resten *Stamtavlen* kun *Hermes*, *Dionysos* eller *Bacchos*, og *Herakles*, som da vel maae have været Kiæledæggerne, og er saagodtsom de *Eneste*, vi veed noget *mythisk* Mærkværdigt om. Vel nævnes ogsaa *Perseus* i *Stamtavlen*, som *Medusas* Banemand, men uden al nærmere Betegnelse.

Philyra og Chiron.

Det er ikke meer end netop, at "*Philyriden Chiron*" nævnes i *Stamtavlen*, og det endda paa et meget mistænkeligt Sted, i Anledning af *Jason* og *Medea*, hvis *Søn Medios* han skal have opdraget; og det er da først i *Bibliotheket* vi læser, at *Chiron* var en tveartet eller tvetydig *Kentaur*, født af *Kronos* og *Philyra*. Efter samme Hjemmel boede han paa *Pelion*, hvor han opdrog den ulykkelige *Aktæon*, *Asklepios* og *Achil*, men blev af Vanvare skudt i Knæet med en forgiftet Piil, da *Herakles* forfulgte de *andre* Kentaurer, og ønskede sig da selv *Døden*, som han ogsaa fik ved at bytte med *Prometheus*.

Naar vi hertil lægger, at *Chiron* skal have opdraget mange andre berømte Mænd og oplært dem ligesaavel i Musiken og andre frie Konster, som i Medicinen, samt at han var gift med Nymphen *Chariklo* og havde en Datter, som hed *Okyroe* eller *Melanippe*, da er det Alt hvad der har naaet os om dette gaadefulde *78* Væsen, der allerede som den *eneste* Halvgud fra *Kronos-Dagene* maa tiltrække sig vor særdeles Opmærksomhed.

Da nu *Chirons* eget Navn tydelig nok peger paa *Haanden*, og hans Moder *Philyras* paa *Lindebarken*, som hørte til *Skrivertøiet*, saa kan det aldrig feile, at han jo var Grækernes *mythiske* Udtryk for deres *ældste* *Skrivekonst*, som, efter i *Heltetiden* at have havt stor Indflydelse paa *Dannelsen* i alle Retninger, *uddøde* med den. At nu denne *ældgamle* Skrift har været en *Billedskrift* af fremmed Oprindelse, maa man giætte sig til, men det passer dog godt nok med, at *Chirons* Ægtefælle hedder *Chariklo* (Lignelyst), og hans Datter *Okyroe* (Flydefart) eller *Melanippe* (Sorteblis) ligner saa grangivelig *Bogstav-Skriften* med Sort paa Hvidt, at hun sikkert var den *Prometheus*, af hvem han tilbyttede sig *Døden*.

Da man ikke veed, hvad Navnet "Kentaur" skulde betyde, kan man heller ikke sige, hvoraf *Chiron* kaldes saa, men det er klart nok, hvorfor man kunde kalde *Billed-Skriften* tveartet og tvetydig, og naar det hedder, at *Chiron* beroligede *Aktæons* utrøstelige Mynder ved at give dem en *Skygge* af ham, da er det, hvad vel ogsaa *Bogstav-Skriften* har gjort utallige Gange, ved at trøste Folk over det forstummede *Ord*, som de selv har været med at aflive, men hvad dog *Billed-Skriften*, der søgde at *afmale* Ordet, syndes ret egenlig at være skabt og skikket til.

Ventelig har man for Resten i det gamle Grækenland 79havt to forskellige Billedskrifter: en *ægyptisk* og en *phønicisk*, og *Philyra* er da, ligesom *Duerne* ved *Dodone*, af *ægyptisk* Byrd, thi derpaa henviser *Tørheden* og saa at sige *Haandgribeligheden* i alt hvad *Chiron* befatter sig med.

Maia og Hermes.

Atlantiden Maia og hendes Søn ved *Zeus*, de *Udødeliges Herold*, den navnkundige *Hermes*, nævnes kun netop i *Stamtavlen*; men i *Dagværket* seer vi ham træde i Virksomhed, baade som Olympisk *Sendebud* og som *Rænkesmed*, thi han narrer ikke blot *Epimetheus* til at modtage *Pandora*, men har selv indblæst hende *Frækhed* og *Rænkespind*.

Hans ypperste *mythiske* Dagværk er imidlertid, efter den *saakaldte* homeriske *Hermes-Hymne* og *Bibliotheket*, det fine *Kotyveri* paa *Musebjerget*, som han begik i sin spæde Barndom, mens han endnu laae i *Svøbet*, og gav *Apollo-Kiørene* *Sko* paa, saa Ingen kunde spore dem. Herved forgreb han sig vel grovelig paa *Næstens Eiendom*, men skiøndt *Apol* ogsaa snart opdagede *Tyven* i den *Kylleniske Grotte*, kunde han dog hverken finde *Kosterne* eller faae *Tyven*, der var *Mester født*, til at skrifte *Sandheden*, da han blev ved at paastaae, med *Skielmen* bag *Øret*, at han var saa uskyldig som *Barnet* i *Vuggen*. *Apol* tog da *Krabaten* og bar ham op paa *Olympen*, hvor han endelig maatte gaae til *Bekiendelse* og love at give *Apol* sine *Malke-Kiør* igjen, men *To* af dem havde han allerede fortæret og gjort *Strænge* af *80deres Tarme* til en *Skilpadde-Skal*, som derved blev en *Lyre*, og Resten af *Kiørene* byttede han sig til af *Apol*, som fik *Lyst* til *Lyren*. Saaledes blev *Hermes* da *Hyrde* paa *Musebjerget*, og da han for *Morskabs Skyld* gjorde sig en *Syrinx* eller *Rørpibe*, fik *Apollo* ogsaa *Lyst* til den, og kiøbde den for sin *Guldstav*, men *Hermes* var saa nærig, at han vilde havt *Spaadomsgaven* ovenikiøbet, og skiøndt *Apol* fandt, at det gik for vidt, gav han ham dog *Anviisning* paa en vis *Giættekonst*, der lod sig lære. Efter *Hymnen*, som bærer hans Navn, og er ventelig den, de Gamle tilskrev *Alkæos*, var det tre *Nymphes* paa *Parnas*, altsaa *Muser*, *Hermes* skulde gaae i *Skole* hos, og lære at giennemskue og beherske alle *Dyrene*, fra *Lammet* til *Løven*.

Endelig udnævnde *Zeus* ham til *Herold* og *Sendebud* mellem sig og de *underjordiske Guder*, og derved bemærker *Hymnen*, at *Pluto*, skiøndt selv ubegavet, er dog ganske gavmild, ventelig efter *Ordsproget*: den giver mest, som mindst formaaer.

Da vi nu veed, at *Hermes* hos *Grækerne*, ligesom *Thot* hos *Ægypterne*, var en halv *mythologisk* og halv *historisk* Personlighed, hvem man takkede for mange snilde og nyttige Opfindelser, men især for *Bogstav-Skriften*, saa maae vi vente, at hans *Mythe* ogsaa dreier sig derom, og vi skuffes ingenlunde i vor *Forventning*; men vil vi ret have *Fornøielse* af *Betragtningen*, maae vi udvide vor *Synskreds*, og ikke blot, som hos *Chiron*, tænke paa *Forholdet* mellem *Bogstav-Skrift* og *Billed-Skrift*, men ogsaa paa det *Tilsva*

81rende mellem *Hverdags-Sprog* og *Billed-Sprog*, eller *Prosa* og *Poesi*, og selv paa den finere *Forskiel* mellem *Fabel* og *Mythe*, som mellem *Giættekonst* og *Spaadomsgave*; thi paa alt dette spiller *Sagnet* om *Mester-Tyven*, som bestjal *Apol* og endte en mager *Proces* med et fedt *Forlig*, hvorved han beholdt *Kosterne*, og om *Mester-Tolken* mellem *Olympierne* og de *Underjordiske*, som forstaaer *Begges Sprog*. *Hermes-Navnet* skal følgelig betyde *Baandet*, som han er, ikke blot mellem *Haand* og *Mund*, men mellem *Olymp* og *Hades*, *Aandens* og *Skyggernes Verden*, saa det tilsvarende *Begreb* er hvad vi med eet *Ord* kalde *Literaturen*, og tale virkelig om, som et eget levende *Væsen*, der bestandig er paa *Færde*, deels for at stjæle og deels for at bringe *Budskab* mellem *smaa* og *store Verdener*. Forsaavidt man nemlig stjæler, naar man tager en *Andens* uden hans *Vidende* og *Villie*, da er jo i *Literaturen* *Tyveri* et nødvendigt *Onde*, og er en ærlig *Sag*, naar vi gjør vore *Sager* saa godt som han, der gav *Apollo-Kiørene* *Sko* paa til at løbe let, og drev dem i *Huus* ved *Alpheos-Floden*, hvor man havde ligesaa ondt ved at finde dem, som vi endnu har ved at gienfinde *Billed-Skriften* i *Alphabetet*. I Henseende til at løbe *Ærender*, baade for de olympiske og de underjordiske *Guder*, kommer *Literaturen* ogsaa bestandig mere til at ligne *Hermes*, thi *Bogtrykker-Konsten* og *Dampen* har nu aabenbar givet den et *Par* *Fod-Vinger* eller *Talarer*, der svare til dem, han afbildes med.

Tænke vi os nu en saadan *Literatur*, som den 82*Græske*, da kan vi godt forstaae, at *han*, der skulde gaae og giælde for den, maatte have *Zeus* til *Fader*, og at *Moderen* heller ikke var ilde valgt, lærer baade *hendes* *Navn* og *Hulens*, hvor hun laae i *Barselseng*, thi *Maia* betyder *Finger-Følelsen* og *Kyllene* den *hule Haand*, som alle hurtige *Penne* maae kalde *Moder* og *Vugge*.

Husker vi endelig, at *Maia* var en Datter af Himmelbæreren *Atlas*, Broder baade til Prometheus og Epimetheus, den *sunde* og den *syge* Fornuft, altsaa *Legemligheden*, der virkelig paa en Maade *bærer* alt det *Aandelige* vi har, da seer vi at *Slægt-Registeret* er i sin naturlige Orden, og faaer meget bedre Tanker om *Stamtavlen* end selv dens Lovtalere hidtil har havt.

Betænk vi nu paa den anden Side, hvilken Rolle *Skrivning* og *Regning* spiller i Handel og Vandel, og hvilken Rolle Handelen med *Phønicierne* maa have spillet i *Grækernes* Historie, da forstaae vi let, hvorledes *Hermes* maatte blive den halv *mythologiske* og halv *historiske* Person, som enhver ægte *Halv-Gud* er, og medens han for de senere *Græske* Historieskrivere blev Idealet af en klog og snu Kjøbmand, brugte naturligviis de senere *Digtere* ham, som en "tjenstagtig Aand", man kunde give hvad *Ærende*, man vilde, og tillægge alle de *Finter*, man nok vilde spille, men ikke svare for. Allerede i de *Homeriske* Digte er *Hermes* en saadan *Vindspiller* med et *Olympisk* Echo, og lærer, som en *Mestertyv* i *Tugthus-Forstand*, *Autolykos* paa *83Parnasset* baade at *lyve* og *stjæle*, uden at det bør komme ham til Skade paa hans mythiske Navn og Rygte, da det Første er en blot *Misforstaaelse* af den *Troskab*, hvormed han røgter alle *Olympiske* *Ærender*, og det Andet er reen *Bagtalelse*, da *Autolykos* (*selvgjort* Ulv) er nødt til at svare for sig selv. Løierligt nok, for Resten, at det den Dag idag gaaer med *Litteraturen* ligesom med *Hermes*, at den faaer Skyld for alt det *Onde*, der skeer i *Læseverdenen*, og det er i denne Henseende ordenlig mærkværdigt, at selv naar *Althemenes* (Lægedommen) slaaer sin *Syster Apemosyne* (Sundheden) ihjel, skal *Hermes*, efter *Bibliotheket*, igrunder ogsaa være Skyld i det. Paa den anden Side ligner *Hermes* ogsaa *Litteraturen* deri, at han faaer *Æren* for meget, han umulig kunde gjøre, og da især for det *Konst-Stykke* ei alene at have stjaalet *Senerne*, *Typhon* skar af *Zeus*, men at have sat dem paa igjen, hvad netop er ligesaa troligt, som at *Mythographeerne* kan *opvække* de *afdøde* Guder.

Hybris og Pan.

Dersom ikke *Pan* baade i det udartede *Grækenland* og hos os var slumpet til en meget uforskyldt *mythologisk* *Navnkundighed*, skulde den fule *Trold* med *Bukkebenene* her aldeles være forbigaaet med *Taushed*; men nu maa det dog i *Forbigaaende* oplyses, at hverken findes han i *Stamtavlen* eller selv i de *Homeriske* Digte, men dukker først op i den aabenbar uægte *Pans-Hymne*, og det kun som en *Søn* af *Hermes*, der, som sagt, 84maa bære Skylden for Alt hvad der fødes i *Læseverdenen*, især for det *Anonyme*, som Ingen vil være bekjendt. Vi kan imidlertid spore, at *Pan* ogsaa er blevet kaldt *Søn* af *Zeus* enten med *Thymbris* (*Stramhed*) eller med *Hybris* (*Frækhed*) og den Sidste er aabenbar hans rette *Moder*, uden at man kan regne, hvem *hun* vilde udlægge til *Barnefader*. Da vi imidlertid af *Herodot* veed, at *Pans-Mythen*, med alle sine stygge *Bukkespring*, havde hjemme i *Ægypten* og var i *Grækenland* *ynge* selv end den *Trojanske* Krig, maae vi, paa alle de *Olympiske* *Guders* Vegne, fralægge dem al *Deel* i hvad deres *Propheter* har skammet sig ved at nævne.

Kun fordi *Pan* (*Alt*) paa *Græsk* kunde betyde Alt hvad man behagede, kom han til uforskyldt *Ære*, da man ikke længer troede paa *Nogen* af *Guderne*, men spillede kun med deres *Navne*; thi da blev naturligviis *Pan*, som *Pantheismens* *Sjæl*, udraabt til alle de *Olympiske* *Guders* ægte *Søn* og rette *Arving*, som vel i sin *Ungdom* kun udmærkede sig ved sine *Bukkespring* i *Arkadien*, men blev siden en stor *Philosoph*, der af *Bukken* kun beholdt *Skiægget*, og hialp, som *Ægipan*, *Hermes* betydelig, da han gjorde sit berømte *Mesterstykke* med at hjælpe *Zeus*, den *Magtesløse*, til *Kræfter* paany.

Deukalion og Pyrrha.

Efter *Bibliotheket* var *Deukalion* *Søn* af *Titanen Prometheus* og giftede sig med *Pyrrha*, *Datter* af *Epimetheus* og *Pandora*, og i deres Dage 85var det, *Zeus* med en stor *Oversvømmelse* ødelagde *Kobber-Alderens* trodsige *Jetter*, men *Prometheus* lærde sin *Søn* at bygge en *Ark*, hvormed han, efter ni Dages *Drift*, strandede paa *Parnas*, og dette *Ægtepar* befolkede *Grækenland* paany, ved at kaste *Stene* bag sig, som blev til *Drenge* og *Piger*. Dette skedte *Alt* efter *Kronidens* *Villie*, og desuden efterlod *Deukalion* og *Pyrrha* sig to mærkelige *Sønner*: *Hellen* og *Amphiktyon*, af hvilke den Første, ved *Nymphen Orseis* blev *Fader* til *Doros*, *Ksutos* og *Æolos*, og giennem *Ksutos* *Bedstefader* til *Achæos* og *Jon*. *Deukalion* havde ogsaa en *Datter*, ved *Navn Protogenia*, som ved *Zeus* blev *Moder* til *Æthlios* og *Oldermoder* til *Ætolos*, men om *Amphiktyons* *Afkom* tier *Bibliotheket*, saa det er efter et endnu løsere *Rygte*, at *Lokros* nedstammede fra ham.

Denne *Græske* *Anvendelse* af *Arke-Sagnet* har intet *Eiendommeligt* uden *Steen-Kastningen*, som klinger *ægyptisk*; *Grækerinderne* kan ikke være tjent med at nedstamme fra *Pandoras* *Datter*; og det tørre *Navne-Register* er som en *Steen* at bide i; men dog spore vi det Meste deraf hos *Pindar*, og for at blive ret vendt i

Grækernes Mythologi, saavel som i deres *Historie*, maae vi vide og huske, hvad de forstaaer ved ægte *Hellener*, som altsaa er baade *Æoler*, *Dorer*, *Ioner*, *Achæer* og *Ætoler*.

Naar vi imidlertid i *Mythologien* tale om det *Græske Element* i Forhold til det *Ægyptiske* og *Phøniciske*, da forstaaer vi ikke blot det saakaldte *Helle86niske*, men ligesaavel det *Pelasgiske*; thi vel seer vi af *Bibliotheket*, at *Pelasgos* agtedes for Stamfader til de kobberklædte Jetter, som *Zeus* ødelagde ved Syndfloden, men deels kaldes dog *Pelasgos* selv en Søn af *Zeus* med den *Inachidiske Niobe*, deels kaldes *Arkas* ogsaa en Søn af *Zeus* med den *Pelasgiske Prindsesse Kallisto*, og endelig er det *historisk klart*, at baade *Arkader* og *Athenienser*, som regnedes til *Pelasgerne*, var i *Aanden* Brødre til *Hellenerne*.

Efter *Bibliothekets* Slægt-Registre skulde de oprindelige *Argiver* være en ganske egen Stamme, som udsprang fra *Okeanos-Børnene Inachos* og *Melia*, og havde altsaa det ægte *kvindelige Element*, som *Pandora* og hendes Døttre fattedes; men de maae, i det mindste *mythologisk*, regnes sammen med *Arkader*, *Athenienser* og alle saakaldte *Pelasger*.

Io og Trochilos.

Efter *Bibliotheket* var *Io* en *Argivisk Prindsesse* af uvis Byrd, som tjende i *Heres Tempel*, men blev af hende mistænkt for *Zeus* og desaarsag forvandlet til en *hvid Ko* og bevogtet af *Argos Panoptes* (Lutterøie). *Hermes* fik imidlertid Befaling af *Zeus* til at stjæle Koen, som stod bundet til et *Olietræ* i *Mykene*, men blev røbet af *Hierax* (Høgen), og erhvervede sig nu, ved at dræbe *Argos*, sit Kiendingsnavn *Argophontes* (Argosbane), uden at det dog hjalp *Io*, da *Here* nu satte en *Brems* paa hende, saa hun bu87sede al *Verden* rundt, og stædtes først seent ved *Nilen*, hvor hun fødte *Epaphos* og blev i sin oprindelige *Skikkelse* gift med *Telegonos*.

At nu dette er en forvirret Tale, som i *Bibliotheket* end bliver galere ved at *Io* aabenbar forblandes med den ægyptiske *Isis*, det kan man see med et halvt Øie, men det er knapt nok, man med hele to Øine kan skimte den rette *Sammenhæng*, saa til at see den klarlig maatte man i det mindste have *Fire*, ja, med *Hensyn* paa *Argos Panoptes*, ventelig have et Øie paa hver *Finger*.

Naar man imidlertid blot veed, at *Io* betyder *Glæde*, har, som *Heres første Præstinde*, Tilnavnet *Kallithya* (*Skiønoffer*), og kaldes, blandt andet, *Datter af Okeaniden Pitho* (*Tryllemund*), da seer man strax, at det er *Levninger* af en *Olympisk Mythe* om *Glæde-Disens Fødsel*, som blev det store *Tvistens Æble* mellem *Zeus* og *Here*, og *Argos Lutterøie* er naturligviis *Mistænkeligheden*, medens *Olietræet*, *Io* tøres ved, som *Fredens Sindbillede*, vel maa betegne hvad *Zeus* taalde for *Hus-Freds Skyld*. Da nu ogsaa *Sønnen*, som *Kallithya* fødte *Zeus*, ensteds kaldes *Trochilos* (*Kredsløb* eller *Rund*) saa passer det ret godt paa den *Svimmelhed*, overdreven *Glæde* pleier at avle, og der behøves da ingen anden *Brems* til at stikke den hvide *Ko*, saa hun bisser.

At derimod *Hermes* virkelig skulde have slaaet *Argos Panoptes* ihjel, det maae vi, trods Tilnavnet *Argosbane*, benægte, da vi veed, han er lyslevende 88endnu, og kan i det Høieste indrømme, hvad *andensteds* findes Spor af, at *Hermes lukkede hans Øine* med sit Spil, mens han gjorde hvad han vilde; thi det Samme kan endnu stundom lykkes *Litteraturen* med *Censuren*.

Hvad endelig *Los ægyptiske Udskeielse* angaaer, da er det en fortvivlet Sag, med mindre man forudsætter, at der har været en *folkehistorisk Mythe* om en *argivisk Prindsesse Io*, som *Mythographeerne* har sammenblandet med den *Olympiske*; men en saadan spore vi ogsaa tydelig hos *Herodot*, ja, høre af ham, at *Grækerne* betragtede den *argiviske Prindsesse Los Bortførelse* af *Phønicierne* til *Ægypten*, som *Grunden* til den store og langvarige *Splid* mellem *Europa* og *Asien*, som *Perser-Krigen* satte *Kronen* paa. Da vi nu paa den anden Side veed, at det gamle *Ægyptens sidste Tidsrum*, fra *Psammetik* til *Amasis*, var halvveis *forgræsket*, saa kan vi netop skimte den *argiviske Prindsesse Los* *Formæling* med den ægyptiske *Kong Telegonos* (*Skrabekage*), og dermed faaer vi at nøies.

Danaos og Danaiderne.

Efter *Bibliotheket* havde *Poseidons* og *Lybias Søn*, *Belos*, giftet sig med en *Datter af Nilos*, ved Navn *Anchinoe* (*Snørliv*), og med hende avlet to Sønner: *Danaos* og *Ægyptos*, som slet ikke kunde forliges, hvorfor *Danaos*, med sine *halvtredsindstyve Døttre*, vandrede ud og afløste *Inachiderne* i *Argos*. 89Da han imidlertid før havde lovet sin *Broders halvtredsindstyve Sønner* sine *Døttre* til *Ægte*, saa forfulgde de ham til *Argos*, og for at blive dem kvit, aftalde han med sine *Døttre*, at hver af dem skulde dræbe sin *Beiler* i *Brudesengen*, men En af

dem, *Hypermnestra*, sparede dog sin Brudgom *Lynkeus*, og fra dem nedstammede i tredje Ledd *Danae*, som ved *Zeus* blev Moder til den berømte *Perseus*.

Af disse *Danaider* er der vel senere gjort megen Ophævelse, men da de hverken nævnes i *Stamtavlen* eller engang i de *Homeriske* Digte, saa er det et Spørgsmaal, baade *hvorvidt* de har spilt nogen Rolle i den *mythiske* Tid og hvordan man da har betragtet dem, medens det er indlysende, at Sagnet om deres Straf i Underverdenen, ved evig at bære Vand i et Sold, hverken passer med deres Forbrydelse eller rimer sig med den Efterretning i *Bibliotheket*, at *Zeus* lod dem rense ved *Athene* og *Hermes*. Begge Dele pege derimod paa, at der har været et *Kundskabs* og *Vidskabs* Forhold mellem Ægyptos-Sønnerne og Danaos-Døttrene, og det samme glimter baade igiennem deres *Navne* og igiennem Sagnet om et Tempel for *Athene*, som *Danaiderne* skal have bygt paa *Rhodos*; men da Navnene aabenbar nu er forvirrede og tildels forkviklede, lader *Forholdet* sig vanskelig oprede.

Da det var i *Lerna-Mosen*, Hovederne af Ægyptos-Sønnerne blev begravede, og deraf den *Lernæiske* Vandslange udviklede sig, vil Giætningen i alt Fald være paa sit rette Sted ved det tilsvarende *Herkuliske* Arbeide.

90

Danae og Perseus.

Det er ensteds i *Illiaden*, hvor *Zeus* regner Endeel af sine Kiærester op, vi først finde *Akrisios-Datteren* og *Perseus-Moderen Danae* deriblandt, men dog nævnes *Perseus* i *Stamtavlen*, som den Gorgoniske *Medusas* Banemand, og derfor er det egenlig, vi har Trang til at vide nøiere Besked om ham. Denne finder vi da i *Bibliotheket*, men under saamange unyttige Omsvøb, at vi maa tage os iagt for ikke at glemme Sagen over Snakken.

Den Argiviske *Akrisios* (Vilderede) er nemlig her En af de mange gamle Konger, der efter en Spaadom er bange for sin *Dattersøn*, og smider ham derfor tilligemed Moderen ud i Stranden, dog her i en Æske, som flyder op paa Øen *Seriphos*, hvor *Perseus* frelses og opføres af en vis *Diktys*, men sendes paa Æventyr efter *Medusa-Hovedet* af hans Broder *Polydektes*, som i hans Fraværelse vil bemægtige sig hans Moder. Paa dette Æventyr følger et andet om den Æthiopiske Kongedatter *Andromeda*, som *Perseus* frelste fra en Hvalfisk og fik til Gemalinde, og vendte saa tilbage til *Seriphos*, hvor han forstenede *Polydektes* med *Medusa-Hovedet*, men kom saa ved *Larissa*, af Vanvare, til at dræbe sin Morfader *Akrisios* og vilde derfor ikke boe i *Argos*, men reiste sin Throne i *Mykene*.

Hvorvidt nu alt dette staaer i *mythisk* Sammenhæng med Halvgude-Banen, veed vi ikke, men da *Danae* kan betyde gavmild, og det var et almindeligt Sagn, 91at *Zeus* faldt i hendes Skiød som en *Guldregn*, maae vi vel slutte, at hun skulde udtrykke *Gavmildhedens* lykkelige Forhold til den *Olympiske* Rigdom, og hendes Søn maatte da blive *Overflødigheden* eller *Velsignelsen*, som Navnet *Perseus* ogsaa godt kan betyde. Dette bestyrkes ydermere ved *Herodots* Vidnesbyrd, at i det *ægyptiske Chemmis*, hvor man sagde, *Danaos* var kommet fra, havde man ogsaa bygt *Perseus* et Tempel, holdt ligesom *Grækerne* Ridderspil til hans Ære, og forsikkrede, at hvergang han lod sig see, blev der *Overflødighed* i Landet; men hvorledes dette hænger sammen med *Gorgo-Jagten*, som er den eneste *mythiske* Bedrift, vi med Sikkerhed kan tilskrive *Perseus*, det er svært at fatte, saa som *Helt* kommer han til at staae for os, ligesom han, efter det *saakaldte* Hesiodiske Digt, skal have staaet paa *Herakles-Skjoldet* uden alt *Fodfæste*, altsaa, om end tæt ved Jorden, dog i *Luften*.

Under alle Omstændigheder staaer *Gorgo-Mythen* paa sine egne Been, og maa behandles derefter, hvad der saa end bliver af *Perseus*, og det er i denne Henseende mærkeligt, at ikke blot hedder Een af *Danaiderne* *Gorgophone* (Gorgosbane), men Sex af Ægyptos-Sønnerne, som beilede til de *Pieriske* Danaider siges at have havt *Gorgoniske* Mødre, saa det Hele seer ud som en Arve-Krig eller Familie-Feide.

92

Gorgonerne.

Vi har allerede af *Stamtavlen* oplyst Gorgonernes *mythiske* Byrd, som Døttre af *Pontiderne* Phorkys og Keto, og vi har skimtet deres *historiske* Hjemstavn i Ægypten, saa naar vi høre, at *Athene* var meget bister paa *Medusa* (Grublersken), der vovede at maale sig med hende, da kan vi, hvad end Mythogruferne sige, umulig tænke paa "*Skiønhed*", som *Athene* ikke havde, og som *Medusa* vist heller ikke gjorde Fordring paa,

men vi maae nødvendig tænke paa hvad de Begge førde i deres Skjold, altsaa paa *Vidskab*, og da den *Græske* Athene selv var af *ægyptisk* Oprindelse, synes hun ganske rigtig, som flere Mythologer har bemærket, naar hun bestrider *Medusa*, at fægte med *sin* egen *Skygge*, men det maatte vi Alle, naar det faldt vor Skygge ind at sætte sig i vort Sted. Forholdet mellem den *Græske* Athene og den *Ægyptiske* med Tilnavn *Medusa* bliver da omtrent det Samme, som imellem *Danaiderne* og *Ægyptos-Sønnerne*, saa det er intet Under, at her som hist *Hovedet* maa springe, men Forskiellen er, at *Athene* gaaer grundigere tilværks og vinder et Hoved, som hun ikke behøver at mane ned i en Mose, men kan, til alle sine Fienders Skræk, med *Ære* føre i sit Skjold.

Af hvem det derfor end skal være, *Perseus* udsendes, saa er det klarlig *Athenes* *Ærende*, han rygter, ligesom vi da ogsaa af *Bibliotheket* lære, at det er hende og *Hermes*, han skylder saavel sin Udrustning som sin Lykke og Seier.

⁹³Under deres Ledsagelse kom han nemlig først til de gamle *Graa*, som her er blevet til *tre* og kaldes *Enyo*, *Memphredo* og *Deino*, og alle tre lige gode om eet *Øie* og een *Tand*, der gik paa Omgang, men blev nu underveis opsnappet af *Perseus*, saa de *Graa*, for at faae deres Fattigdom igien, maatte vise ham Vei til *Nympherne*, der havde *Fodvingerne*, *Skratten* og *Hyllehatten*, som han ikke kunde undvære. Udrustet tillige af *Hermes* med en *Demant-Segl*, fløi han nu til *Okeanos* og overraskede *Gorgonerne* i *Søvne*, hvor de laae med deres *Slange-Lokker*, *Vildsvinetænder*, *Kobbernæver* og *Guldvinger*, og *forstenede* alle hvem der saae paa dem. *Perseus* vendte derfor *Hovedet* til den anden Side, og opledte i sit blanke *Kobberskjold* *Billedet* af *Medusa*, som var den eneste *Dødelige*, og lod *Athene* styre *Haanden*, saa *Hovedet* kom af i en *Hast*, hvorpaa *Perseus* skyndte sig bort med det i *Skratten*. Vel vaagnede de to *udødelige* *Gorgoner* (*Stheino* og *Euryale* [*Sneverhed* og *Vidtløftighed*]) og satte efter ham, men da *Hyllehatten* gjorde ham usynlig, slap han dog lykkelig fra dem:

Under Hjelmen sort, ei rød,
Som en *Tanke* Flugt han skiød!

Da han saa kom hjem, fik hver Sit, thi *Hermes* bragde *Nympherne* hvad der var laant hos dem, og *Medusa-Hovedet* tog *Athene* og satte det midt i sit Skjold.

Alt dette klinger i det mindste *mythisk* nok, naar man undtager de overflødige *Nymph*, som vist har ⁹⁴*Mythographen* eller en daarlig Digter til *Stamfader*, thi *Fodvingerne* eller *Luftskierne* havde jo *Hermes* selv at laane ud, og *Hyllehatten* pleiede han at borge hos *Hades*, hvem den ogsaa i *Skjolddrapen* udtrykkelig hjemles, saa det kunde i det Høieste være *Kibis-Skratten*, han skulde fare vild om.

I *Bibliotheket* anmærkes kun løselig, at af den døende *Medusa* udsprang baade *Vinge-Hesten* *Pegasos* og *Geryons-Faderen* *Chrysaor*, som begge skyldte *Poseidon* deres Tilværelse; men i *Stamtavlen* finde vi ikke blot at *Pegasos* foer i eet Spring op paa *Olympen*, hvor *Zeus* bruger ham til at trække *Torden-Vognen*, men ogsaa at *Chrysaor* ved *Okeaniden* *Kallirro*e blev *Stamfader* til en heel *mythisk* Slægt, der vel var meget styg, men dog høist mærkværdig. Det var nemlig *Geryon* og *Echidna*, *Kerberos* og *Orthros*, det *Lernæiske* *Hydra* og *Chimæra*, *Sphinx* eller *Phix* og den *Nemæiske* *Løve*, som de følgende Helte og især *Perseiden* *Herakles* var beskikket til at udrydde.

At *Medusa-Hovedet* forstener sine Skaadere skal for Resten naturligviis sige, at der er et *grublende* *Dødbideri*, hvorved *Livskilden* bliver bundfrossen, og det er en Sandhed, som *Philosophiens* *Historie* kun alt for klarlig stadfæster.

Bellerophon, Pegasos og Chimæra.

Efter *Stamtavlen* var *Echidna* (*Øglen*) en Datter af *Chrysaor* og *Kallirro*e, hælvten deilig Pige og hælvten gruelig Slange, som i sin Røverkule formælede sig med den *Typhoniske* Vind, altsaa *Østenveiret*, og fødte, blandt andre Uhyrer, den ildsprudende *Chimæra* med tre Hoveder: en *Løves*, en *Geds* og en *Drages*, men om *Pegasos* og *Bellerophon* siges der ikke meer end netop at de gav *Chimæra* Banesaar.

Efter *Bibliotheket* er nu *Bellerophon* kun en *Sønnesøn* af *Sisyphos* i *Korinth*, som er blevet mest berømt af den store *Steen*, han i *Skyggeriget* bestandig forgiæves maa trille op ad *Bakke*, men af *Pindar* høre vi, han havde dog ogsaa Ord for at være en *Søn* af *Poseidon*, og noget saadant maatte han vel være for at bestaae den fortvivlede Kamp.

Hvordan nu *Pegasos*, som skulde bære ham høit tilveirs, var dalet efter det store Spring, han ved *Fødselen* gjorde lukt op paa *Olympen*, derom veed vi intet, kun viser man os i *Kilden* *Hippokrene* (*Hestekilden*) paa *Musebjerget* *Helikon*, et Spor af hans Hov, da han traadte dybest; men hvordan *Bellerophon*, eller, som han egentlig skal have hedt *Hippo*noos (*Hestehu*), kom paa *Ryggen* af ham, det

fortæller *Pindar* meget ordenlig; thi efter hans Sigende var det *Athene*, som først ved en Drøm vakde den slumrende *Æolide* til Daaden, og siden laande ham *Guldbidselet*, som *Pegasos* maa lystre.

Om Kampen selv med *Chimæra* hører vi ikke andet end hvad der fulgde af sig selv, at det var en *Fægtning i Luften*, og siden blev Helten kun almindelig bekendt ved den hemmelighedsfulde Mine, hvormed *Iliaden* begræder

96 Hans tause Omvanken, af Guder forhadet,
Paa Vildereds-Marken, alene, forladt;

men ogsaa her kommer *Pindar* os tilhjelp med den vigtige Oplysning, at Helten, da han troede sig fast i Sadelen paa den vingede Hest, vilde paa egen Haand have svunget sig op til Guderne paa Olymp, hvad naturligtviis bekom ham meget ilde:

Paa sin Olympiske Herrefærd
Græsrytter blev han ved Jorden her!

At han nu derved har faaet en Skrue løs og har siden tokket ællevild om, til han døde, det er rimeligt nok, men at han ikke blev et advarende Exempel for de utallige Græsryttere, *Pegasos* siden har gjort, det lader sig vist nok kun forklare af de gode Tanker, maadelige Hoveder gjerne har om sig selv.

Man seer for Resten let, at *Bellerophon* eller *Hipponoos* udtrykker *Storagtigheden*, der sætter sig op at ride paa *Høitravenheden*, og hvad han skulde bekæmpe med Held maatte da nødvendig være et *Luft-Kastel*, som vi endnu efter Franskændene kalde en "Chimære", og at Grækerne, uagtet den frygtelige Beskrivelse, omtrent har meent det samme, tør vi nok slutte saavel af *Chimæras vindige Byrd*, som af hendes utænkelige Skikkelse og Overvindelse i Luften. Hvordan dette passer sig med hendes Afkom: *Sphinxen* og den *Nemæiske Løve*, faaer vi siden at see.

97

Kadmos og Harmonia.

Allerede i *Stamtavlen* læser vi, at *Kadmos* blev gift med *Ares* og *Aphrodites* Datter *Harmonia* og havde med hende en Søn, *Polydor*, og fire Døttre: *Ino* og *Semele*, den rosenkindede *Agaue* og *Autonoe*, som fik den langskæggede *Aristæos*.

Om det end derfor kan synes os rimeligere, hvad et andet Sagn melder, at *Harmonia* var fra *Samondraki* (*Samothrake*), saa var dog sikkert i *Bøotien*, hvor *Mythen* har hjemme, dens Sammenhæng omtrent, som vi finde den i *Bibliotheket* og nu skal høre.

Kadmos var paa Faders Side Sødskendebarn med *Danaos*, eftersom de Begge havde *Poseidon* og *Lybia* til Bedsteforældre, men medens *Belos* blev i *Ægypten*, vandrede hans Broder *Agenor* ud og giftede sig i det Fjerne med *Telephassa*, som fødte ham Sønnerne: *Kadmos*, *Phønix* og *Kilix* og Datteren *Europa*. Da imidlertid *Europa* forsvandt, saa jog *Agenor* baade Moderen og Sønnerne ud at lede hende op, og, hvis det ikke lykkedes, da aldrig mere at komme for hans Øine, hvorfor de da ogsaa blev borte, og da de ikke kunde finde *Europa*, gik hver sine Veie. *Phønix* gik til *Phønicien*, *Kilix* til *Kilikien* og *Kadmos* gik med *Telephassa* til *Thrakien*, men efter Moderens Død til *Grækenland*, hvor han adspurgde det *Delphiske Orakel* om *Europa*, og fik til Svar, at hende skulde han ikke bekymre sig om, men tage 98en *Ko* til Veiviser og bygge en By, hvor hun lagde sig. Det gjorde han da ogsaa, fulgde trolig en af *Pelagons* Kiør, som blev ved at bisse foran ham ligefra *Phokis* midt ind i *Bøotien* og styrtede saa, hvor *Theben* nu ligger, og hvor han bygde Borgen *Kadmea*. Da han imidlertid vilde offre Koen til *Athene* og sendte En af sit Følge til *Ares-Kilden* for at hente Vand, da laae der en Drage, Søn eller Tjener af *Ares*, og dræbde alle hvem der kom til Kilden, hvorover *Kadmos* blev bister og gav Dragen sit Livsbrød, men saaede efter *Athenes* Raad dens Tænder, og saa da snart en heel Flok Kæmper i fuld Rustning myldre op af Jorden. Somme siger, han blev selv bange for dem og stred Steen efter dem, hvorover de, som ikke vidste hvor Stenene kom fra, blev usaattes og ødelagde hverandre, men alle er enige om, der blev af de saakaldte *Sparter* kun Fem levende igjen, ved Navn *Echion*, *Udæos*, *Kthonios*, *Hyperenor* og *Pelor*.

Vel maatte nu *Kadmos* i otte Aar tjene *Ares* for Dragen, han havde dræbt, men saa skaffede *Athene* ham Kronen og forligde ham med *Zeus* og alle *Olympierne*, saa de ikke blot gav ham *Ares's* og *Aphrodites* Datter tilægte, men forlod Himmelen og kom Allesammen til hans Bryllup i *Kadmea*. Selv forærede han sin Brud et Slør og det berømte *Halsbaand*, et Arbeide af *Hephæstos*, som *Kadmos* enten havde faaet af ham selv eller paa anden og tredie Haand giennem *Zeus* og *Europa*.

Hvilken Opsigt nu især dette Olympiske Bryllup i 99 *Theben* maa have gjort i Grækenland, kan vi allerede slutte deraf, at, efter *Pindar*, istemdes Brudesangen af alle *Muserne i Chor*, og, efter Andres Sigende, kunde Folk endnu huske det Vers af Sangen:

Mellem Alting, stort og smaat,
Ledt er ondt og Kiært er godt;

ja, endnu i Keisertiden, melder *Pausanias*, der var dem i *Theben*, som vidste at fortælle, hvorpaalav *Muserne* havde staaet, da de sang.

Trods Alt dette havde *Kadmos* og hans Afkom dog saa lidet Lykken med sig, at "Kadmeiske Seire" blev i Grækenland et staaende Udtryk for hvad der vel syndes glimrende Held, men var dog igrunden ubodelig Skade, og hermed stemmer de *Thebanske Sagn*, hvorefter *Kadmos* og *Harmonia* selv paa deres gamle Dage maatte gaae i Landflygtighed til *Encheleerne* (Aalene), hvor de selv blev til *Slanger*, og Ulykken blev ved at forfølge deres Afkom, til den uddøde i *Bøotien* med de *unaturlige Brødre Eteokles* og *Polynikes*.

Hvad nu især de fire Kadmos-Døttre angaaer, da har vi allerede hørt, hvilken Sorg *Autonoe* fik, thi hun var den ulykkelige Moder til *Aktæon*, som blev ædt af sine egne Hunde, og vi skal strax høre, hvor dyrt *Semele* maatte købe sin glimrende Høihed, medens *Ino* druknede sig selv i Vanvid, for at blive til en *Havfrue*, og *Agaue* sønderrev sin egen Søn, som hun tog for et Rovdyr.

At nu dette er en *historisk Mythe* om en *Phønicisk* Indvandring eller Landgang i *Bøotien*, omtrent samtidig med den *Ægyptiske* paa *Peloponnes*, derom 100tvivlede ikke engang *Herodot*, og vi har langt mindre Fristelse dertil; men naar *Herodot* meende, at det var især *Bogstav-Skriften*, Grækerne havde Kadmos at takke for, og som han igjen maatte takke for sin Vigtighed, da er det ligesom naar man hos os tilskriver *Bogtrykker-Konsten* allehaande Umuligheder. *Skribenten* indbilder sig nemlig gierne, at med ham springer *Athene* immer i fuld Rustning ud af *Kronidens* Pande, men *Erfaring* lærer os, at selv uden Pen og Blæk og Bogtrykker-Svæerte kan *Aanden* udrette store Ting, men at *uden Aand* kan de Andre slet Intet gjøre, som er værdt at nævne. Skjøndt det derfor er troligt nok, at *Phønicerne*, saavel som *Ægypterne*, har bragt *Bogstavskrift* med sig til Grækenland, saa viser dog *Kadmos-Mythen* os, at hvad der ved denne Leilighed gjorde Opsigt, var noget ganske Andet, nemlig den store *mythiske Vexel-Virkning*, som opstod mellem det *Indenlandske* og det *Fremmede*, var først aabenbar *fiendtlig*, og syndes vel siden at blive saa kiærlig, som noget *Ægteskab* kunde være, men bar dog Spiren i sig til uophørlig Splid og alskens Ulykke. Ligesom derfor *Telephassa* betyder *Duen* fra det Fjerne, altsaa den fremmede *Spaadom*, saaledes er *Forliget* mellem de *Græske* og *Østerlandske* Myther afpræget i *Svogerskabet* med *Olympierne*, selv om Navnet *Kadmos* ikke betyder *Svoger* og *Harmonia* *Sammenføiningen*; og *Muse-Chorets* Sang ved Brylluppet forklarer sig selv som denne *Poetiske* Virkning, den *mythiske Forbindelse* nødvendig maatte have. De ulykkelige Følger

101skildres ogsaa meget naturligt, idet vi deels see dem reise sig af *Kadmeernes* egne Feil og deels af *Argivernes* Had, thi baade er ethvert saadant Forlig altid paa den *Kloges* Side igrunden falsk, og den *Ægyptiske* Stil, som havde sit Sæde i *Argos*, maatte være uforligelig med den *Phøniciske* i *Theben*.

Semele og Bachos.

Bacchos eller *Dionysos* nævnes netop i *Stamtavlen*, som *Semeles* Søn med *Zeus*, og selv i *Iliaden* affærdiges han meget kort, dukkende for en Dødelig ned til den medlidende *Thetis*, ja, hvor godt man end i *Odyseen* lader sig *Druerne* smage, drikker dog slet Ingen hans Skaal, saa det er først i de saakaldte *Homeriske Hymner* han kommer til Ære og Værdighed, men siden faaer han fuld Erstatning, og tit, naar *Mythographerne* kommer til *Bachos*, gaaer det dem, som Saamange paa Viinkielderen, de kan aldrig blive færdige, fordi hans Mythe er dem udtømmelig.

Holder vi os imidlertid til *Hymnerne* og *Bibliotheket*, som nogenlunde stemmer overeens, da

- høre vi, at *Here*, som misundte *Semele* sin Lykke, narrede hende til at udbede sig et Besøg af *Zeus* i hele hans Glands, hvorved hun hensmeltede, da han kom med Torden og Lynild. *Bachos* var da kun et sex Maaneders Foster, men *Zeus* reddede ham dog som en Brand af Ilden, syede ham ind i sin Lænd, og lod ham siden opfostre, først som en Pige hos hans Moster *Ino*, der var gift med Kong *Athamas* i *Orchomenos*, og derpaa, da *Here* 102havde slaaet dem med Vanvid, som et Kid hos *Nympherne* i det Arabiske *Nyssa*, hvoraf han fik Navnet *Dio-Nysos*.

Da nu *Bachos* blev stor og havde opfundet *Vinavlen*, gjorde *Here* vel ogsaa ham vanvittig, men efter at have flakket om i *Ægypten* og *Syrien*, kom han sig ved Gudmoderen *Reas* Hjelp i *Phrygien*, gjorde et seierrigt Tog til *Indien*, og vendte saa tilbage til *Thrakien* og *Grækenland*, hvor de alle foer ilde, som foragtede ham. Vel maatte han, efter *Bibliotheket*, som efter *Iliaden*, flygte ned til *Thetis* for den *Thrakiske*

Kong *Lykurg*, som med sin Prygl adsplittede hans Kvinde-Følge (Bachantinderne), men snart gik dog *Lykurg* fra Forstanden, indbildte sig, han beskar en Vinstok, da han skar Hovedet af sin egen Søn, og blev opoffret af Landsfolket. Ei bedre gik det *Pentheus*, *Echions* Søn, i Theben, (som ventelig havde stødt *Kadmos* fra Thronen,) thi hans egen Moder *Agæue*, Moster til *Bachos*, tog ham for et Rovdyr og sønderrev ham, og selv i *Argos*, hvor *Perseus* skal have gjort tapper Modstand, blev dog *Kvinderne* saa rasende, at de foer vild over Bjerger og Dale og aad deres egne diende Børn.

Det sidste og største Vidunder, som fortælles, er det, at da *Bachos* var gaaet ombord paa et *Tyrrhenisk Skib*, for at seile til *Naxos*, bandt Mandskabet ham og vilde solgt ham til Slave, men han gjorde dem saa gale at de sprang overbord og blev til Marsvin, enten det saa var, som der staaer i *Bibliotheket*, ved det baade Mast og Aarer blev til Slinger, eller, som det langt smukkere 103lyder i Hymnen, ved det, han forvandlede sig selv til en brølende Løve, og Skibet til en Vingaard, hvor Rankerne snoede sig om Mast og Toug, og Dækket flød med Druesaft. Om det var ved samme Leilighed, *Bachos* traf *Ariadne* paa *Naxos*, veed man ikke, men hun nævnes dog alt i *Stamtavlen* som hans Gemalinde, og strax efter nysnævnte Seilads fortæller man os, han hentede sin Moder *Semele* tilbage fra *Hades* og førde hende under Navnet *Thyone* (Duft) i Triumph med sig op paa *Olympen*, hvor ogsaa *Ariadne* blev ved at være evig ung.

Dersom nu *Bachos* ikke var andet end en *Drukkenbolt*, der trak om med sine Svirebrødre og forvandlede skikkelige Folks Koner til værre end fulde Fiskerkiællinger, eller duede dog *Bachos-Mythen* ikke til andet end til Malerier af Vinhøsten og Skildter for Vinhuse, da havde vi alt opholdt os for længe derved, men da maatte *Grækerne*, ved at forgude saa aandløst og smagløst et Væv, ogsaa aldeles have glemst sig selv, saa de maatte bogstavelig have gjort det i Fuldskab og vilde da, ligesom vore fleste Nattesangere om *Bachos*, sagtens angret det, saasomt de blev ædrue. Der behøves imidlertid ikke megen Dybsindighed til at opdage, hvad der forsonede *Grækerne* med *Bachos-Mythen*, og selv til en vis Grad med *Bachanalet*, thi de fortæller os selv, at disse To var Forældrene til *Syngespillet* i begge sine Skikkelser, *Tragedien* saavelsom *Komedien*, ja *Æskylos* skal selv have fortalt, at han skrev sin første *Tragedie* efter Befaling af *Bachos*, som 104aabenbarede sig for ham i Drømme. Her har vi da ikke blot en god *historisk* Nøgel til det *mythiske* Muse-Chor ved *Kadmos-Brylluppet*, men vist ogsaa en god *historisk* Forklaring af den *Thebanske* *Bachos-Moder Semele*, som Heelsyster til *Symmelos* (Chorsangen), unægtelig den Smukkeste af alle *Kadmos-Døttrene*, i hvem den Olympiske *Zeus* godt kunde være bekiendt at forelske sig. Naar vi da med *Pindars* "citharbeherskende Sange" for Øie, tænke os deres Tip-Oldemødre som dramatiske Chorsange, hvori Østerlandske Myther forbandt sig med Græske, da er vi paa en Maade selv *Tilskuere* ved Opførelsen af det "Thebanske Bryllup", af "Bachos-Fødselen" og af "Semeles Himmelfart" som *Thyone*, med *Duften* af det Himmelske i Støvet. At nu saadanne *dramatiske* Chorsange, der forholdt sig til de berømte *Attiske Syngespil*, som *Natur* til *Konst*, som *Mythe* til *Fabel* og som *Halvguder* til *opvakte Hoveder*, kunde sætte *Græker* i Fyr og Flamme, det er jo intet Under, da man hører, at endnu kan en *Sangerinde* blot med sin Stemme fortrylle *Nordamerikanere*; men at *Theatret* altid ligger nær ved *Bachanalet*, og at hele dets Trylleri maa lignes ved en *Ruus*, det undgik heller ikke Grækernes Opmærksomhed, og naar det tiltrækker sig Vores, da gaer der et Lys op over *Bachos-Sagnene*, der vel ikke klarer Alt, men lader os dog allevegne skimte Sammenhængen og viser os klarlig Grunden til al Forvirringen. Vi kan saaledes godt see, at *Vinen*, som, selv efter *Brændevinets* Opkomst, og selv hvor man ingen *Vingaarde* har, spiller en betydelig Rolle i Menneskelivet, maatte, baade til det Bedre og til det Værre, spille en endnu langt Større i Oldtiden, især ved *Vinavlens Indførelse* i et Land, da det maatte gaae Mange, som det gik *Noah* efter Syndfloden, og det er høist mærkeligt, at med hans *Bachanal* forbinder sig ogsaa et lille *dramatisk* Optrin, som viser os, hvor naturlig denne Forbindelse falder. Gaaer vi nu lidt dybere, og betænker, hvad *Vinen*, som et ægte Naturprodukt og uden al Misbrug, kunde og maatte være for Mennesket, da maa vi med *Kyklopen* i *Odysseen* selv kalde den en *Green* af *Nektar-Floden*, og den bliver os af sig selv et *Billede* paa Støvet *Oplivelse* af Aanden, saa den forvirrede Sammenblanding af Billedet med Grundkraften, og selv denne Sammenblandings Forgudelse, som et Olympisk Mysterium, var i Hedenskabets, Billeddyrkelsens og Afguderiets Dage uundgaaelig.

De vittige *Græker* mærkede imidlertid selv godt, at *Bachos-Sagnene* var i Vilderede, som et Huus Morgenen efter et stort Drikkelag, og de prøvede paa at bringe lidt Orden tilveie ved at antage, der var to eller tre *Dionyser*: en oprindelig Olympier, *Semele-Sønnen* og vel endnu en *Ammonisk* eller *Afrikansk*; men det gik dem over Magten at oprede Forholdet og de nøiedes derfor sædvanlig, som *Herodot*, med at tænke, man havde faaet *Bachos-Dyrkelsen* fra *Ægypten*, hvor den var ældgammel, og siden selv gjort *Mythen*, saadan som *Hesiod* og *Homer* gjorde Saamange. Vi kan derimod godt skimte, at *Grækerne* havde en ældgammel Mythe om *Opliveren Zagreus*, som en Søn af *Persephone* med *Zeus* i Slangelignelse, der vel blev sønderrevet i Striden med *Giganterne*, men blev, da *Athene* bragde *Zeus* hans *Hjerte*, lyslevende paany, og kæmpede for Olympierne som en *Løve*, og det er en *Vin-Mythe*, som har naturlig Betydning for Menneske-Livet, saalænge der endnu findes *Begeistring*, som altid er forbundet med en Slags *Ruus*. Vi kan fremdeles skiønne, at *Bachos-Navnet*, der paa Østerlandsk betyder *heftig Attraa*, maa, saavelsom Chorsangen og *Vinavlens*, være kommet til *Grækenland* med *Phønicerne*, og have skabt Sagnet om *Semele-Sønnen*, hvem man naturligviis tillagde hele *Vinavlens Historie*, fra *Indien* og *Ægypten* lige til *Theben* og *Argos*.

Endelig kan vi i Sagnet om *Dionysos*, som *Ammons-Sønnen* fra *Lybien*, der paa *Kreta* holder Strid med *Kronos* og alle *Titanerne*, ikke blot finde tydelige Spor af det *Ægyptiske* Elements Strid med det *Phøniciske* i

Grækenland, men ogsaa dunkle Spor af en deilig *Vin-Mythe*, der minder os om Livets Træ i Paradis; thi i dette Ammonske Sagn hos *Diodor* finder vi *Amaltheas Fyldehorn* skildret som et *Paradis* med de mest levende Farver, og midt i Haven, frugtbar og immergrøn, hvor Fuglene syngte af Natur mere harmonisk end nogen Konst kan lære, hvor al Verdens Blomster udduffte deres Sødme, og hvor man ikke seer et eneste *affaldet* eller *vissent* Blad, der opfødes *Dionysos* i en *Ædelstens-Grotte*, som spiller 107i alle muelige Farver, og er klart oplyst af Solskin, men dog med kiølige Skygger.

For Resten maae vi ikke oversee det mærkelige Træk, at *Semele-Sønnen*, da han besteg Olympen, tog *Hephæstos* med sig, som sad og suurmulede paa *Lemnos*, thi det er vittig sagt, at kun *Bachos* kunde løfte den Krøbling til Skyerne, og der er en dyb Sammenhæng mellem Sang-Rusen og Billed-Dyrkelsen.

Phix eller Sphinx og Ødip.

I *Stamtavlen* kaldes *Sphinxen Phix* og betegnes ikke som *Chimæras Syster*, men som hendes *Datter* med *Geryons Fæhund Orthros*, og det nævnes blot, at den blev *Kadmeernes Ulykke*, uden al Oplysning om, *hvorledes*, saa hvordan baade *Sphinxen* og *Ødip* har seet ud i *Mythen*, førend de *Attiske Digtere* fik Fingre paa dem, det skal Ingen let kunne sige.

Efter *Bibliotheket* havde *Sphinxen* et Jomfru-Ansigt, Løve-Krop og Fugle-Vinger, var sendt af *Here* for at pine *Thebanerne* med en Gaade, som den havde lært af *Muserne*, og leirede sig derfor ved Landeveien over *Phix-Bjerget*, hvor den tog alle dem af Dage, som ikke kunde sige, hvad det var, der kun havde een Stemme, men var baade *firbenet*, *tobenet* og *trebenet*? Denne Gaade kunde Ingen giætte uden *Kadmeeren Ødipos* (Fodklog) som svarede: det var "*Mennesket*," fordi vi gaaer paa Fire, mens vi er smaa, siden paa To, og naar vi bliver gamle, tager vi Kieppen til 108det tredie Been; men saasnart *Sphinxen* hørde det, styrtede den sig selv i Afgrunden.

Denne Deel af Sagnet betragtes bedst for sig selv, som en *Fabel*, der vil sige, at *Blændværk* er en Pestilens, men falder bort af sig selv, saasnart dets Hemmelighed, som er Tomhed, opdages; thi *Phix* betyder *Sminke*, og *Fodgaaden*, som *Fodklog* løser, maa man lee ad, men dog kan den dybere Mening ogsaa lege Skiul deri, at "*Mennesket*" kun blændes, til han kiender sig selv igien under alle Forklædninger.

Dette Fix-Fax er nu saaledes knyttet til *Kadmos-Sagnet*, at da Kong *Labdakos* (Stamihak) en Sønesøn af *Kadmos*, var omkommet, hardtad paa samme Maade som *Pentheus*, spilledes i hans Søns Mindreaarighed den berømte Tragedie med *Amphion* og *Niobe*, men da den var ude og *Niobe forstenet*, kom *Labdakiden Lajos* (Steenbider) paa Thronen, og han vilde ingen Børn havt, fordi det var ham spaaet, han skulde falde for sin egen Afkom. I en *Ruus* glemde han imidlertid sig selv og blev Fader til *Ødip*, som vel blev udsat, men frelst, og dræbde siden i Uvidenhed sin Fader, hvorpaa der blev udraabt i *Theben*, at hvem der kunde giætte *Sphinxens* Gaade skulde have baade Thronen og Enkedronningen, og saaledes, siger man, blev den ulykkelige *Kadmeer* uvidende sin egen Moders Mand, og Fader til de unaturlige Tvillinger: *Eteokles* og *Polynikes*, som stredes om Kronen, til de faldt Begge.

Da nu *Ødip* aabenbar skal være den *Thebanske Viismand*, da Dronningen *Iokaste* eller *Epikastes* 109Navn peger paa *Aphrodites* Tryllebelte (*Okestos*); da *Eteokles* og *Polynikes* ventelig skal betyde *Grundtræt* og *Trættekiær*, og da det endelig er fra *Argos* *Polynikes* faaer Hjelpetropper til at bestorme *Theben*, maa det Hele vel betragtes som en *Tempel-Mythe* om den *Phøniciske* Storheds Undergang i Grækenland, og det er i alt Fald kun fra denne Side, det her vedkommer os.

Man har ellers ogsaa fortalt, at da de unaturlige Tvillinger blev brændt paa samme Baal, skildte selv Luerne sig ad og kunde ikke bringes til at flyde sammen, og svarede de til deres Navne, da følger det af sig selv, thi *Dorskhed* og *Balstyrighed* udelukke hinanden.

Dioskurerne.

Der er to Tvillinger, som kun har Moder sammen, da den Ene har *Zeus* og den Anden et dødeligt Menneske til Fader, men som, desuagtet, er saa ganske eet Hjerter og een Sjæl, at da Døden skildte dem ad, vilde *Gude-Sønnen* ikke modtage Udødeligheden paa *Olymp*, med mindre han maatte dele den med sin Tvilling-Broder, hvad ogsaa blev bevilget, naar han igien vilde dele Dødningsens Kaar, og nu er de Begge hveranden Dag i *Hades* og hveranden paa *Olymp*.

Denne *Fælllesskabs-Mythe* er saa dyb og deilig, at den ei trænger til berømte Navne for at blive udødelig,

men har meget mere nu over tusinde Aar slæbt Fægtemesteren *Polydeukes* og Mesterkudskens *Kastors* Navne efter sig, uden at Nogen har kunnet opdage, hvor 110den Kiærlighed kom fra, da Mythen aabenbar ligesaa lidt har Moder som Fader tilfælles med fornævnte Spartanske eller Ætoliske *Leda-Sønner*, om hvem man ellers slet ikke veed andet at fortælle, end at de var ogsaa med paa Vildsvins-Jagten ved *Kalydon* og paa Toget til *Kolchis*, og at de faldt for to *Messeniske* Brødre, hvis Brude de havde ranet. Man seer imidlertid godt, at Mythen har før været henført til de *Kabiriske* Brødre *Jasion* og *Dardanos* og sat i Forbindelse med *Tvillingernes Himmeltegn*, hvis Stjerner altid ved *Opgang* og *Nedgang* følges ad, og Ombytningen er da et af de *Orphiske Trylleries*, baaret af det *argonautiske* Jærtegn under en svær Storm, da de himmelske Tvillinger i Straale-Skikkelse skal have sat sig paa Hovedet af *Kastor* og *Polydeukes*, som underveis var indviet i de *Kabiriske Mysterier*.

Vi kan derimod forstaae, at selv Tvillingernes *Himmeltegn*, hvor vist saa end de *Tyriske* eller *Græske* Skippere havde stirret paa det, umulig kunde straalet *mythisk* ud af Menneske-Munden, hvis der ikke i Menneske-Hjertet havde været en dyb Følelse af det vidunderlige Fællesskab, *Kiærlighed* kan skabe mellem *Hjertens-Venner*, hvor forskiellige de end ellers maatte være, saa de vil *leve og døe* med hinanden. Dette Fællesskab, der i *Norden* udviklede sig *historisk*, som et *Fostbroderskab*, opfattede *Grækerne naturlig*, som det ægte *Tvilling-Mærke*, og vil vi see, hvordan de forestillede sig Hemmeligheden, behøve vi blot at læse, hvorledes *Herakles*, denne u dødelige Helt, blev 111Tvillingbroder til *Iphikles* (Kraftskyggen); men vi maae heller ikke overse, at det var i den *Spartanske* Forfatning *Fællesskabet* fremtraadte mest glimrende for Grækernes Øine, thi det er, hvad der baade har talt for *Kastor* og *Polydeukes* og skabt Sagnet om *Orestes* (Bjergboen) og *Pylades* (Huleboen), som altid følges ad.

Vil vi nu see, hvad den ligesaa rige som dybe Tvilling-Mythe har at betyde under alle Himmelegne, hvor Menneske-Livet faaer Held til at udvikle sig, da er *naturligviis* Indbildnings-Kraften og Forstanden et Par Tvillinger, som det fælles *Moder-Hjerte* kan og skal uopløselig forbinde, og det vil *historisk* vise sig i Forholdet mellem *Mund* og *Pen*, som Tvillinger af *Modersmaalet*, der ogsaa kan og skal døie Ondt og Godt, leve og døe med hinanden.

Vil vi endelig see, hvordan *Grækerne* tænkte sig *Muligheden* af et saadant virkeligt Fællesskab, da skal vi lægge Mærke til *Navnene* paa det Firspand, som *Here* og *Hermes* forærede Tvillingerne, thi *Phlogeos* og *Harpagos*, *Exalites* og *Kyllares* er aabenbar saaledes *parrede*, at de kommer ikke af Stedet, uden de smukt overvinder dem selv og læmper sig efter hinanden.

Koronis og Asklepios.

Efter *Bibliotheket* var *Koronis* (Kransen) en Datter af Thessaleren *Phlegyas*, som overtalte hende til at give Arkaderen *Ischys* (Styrken) sin Haand, uagtet hun var frugtsommelig ved *Apollo*, og vel blev den 112hvide Ravn sort til Straf, fordi han sladdrede derom, men dog kostede det *Koronis* Livet, saa fra hendes Baal maatte *Asklepios* bogstavelig reddes som en Brand af Ilden. Han blev nu opfostret af *Chiron* og drev det saavidt i *Lægekunsten*, at han endogsaa skal have opvakt en Død, skiøndt man ikke kan enes om, hvad det var for En, men saa blev *Zeus* bange for, at Folk herefter vilde tænke, de kunde hjælpe dem selv, derfor nedlyne han *Asklepios*. Apol blev rigtig nok derover saa bister, at han dræbde *Kykloperne*, som havde smeddet Lynstraalen, men derfor var han selv nerved at blive styrtet til *Tartaros* og maatte takke sin Moder for, at han slap med at vogte Faar et Aarstid for Kong *Admet* i *Pheræ*.

Allerede dette klinger aandløst nok, men, siden det staaer i *Bibliotheket*, maae vi dog ogsaa vide, at *Asklepios* var egenlig kun en Hexemester, som gjorde Konster med *Medusas* Blod, saa med hvad der var flydt til *Venstre* slog han Folk ihjel, og med hvad der var flydt til *Høire* vakde han dem op igjen.

Heraf seer vi, at denne *Asklepios*, som var Skibsdoktor paa *Argo*, er blevet ordenlig indviet i de *Orphiske* Mysterier, som saa vidunderlig har svaret til deres *Navn*, at de var baade mørke, tomme og faderløse; thi naar *Apol*, som naturligviis selv kunde baade *saare* og *læge*, vilde have sin Søn det lært, da tyede han neppe til *Chiron*, og endnu mindre til det Hexeblood, der var værre at finde end den Sne, der faldt ifjor.

113Den første Deel af Sagnet møder vi for Resten hos *Pindar*, som har det smukke Træk, at det var *Guldet*, der fristede *Asklepios* til at misbruge sin Konst, men han fordærver det rigtig nok selv, ved at raade sin "kiære Sjæl"

Evighed tænk du ei paa!
Tragt efter hvad du kan naae!

Hvordan man nu fik *Asklepios*, som stod sig saa ilde hos *Zeus*, op paa *Olympen*, hvor han skal være blevet *Livlæge* efter den gamle *Pæon* fra *Ægypten*, som, efter *Iliaden*, dog endnu var rask og rørig, det vedkommer os vel ikke her; men det kan dog bemærkes, at naar *Kykloperne* var slaaet ihjel, saa *Zeus* ingen Lynstraaler

havde, maatte han naturligviis finde sig i meget, saa baade havde det sine gode Grunde at han *ikke* nedlyne *Apol*, og det kunde ikke falde *Orpheus* vanskeligt, mens *Apol* vogtede Faar i *Pheræ*, at fortrylle *Olympierne* med sin Sang og Lire, saa de tillod, at naar Skyggen af hans gamle Reisefælle til *Kolchis* kunde snige sig ud af *Hades* og lade være at see sig tilbage, skulde Samme herefter nyde al den guddommelige *Ære* og *Værdighed*, som den ottende *Kabir*, *Æsmun*, hidtil havde været i Besiddelse af.

Argonauterne.

Det er intet godt Varsel, at vi, for at komme ordenlig til det *gyldne Skind* og *Argos* Helteskare, maae begynde med *Æolos*, som allerede i *Odysseen* var en Vindmager og blev i *Æneiden* til en bedrøvelig En; 114men da det aabenbar giælder om et *Søtog*, bør det dog ikke komme *Jason* og hans Stalbrødre til nogen Skade paa gode Navn og Rygte.

Æolos var nemlig, som vi her maae huske, efter *Bibliotheket*, en af *Hellens* Sønner med Nymphen *Orseis* (Raske), og han havde ikke mindre end syv Sønner, hvoraf vi vel her kun har lidt med de Tre: *Athamas*, *Salmones* og *Kretheus* at giøre, men maae dog for Selskabs Skyld ogsaa nævne *Sisyphos* i *Korinth*, som den største *Lurendreier*, Grækerne kiendte, saa Rygtet gik endogsaa, at han efter Døden skulde have narret *Pluto* og gjort sig et Svinkeærende op til Jorden, hvorfra han kom aldrig tilbage.

Athamas, hører vi nu, var Konge i *Bøotien*, og havde med sin første Dronning *Nephele* (Sky) to Børn: *Phrixos* og *Helle*, som fik *Kadmos*-Datteren *Ino* til Stifmoder, og havde det meget ondt, ja, skulde tilsidst, i Anledning af en Misvext, som *Ino* selv med List havde frembragt, været opoffrede; men de frelstes dog af deres egen Moder, der var ligesom en Gudinde, og havde faaet en *Væder* til dem af *Hermes*, som de kunde ride paa, hvorhen de vilde. De red da lukt over *Hellespont*, hvor *Helle* dog faldt af og druknede, og *Phrixos* fortsatte Reisen til *Kolchis* ved det Sorte Hav, hvor *Helios*-Sønnen *Æetes* herskede og gav ham en af sine Døttre, *Chalkiope*, tilægte, og nu blev da *Væderen* offret, men *Gyldenskindet* af den blev hængt op i *Ares-Lunden* og bevogtet af en Drage.

Om nu denne *Phrixos* (Dirre) selv slap hjem 115igjen til Grækenland, derom er Meningerne deelte; men allenfalds kom En af hans Sønner, *Argos*, som var Skibsbygger, hjem med hans Rygte og gav Anledning til *Jasons* berømte Fart efter *Gyldenskindet*.

For at komme rigtig til *Jason*, maae vi imidlertid lære, at *Æoliden* *Salmones* i *Elis*, som kaldte sig selv *Zeus* og efterabede hans Torden, men sank for hans Lyn, havde en Datter, *Tyro*, som først med *Poseidon* avlede *Pelias* og siden med sin Farbroder, Kong *Kretheus* i det thessaliske *laolkos*, *Jasons* Fader *Æson*.

Det var da nu *Æoliden* *Pelias*, Søn af *Poseidon*, der udsendte *Jason* efter *Gyldenskindet*, og Skibet bygde *Argos*, Søn af *Phrixos*, men dog kun ved Hjelp af *Athene*, som blandt Andet skaffede ham en Planke af den *mælende Bøg* i *Dodone*, som skulde sætte Liv i det Hele. Heltene var for en stor Deel *Vildsvins-Jægerne* fra *Kalydon*, saa foruden Styrmanden *Tiphys* (Maren), behøver vi kun at nævne *Orpheus* og *Asklepios*, samt *Boreas*-Sønnerne *Zetes* og *Kalais*; thi vel siger man, *Herakles* skulde ogsaa været med, men dels var han vel ikke født, dels ymter man om, at Skibet kunde *ikke* bære ham, og endelig tilstaae de, som holde stærkest paa ham, at han løb fra dem underveis.

Nu at fortælle hele Reisen frem og tilbage, vilde være altfor kiedsommeligt, og at opregne *Jasons* Heltegierninger, det er reent umuligt, thi ved Ankomsten til *Kolchis* bliver Kongedatteren *Medea*, som var en stor Hex, strax Heltinden i hele Stykket, dysser Dragen 116i *Søvn*, mens man stjæler *Gyldenskindet*, og standser sin Fader, som sætter efter Tyvene, i Farten.

Landingen paa *Lemnos* og Besøget hos Kong *Phineus* i *Salmydessa* er imidlertid dog to livlige Træk paa Udveien, som vi et Øieblik maae dvæle ved.

Lemnos var nemlig i den mythiske Tid ei blot berømt for sit *Hephæstos*-Værksted, men ogsaa berygtet for sine Kvinders Grumhed, thi da *Aphrodite* havde straffet dem med stinkende Aande, fordi de forsømde hendes Dyrkelse, og Mændene desaa tog sig *Medhustruer* fra *Thrakien*, saa sammenrottede *Lemnierinderne* sig og slog alle Mandfolk ihjel, saanærsom *Thoas*, der blev skjult af sin Datter *Hypsipyle*, og da dette blev opdaget, drev de hende i Landflygtighed, skiøndt hun var deres Dronning. Hun regierede dog endnu, da *Argonauterne* kom, og blev ved *Jason* Moder til *Euneos* (Heelbefaren), som solgte Vin til de *Trojanske* Helte og faaer Berømmelse derfor, saalænge *Iliaden* læses.

Om Kong *Phineus*, som Harpyerne snappede Maden af Munden paa, har vi allerede hørt lidt, men maae dog ikke glemme det gode Raad, han gav *Argonauterne*, forat de kunde slippe heelskindet igiennem ved *Symplegaderne*, som var to Klipper i *Løbet*, der havde den slemme Vane hverandet Øieblik at slaae sammen og knuse alt Mellemværende. De skulde nemlig, sagde *Phineus*, lade en Due flyve foran, og naar den slap

igiennem, kun rask følge efter, og det lykkedes ikke blot, saa Duen mistede kun lidt af Halen og Skibet lidt 117af Bagstavnen, men siden stod Klipperne smukt stille, saa Løbet blev frit.

Det Sidste stemmer rigtig nok ikke med *Odyseeren*, som paastaaer, at endnu efter *Argos* Lykke, som maa tilskrives *Here*, blev *Symplegaderne* ved at slaae Duer ihjel, for ikke at tale om Skibe, men blandt alle Skipper-Efterretninger maae vel *Odyseens* kaldes de allerupaalideligste.

Spørger vi nu, hvad der blev af *Gyldenskindet*, som hele Reisen var gjort for, da faae vi slet intet Svar, men derimod en lang Fortælling om *Medeas* Hexe-Konster, først i *laolkos*, hvor hun skal have narret *Pelias-Døttrene* til at koge deres Fader for at faae ham ung igjen, og derpaa i *Korinth*, hvor hun, iblandt andet, skal have slagtet sine egne Børn, og endelig i *Athenen*, hvor hun skal være kommet kiørende til giennem Luften paa en Vogn med vingede Drager, som hun havde laant af sin Farfader *Helios* og kunde da sagtens bedaare den gamle Kong *Ægeus*. Athenienserne skal imidlertid dog have jaget Hexen paa Døren, saa hun maatte hjem til *Kolchis* igjen, og dermed er *Æventyret* ude.

At nu dette *Æventyr* er blevet saa langt og forvirret, kan ikke undre os, naar vi veed, at først legede man flittig med det paa *Skuepladsen i Athenen*, og siden blev det de *Alexandrinske* Poeters Livstykke, som havde deres Styrke i Breden og tænkte: jo mere Løgn, des større Digt; men hvad der ligger til Grund for det 118Hele, er naturligviis derved blevet meget vanskeligt at opdage, saa man kan godt være bekiendt at tage feil derad.

Da vi imidlertid veed, at *Æolerne* var fra Arildstid bekiendte som de Græske *Ulke*, og da de *Asiatiske* Plantestæder ligeop til det *Sorte Hav* aabenbar er fra den *Mythiske* Tid, der ikke lader sig maale med den Følgendes Alen, saa kan det neppe feile, at det var *Mythen* herom, *Orpheus* stræbde at omarbeide til et stort *mystisk* Heltedigt, hvori Hexeriet med al mulig Edder og Forgift blev det rette *Gyldenskind*.

See vi derfor bort fra alt det Langtrukne, Modbydelige og Smagløse, der umulig kan høre til en ægte Græsk Mythe, da skimte vi i *Phrixos* de *Bøotiske* *Æoler*, som har ladt sig drive til *Søes* af *Kadmeerne*, og ei helmet, før de med *Hermes-Væderen*, den gyldne Skibsfart, naaede det *Sorte Hav*, hvor *Chalkiope* (Rabenskrallen), som *Phrixos* ægtede, ventelig skal betyde *Sinope*, der, efter en anden mythisk Vending, var en Datter af *Asopos*, som *Apollo* førde sammesteds hen.

Argonauter-Toget fra *laolkos* skal da melde, at det levende Samkvem mellem *Grækenland* og de *Asiatiske* Plantestæder ligeop til *Kolchis*, bragdes istand af de *Thessaliske* *Æoler*, dog ikke uden Hjælp af de Udvandrede, der maatte lære dem at bygge Skibe til de lange Reiser, og dermed passer det godt nok, at *Jason* flytter til *Korinth*, som aabenbar har været den ypperste *Søstad* i *Grækenland*, til *Athenen* blev det. *Gyldenskindet* skal da naturligviis betyde Udbyttet og 119det maae *Hollænderne* have kunnet føle paa sig, siden det var dem, der i deres opblomstrende *Søfarts* og *Handels* Tid gjorde en *Ridderorden* af det, der dog siden, ligesom *Argo-Mythen*, er faldet i forkerte Hænder.

Fabelen om *Symplegaderne* kan vi nu vist dristig lade forklare sig selv, som en god Formaning om, baade til Lands og til Vands at passe Leiligheden og gribe Øieblikket, men den *Lemniske* Knude er ikke saa let at løse, saa den vil vi her gaae forbi, men dog i Forbigaaende anmærke, at er *Athenen* og *Theseus* virkelig blevet giæstet af *Amazoner* (Hjerteløse), maa det vel have været af de *Lemniske*, og *Herodot* har virkelig en lille Historie om en Feide mellem *Athenienserne* og *Lemnierne*, som godt kunde tage den *mythiske* Vending, vi saae. Baade *Æschylos*, *Sophokles* og *Euripides* har da ogsaa havt travlt med *Hypsipyle* og alle de *Lemniske* Fruer, saa det er maaskee dem selv, der har gjort Historien saa æventyrlig.

Til Slutning maa det dog siges, at i *Stamtavlen*, som vi nu har den, nævnes ikke blot *Jason* og hans besværlige Reise, men ogsaa en Søn af ham og *Medea*, som skal have hedt *Medeos* og være blevet opfostret hos *Chiron*, men dels kommer der ikke videre ud af det, og dels er det uidentivl en reen Forfalskning, da de Gamle anføre et *Hesiodisk* Vers, hvori *Chiron* nævnes som *Jasons* Fosterfader, og hvori den forfløine *Medeos*, som ellers gives en ganske anden Fader, nemt kunde indsmugles.

Alkmene og Herakles.

Da *Alkmene* (Ædelmodigheden), efter det mærkelige Sagn hos *Diodor*, var den sidste dødelige Skønhed, som *Zeus* fandt elskværdig, og da *Herakles-Mythen* virkelig slutter den Græske *Mythologi*, saa maa man vel sige: den ender, som den begyndte, med et *Virvar*, thi et Saadant, der leder om sin Mage, er *Herakles-Mythen*, i det Mindste i den Skikkelse, vi finde den hos *Mythographerne*, der har fortalt os Løst og Fast om denne Grækernes Yndling, uden at gjøre mindste Forskiel paa deres Kilder og Hjemmel. At *Græsk*, *Ægyptisk* og *Phøniskisk* her er sammenblandet endnu stærkere end i *Bachos-Mythen*, det har allerede *Herodot* gjort os

opmærksom paa, men baade han og hans Landsmænd har været ubarmhjertige nok til at overlade os hele Uleiligheden med at hitte Rede i Forvirringen, der omtrent maatte hævet sig selv, naar *Herodot* blot vilde fortalt os, hvad han havde hørt om den *Ægyptiske* Herakles i Memphis og Sais, og hvad om den *Tyriske* i *Zor* og paa *Thaso*. Nu har vi derimod ingen anden Ledetraad end den almindelige Rettesnor, hvorefter Alt hvad der angaaer "lange Reiser", helst maa henføres til den *Tyriske*, og Alt hvad der smager af *Almanakken* og Vandledningen til den *Ægyptiske*, men da der nu ogsaa fra Theben er indflydt et *Tyrisk* og fra Argos og Kreta et *Ægyptisk* Element i den *Græske* Mythedannelse, kan vi dog selv med den største Forsigtighed heri let tage fejl.

Det kan imidlertid aldrig feile, at jo *Rammen* er

121 *Græsk* Arbeide, og naar kun det er nogenlunde forsvarlig gjort, maae vi deraf kunne slutte os til den *Græske* Betragtning af *Halvguden*, om vi end ikke nær kan finde Rede i alle hans Bedrifter.

Alkmene, hører vi da, var en Sønndatter af *Perseus*, gift med sin Morbroder *Amphithryo* (Aflægs), som dog ogsaa var en Sønnesøn af *Perseus*, og de var følgelig *Argiver*, men Skæbnen førde dem til *Theben*, da *Kreon* herskede der, og *Tiresias* endnu levede, altsaa i *Sphinxens* Dage, just før *Ødip* kom paa Thronen; men vi maae naturligviis hverken her eller overalt i Herakles-Mythen tage det strængt med *Tidsregningen*, naar vi vil blive ved Samlingen.

I *Theben* fødte *Alkmene* Tvillinger, hvoraf *Iphikles* havde *Amphitryo*, men *Herakles* *Zeus* til Fader, og alle de saakaldte "Herkuliske Arbeider" dreie sig nu om et spændt Forhold, der var mellem Halvguden og hans kiødelige Frænde *Eurystheus* i *Mykene*, hvis urimelige Indfald han, efter den ubøielige Skæbnes Villie, maatte rette sig efter. Grunden hertil er man naturligviis meget nysgierrig efter at vide, og skiøndt *Iliadens* Oplysning klinger noget mistænkelig, maae vi dog, i Mangel af bedre, tage til Takke dermed. *Zeus* havde nemlig nøie udregnet sin Søns Fødselsdag og vidste, at den *Perside*, som da fødtes, skulde være Herre over hele sin Slægt, men det roste han sig paa *Olymp* fortidlig af, og *Here* spillede ham da det Puds at forsinke *Alkmenes* Forløsning, og derimod lade *Eurystheus* fødes meget fortidlig paa den lykkelige Dag.

122 *Herakles* gik nu vel fra Forstanden, da han opdagede sin haarde Skæbne, men fandt sig dog omsider i den, da det *Delphiske Orakel* aabenbarede ham, at han maatte trælle for *Eurystheus* i tolv Aar, men skulde saa ogsaa derved vinde *Udødelighed*.

Hvad for nogen af de mange Heltegierninger, man tilskriver Herakles, der nu var de *Tolv Arbeider* for Herren i *Mykene*, derom er man vel ikke ganske enig, men vi veed dog fra *Pausanias*, at de var afbildede i *Olympias* berømte Tempel omtrent ligesom de opregnes i *Bibliotheket*, hvorefter det blev ham paalagt at dræbe den *Nemæiske* Løve og den *Lernæiske* Vandsnog, at fange den *Erymanthiske* Vildbasse, den *Guldhornede* Kronhjort og den *Kretensiske* Tyr, at forjage de *Stymphaliske* Traner og at rense *Augias-Stalden*, at løse *Thraker-Kongen* *Diomedes* Heste og *Amazon-Dronningen* *Hippolitas* Bælte, og endelig at hente *Geryons* Oxer, *Hesperidernes* Guldbæbler og Helvedhunden *Kerberos*.

Af alt dette nævner *Stamtavlen* kun de tre Arbeider med *Løven*, *Vandsnogen* og *Geryons Oxer*, og af Heltens andre Bedrifter kun Løsningen af *Prometheus*.

Foruden dette gaadefulde Størværk tillægger derimod *Bibliotheket* ham en heel Deel, paa fri Haand, saasom Indtagelsen af *Pylos*, *Sparta* og *Troja*, Ødelæggelsen af *Kentaureerne*, og da især mageløse Kampe baade for og imod de *Olympiske* Guder.

Om den uundværlige Bistand, *Herakles* gjorde *Olym¹²³pieerne* i Striden med *Giganterne* har vi imidlertid allerede hørt, og maae da kun bemærke, det skal baade have været med *Ares*, *Poseidon*, *Pluto* og *Apol*, han prøvede Styrke, i hvilken Anledning *Pindar* siger ret artig:

Gude-Nid er Trolde-Vid,
Pral deraf er Galenskab!

Disse Heltegierninger maa vi da vel kalde langt mindre *græske* end *ægyptiske*, og det Samme er Tilfældet med den Sidste, der nævnes; thi det er Kampen med Flodguden eller Strømkarlen *Acheloos* i Tyre-Skikkelse, som vil gjøre ham Giftermaalet med *Øneus-Datteren* *Deianira* stridig, men mister Et af sine Horn, som han da maae kiøbe af *Herakles* igjen med *Amaltheas* Overflødheds-Horn. Selv kiøber dog Helten *Deianira* endnu dyrere, thi hun, som er Syster til *Meleager*, giver ham en forhexet Kappe, hvoraf han brænder op, og maa da trøste sig med *Olympen*, hvor han ogsaa fra Baalet skal være steget op og have ægtet *Hebe*.

Betragter vi nu dette nøgne Omrids, da behøve vi neppe engang at vide, at *Herakles* ogsaa kaldtes Stifteren af de *Olympiske* Lege, for at see, det var *Æres-Følelsen* og *Legems-Styrken*, Grækerne i ham løftede til Skyerne, altsaa, med eet Ord, hvad de i deres Billedsprog kaldte *Løven*, thi herpaa hentyder ikke blot *Løvehuden*, som Helten egenlig gik hverdag med, men ogsaa hans *Græske* Navn *Alkæos* (*Løvehale*) og sagtens tillige hans *laante* Navn *Herakles*, der paa Østerlandsk netop kan betyde *Løvehud*.

124Hvad enten vi nu fremdeles tænker paa *Samson* eller paa *Stærkodder*, som *Herakles* aabenbar har nogen Lighed med, da ledes vi til den Tanke, at *Æres-Følelse* og *Legems-Styrke* virkelig er det *Sidste* hos et Folk, der lader sig gjøre en Halvgud af, og det endda daarlig nok, da han bestandig, som *Herakles*, fristes til at misbruge sin Styrke og foretrække sin egen *Ære*, istedenfor kun at see paa *Gudernes*. Dette maatte nu saameget mere være Tilfældet med *Herakles*, som *Grækernes Æres-Følelse* var langt fra at være den *fineste*, og Helten nødvendig maatte tabe *Ærefrygten* for *Olympierne*, naar han hørde af *Athenes* egen Mund, at han var dem aldeles *uundværlig*, saa det bør slet ikke undre os at høre meget om *Herakles*, som baade *Zeus* og han havde Skam af, og at see ham spænde Buen mod *Olympierne* selv, naar de vilde gaae strængt irette med ham. Dette var nu især Tilfældet, da han havde begaaet det store *Nidingsværk* at skyde sin uskyldige Gæsteven *Iphitos* i Graven ved *Tirynt*, efter Alt at dømme, blot fordi han i den "Høimodige" saae en farlig Medbeiler paa *Ærens Bane*; thi da faldt han i en svær indvortes Sygdom og da han spurgte det *Delphiske Orakel* til Raads, vilde *Pythia* slet ikke svare ham, men saa tog han *Trefoden* med Vold og Magt og truede med at stifte et *Orakel* for sin egen Mund, og nu gik *Olympierne* paa Forlig med ham, paa det Vilkaar, at han virkelig skulde sælge sig til Træl paa tre Aar og give *Kiøbesummen* i Mandebod. Ved denne Leilighed var det han kæmpede med *Apol*, til, som *Bibliotheket* siger, *Zeus* 125skilte dem ad ved en *Lynstraale*, eller, som det ordenlig stod afbildet i *Delphi*, til *Athene* fik ham beroliget, mens *Leto* og *Artemis* holdt paa *Apol*. Her seer man klarlig, det var af de Dage, da *Apol* og *Artemis* spændte hver sin klangfulde Bue mod *Niobes* Børn, saa de sank i *Støvet*, og naar *Herakles* ophøies til Rang med de forældede Guder, da er det kun en høflig Talemaade, thi det er aabenbar dem, der fornedres under ham, som deres Beskytter, han bliver ikke uddødelig med dem, men de dør med ham, og det er i sin Orden, at trods hans glimrende Himmelfart finder *Odysseus* ham klynkende i Skyggeriget. Egenlig burde han fundet *Zeus*, *Apol* og alle *Olympierne* hos ham, og beskyttet den gruelige Opdagelse med Spasen, at det var naturligviis kun deres *Skygger*, thi efter *Herakles-Dagene* gaae de aabenbar kun *igien* med den *sidste Halvgud*, som deres Skytsaand, i *Iliaden*, *Odyssees*, *Pindars* Hymner og de *Attiske* Tragedier, som er det *Mythiske Hades*, der ender sig hos *Lukian* i det bogstavelige *Tartaros*. Hermed staaer da ogsaa den glimrende, men tomme Formæling med *Hebe* i nøieste Forbindelse, thi da hun ved *Olympens* Skiænkebord afløses af den smukke Trojaner-Dreng *Ganymed*, er det aabenbar ikke længer *Nektar*, men fordærvet *Kyprisk Viin*, der flyder i *Kronidens* Bæger, saa *Grækerne* maatte trøste sig med, at ligesom *Herakles* fik *Hebe*, saaledes vandt deres verdslige Poesi den gode *Smag*, *Mythologien* tabde.

126

De Olympiske Lege.

Egenlig, sagde *Eleerne*, var det den *Idæiske* eller *Kretensiske*, altsaa den *Ægyptiske* *Herakles*, som med fire andre *Daktyler* (Haandværkere) var kommet til *Elis* og havde indrettet Legene efter Femfinger-Regningen, og da disse *Daktyler*, efter *Kretensernes* Sigende, var de selvsamme *Kureter*, som opfostrede *Zeus*, saa kunde de dristig lægge til, at *Kronos* og *Zeus* holdt egenlig selv den første *Olympiske Leg*, da de brødes om Verdens-Kronen, og at *Zeus* efter Seieren ordenlig indstiftede Legene, hvorved Seierherren skulde krones med den fredsælle *Oliegren*.

Da vi imidlertid selv i de *Homeriske* Digte Intet høre til de *Olympiske Lege*, hvor Alting, undtagen den ubegribelige *Ære*, faldt i *Sandserne*, saa var det aabenbar først meget senere, de ordenlig hvert femte Aar forkortede Tiden og forskiønnede Livet.

Sagen er nemlig den, at *Legems-Styrke* med Færdighed i alle *Legems-Øvelser* og en vis *Æres-Følelse* var fra *Arilds Tid* i *Argos* og paa *Kreta*, saavel som ved *Nilen*, det hele *Helte-Begreb*, der af al Magt stræbde at gjøre sig gjældende i *Grækenland*, men det varede længe, inden denne *Lotos-Plante* ret vilde smage *Hellenerne*, og før havde det naturligviis heller ingen rigtig Art med de *Olympiske Lege*, der længe fordunkledes af de *Pythiske* i *Delphi*, hvor Poesi og Musik i Forening beilede til *Laurbær-Krandsen*. Hvad den *Argiviske* Spaamand *Amythaon* (*Mytheløs*) havde stilet paa, nærmede sig vel med *Kæmpeskridt*, da 127*Legems-Styrken* og *Æres-Følelsen* forguedes i *Herakles*, *Alkmenes* Søn, men hans *Mythe*, som endte med *Optagelsen* til *Olymp*, svævede dog endnu høit over *Væddeløbene* ved *Olympia*, og stiftede en ganske anden *Olympisk Leg*, som vi endnu med *Fornøielse* betragte i de *Homeriske Digte*. *Iliaden*, som begynder paa *Olympen*, ender imidlertid saagodtsom ved *Olympia*, med *Væddekiørsel* og *Fugleskydning*, ved en *Ligbegængelse*, vi vel maa kalde *Heltenes*, da det virkelig er *Helte-Mythernes*, som siden kun gaaer *igien* hos *Pindar* for at krone Seierherren i de haandgribelige *Olympiske Lege*.

Eris og Ate.

Eris nævnes vel nu i *Stamtavlen* som en Datter af *Styx* og Moder til *Ate*, men kun paa det aabenbar uægte Sted, og af *Dagværket* seer vi, at Grækerne paa den *Hesiodiske* Side har havt en deilig poetisk Forestilling om en *Eris* med to Ansigter, det ene ligesaa smukt, som det andet var stygt, men *Mythographeerne* har udelukkende holdt sig til det Stygge, saa det er *Lexikographeerne* vi maa takke for den Oplysning, at "*Eris*" paa Græsk, omtrent ligesom "*Tvist*" paa Dansk, kan betyde baade Ondt og Godt, og er i sidste Fald en ædel Kappelyst.

Den ene *Eris*, hedder det i *Dagværket*, en Datter af den bælgmørke Nat, føder, med Kiiv og Splid, al Verdens Ulykke, men den *Anden*, som stammer fra *Zeus*, vækker ædel Kappelyst overalt hvor hun kommer:

128Hos dem, som plante og hos dem, som pløie,
Hos Pottemager og hos Tømmermand,
Hos dem, som Ordene til Velklang føie,
Hos hver en Alder og hos hver en Stand!

Om denne *Olympiske Eris* mindes vi ikke blot ved de Pythiske og Olympiske Lege, men ved hele den *Græske Udvikling*, der, saalænge *Aanden* gav den Kraft og Frihed, kastede en mageløs Glands paa Folkelivet, saa vi maatte ønske at *denne Eris* levede op midt iblandt os.

Den *Tartariske Eris*, som vi kiende alt for godt, er imidlertid paa den *Homeriske* Side ene om Navnet, kaldes kiødelig Syster til *Ares* og skildres som en Trolldhex, der i et Øieblik kan voxe fra Jorden til Skyerne, og var naturligviis Skyld baade i den Trojanske Krig og i al Grækenlands Ulykke, efter det sande Ordsprog: splidagtige Riger forgaae, og splidagtige Huse forfalde; men skulde hun have havt en ordenlig *mythologisk* Skikkelse, maatte hun aabenbar have været ældre end baade *Ares* og *Zeus*, været en Datter af *Uranos*, tvetydig fra Begyndelsen.

Hvad nu *Ate* (Forblindelsen) angaaer, da er hun i *Iliaden* en saadan tvetydig Datter af *Zeus*, som forfører ham til at prale for tidlig med sin Helsesøn *Herakles*, saa hans Fødselsdag bliver røbet og forsinket, men til Straf greb da *Zeus* uden al Barmhjertighed *Ate* i hendes gule Lok og smed hende ned til Jorden, hvor hun strøer Torne paa alle de Dødeliges Vei, og kan det sagtens, siger Digteren, da hun selv

129Ei træder paa Jorden ru og brat,
Men skrider os hen over Issen glat!

Dette er unægtelig smukt sagt om Forblindelsen, som et *Selv-Bedrag*, og her har vi da et Exempel paa den *mythiske Fabel* hos Grækerne paa begge Sider af Hellesponten, hvoraf vi see, at Alvor og Sandhed var paa den *Europæiske*, men Munterhed og høiere Sving paa den *Asiatiske* Side, men at Guderne var borte paa begge Sider, som *Hesiodos* selv klager i *Dagværket*:

Op paa Olympen, til Gudernes Sal,
Svang under Slør sig fra Jorderigs Dal
Ædos og *Nemesis*, deilige To,
Vilde ei længer blandt Mennesker boe!

Helena og den Trojanske Krig.

Ligesom vi i den *Nordiske* Mythologi maae regne efter *Hoved-Slag*, saaledes maae vi i den *Græske* regne efter *Gude-Brylluper*, og finder da tre Saadanne med Flid beskrevne: Et med *Zeus* og *Here*, Et med *Kadmos* og *Harmonia*, og endelig Et med *Peleus* og *Thetis*, men bagefter kommer tyndt Øl, maae vi vel sige, naar vi maae gaae til Spottefuglen *Lukian* for at høre om det Sidste, at dertil var alle Gudinder indbudt, undtagen *Eris*, som derfor trillede *Tvistens Æble* ind i Salen med Paaskrift: til den Skiønneste. Da nu baade *Here* og *Athene* gjorde *Aphrodite* Guldæblet stridigt, og *Zeus*, for Husfreds Skyld, ei selv vilde være Dommer, henviste han Gudinderne til den 130skiønne Hyrde paa *Idabjerget*, *Ganymeds Frænde Paris*, en Søn af den Trojanske Kong *Priamos*, som gav *Aphrodite* Prisen og fik derfor Løfte paa Jordens største Skiønhed, som da var Grækerinden *Helena*.

Helena var nu vel, efter *Iliaden*, en ganske almindelig Skiønhed, Datter af Kong *Tyndareus* i *Lacedæmon* og hans Dronning *Leda*, men efter *Bibliotheket* vilde Somme dog sige, hun var en Datter af *Zeus* og *Nemesis*, i Skikkelse af en *Svane* og en *Gaas*, saa *Leda* var kun med at udruge Ægget og opklække den *Olympiske* Giæsling, der blev en saadan mageløs Skiønhed, at alle Græske Prindser beilede til hende, saa *Tyndareus* kom i største Forlegenhed, til *Odysseus* gav ham det gode Raad at lade alle Beilerne sværge, de vilde hjelpe den Lykkelige, om Nogen anfægtede ham, og *Menelaos*, som blev den Lykkelige, fik derfor ogsaa Hjelp fra hele Grækenland, da den *Trojanske* Prinds *Paris* bortførte *Helena*.

Menelaos og hans Broder *Agamemnon* var Sønesønner af den *Pelops*, som gav *Peloponnes* sit Navn, men var dog selv en *Phryger* og Søn af den ulykkelige *Tantalos*, som vel havde Adgang til Gudernes Bord, men maatte i *Tartaros* dyrt bøde for den *Nektar* og *Ambrosia*, han stjal deraf og gav sine Svirebrødre.

Troja, som var bygt paa *Ate-Høien*, saaledes kaldt, fordi det var der, *Ate* faldt, da *Zeus* smed hende ned fra *Olymp*, var allerede derved indviet til Undergang, og vi veed for Resten Intet uden de *Homeriske* 131 *Digte*, der kunde retfærdiggjøre enten *Guderne* eller vores Deeltagelse i den *Trojanske Krig*, der varede netop ligesaalænge som den mellem *Titaner* og *Olympier*.

De *Homeriske Digte*, hvormed *Troja* staaer og falder, er imidlertid selv en *mythisk Perle*, som det lønner Umagen at dvæle ved, thi at *Helena*, som allerede fortryllede *Theseus*, to Menneske-Aldere derefter endnu var et Tvistens Æble ei blot mellem de *Græske Fyrster*, men mellem *Europa* og *Asien*, det er kun lidt imod den verdenshistoriske Kiendsgierning, at *Iliaden* og *Odysseen*, der fortryllede baade *Spartaner* og *Athenienser* i *Lykurgs* og *Pisistrats* Dage, endnu, efter Aartusinders Forløb, ei blot fortryller *Nygrækerne*, men er et Tvistens Æble i hele den dannede Verden, saa det maa man kalde en gammel Skiønhed, der bærer sin Alder vidunderlig godt.

Vi sige derfor med Rette, at *Græskheden* paa *Lille-Asiens Kyst* og de nærliggende Øer, hvoraf de *Homeriske Digte* er Blomsten og den *Attiske* Dannelses Frugten, det er den rette *mythiske Helena*, om hvem *Europa* og *Asien* trættedes ligefra *Herakles-Dagene* til *Alexander den Stores*, og denne *Skiønheds* Fødsel og Vext er i alle Maader saa gaadefuld, at vi neppe derom kan sige noget Klogere end han, der gjorde *Gaase-Fabelen*. *Mythologisk* uforsvarligt er det nemlig vist nok at paadutte *Zeus* en saadan Datter, udruget af et Vindæg i en ægyptisk Bagerovn, men de *Homeriske Digte*, der indtog hele *Grækenland* og gjaldt i Aartusinder for *Olympens* guddom¹³²melige Beskrivelse, ligne dog virkelig en *Olympisk Svaneunge*, udklækket af et *Gaaseæg*, og naar vi veed, at *Nemesis* betyder *Overdrivelse* og *Leda* et *Slør*, da kunde vi ikke selv givet den *Homeriske Helena* en bedre Moder og Amme. *Overdrivelse* af Ligheden mellem Guder og Mennesker og Spil med Samkvemmet mellem Himmel og Jord er nemlig Sjælen i det Hele, men *Sløret* er saa smukt og falder saa let og naturligt derover, at det i Tasmørke virkelig synes at være et *Olympisk Værk* af *Pallas Athene*.

Dette gjælder dog især om *Iliaden*, thi *Odysseen* er klarlig et Æventyr, hvori *Hermes* og *Pallas Athene* kun spille med som allegoriske Personer; men at der dog svævede noget *Olympisk* for Skjaldens Øie, det seer vi paa det *Idylliske* i *Penelopes* Hverdagsliv og paa *Høiden* af den *Sø*, *Odysseus* seilede, saa gid kun *Nygrækerens* længe vildfarende Snildhed, ligesom den omflakkende *Odysseus*, maatte finde hjem til sin Ungdoms-Brud, og, som *Hesiodos* spaaede de *Græske Helte*:

Borte fra Larmen, hvor aldrig man dør,
Hvile med Fryd paa *Lyksaligheds Øer*!